

ప.చురణ
ముద్రణ

సం॥రం

వెల : 3-00

ముద్రణ :

ప్రచురణ :

విజయవాడ :

శ్రీ శ్రీ వాక్యసారథి ఆ సాయంత్రం ఆఫీసునుంచి దారిలో
పువ్వులు కొనుక్కుని హుషారుగా ఈల వేసుకుంటూ
ఇంటికొచ్చాడు. పక్కా బాబునెత్తుకొని చిరునవ్వుతో ఎదురు
వచ్చింది. పువ్వులు భార్యమణి కందించి కొడుకునెత్తుకొని
ముద్దులాడడం చూస్తూ కూర్చున్నాడు సారథి. పువ్వులు
తేలులో మునిగిస్తూ శర్తగారి టూట్లు విప్పటంలో నివసన
రాత్రిలో, పక్కాబాబు ఇంచుమించుగా అది ప్రతి సాయం
త్రము నివసన చేశాడు. పక్కా సన్నటి వేళ్ళతో చురుగా
టూట్లు విప్పబోగాలవి. “నీ పతిభక్తికి మెచ్చితిని పద్మావతి!
ఏదైనా నరము కోరుకొనుము” పతిదేవుడైన పార్థసారథి
భార్యమణి సేవకు సంతోషించి, వరం ఇవ్వటానికి సంసిద్ధు
డయ్యాడు.

“అయ్యో! ప్రభూ! ఉత్తుతి వరాలు రోజుకు
కొండెనే, మాకు ఇచ్చేస్తూంటే, ఏం చేసుకోను?” సవిన
యంగా, సరేరలు తిరస్కరించింది పద్మావతి నవ్వుతూ.

సారథి: “నూ మన్నాడు “అయితే నద్దనదవా?”

“నద్దు ప్రభూ! వద్దు నద్దు” నేసింది పద్మ!

“తరువాత చింతించేదవు బాలా! బాగుగా...”

“చాలుకాని—కాళ్ళు కడుక్కొని రద్దురూ ! హాస్సా
లకేం ? పెంచినకొద్ది పెరుగుతాయి.” అంటూ బూట్లు
టేటుల్ కిందకినెట్టి లేచింది పద్మ.

“అయ్యో ! అంతకోపం అయితే ఎట్లా అమ్మాయ్?”
అంటూలేచి బాబును కుర్చీలో కూర్చోబెట్టి బట్టలు మార్చు
కొని దొడ్లోకెళ్ళి కాళ్ళుకడుక్కొని, సారథి నచ్చేసరికి అల్లా
హారం, మంచి నీళ్ళూ తయారుచేసింది పద్మ.

“ఓ! ఈ పూట టిఫెన్ చేశానా? ఏం పేరుపెట్టావ్?”

పద్మ నవ్వింది. సారథి బాబుని వొళ్ళోకూర్చోబెట్టుకుని
టిఫెన్ కానిస్తూంటే, తను పువ్వులు గుచ్చుకుంటూ ప్రక్కన
బిచ్చింది.

“ఇవ్వాలి పూలు తాజాగా వున్నాయి” అంది.

“అవును. ఇవ్వాలి పాలకాయలు కూడా...”

“నయం. అవి గవ్వలు”

“ఓహో ! వీటికి గవ్వలని పేరుపెట్టావా ? భగవాన్ !
మా ఆవిడకేం నేర్పు ప్రసాదించావయ్యా ! గవ్వలు పాల
కాయల్లా—పాలకాయలు పకోడీల్లా—పకోడీలు పునుకులుగా—
పునుకులు గవ్వల్లా—ఓహో ! ఏం చెప్పను? ఒక్కనంటని అనేక
రకాల్లా, అనేక రకాలని ఒక్కనంటలో చేసి తినిపించగల
భార్యమణిగల నేనంత భాగ్యశాలిని !”

సారథి గబగబా అనేస్తూంటే పద్మ నవ్వింది. “ఎం
సాద వెళ్ళబోసుకున్నా మీ భాగ్యానికేం కొడునలేదుగాని

గోరంతలు కొండంతలు చేసే మీవంటి భర్తకలిగిన నేను మాత్రం నిజంగా దురదృష్టవంతురాలిని.”

సారథి అలిగాడు. సగంతిన్న గవ్వ పూర్తిగా నోట్లో పడేసుకొని, మరి తినటం ఆపేసి నోరుమూసుకున్నాడు.

“మీరు నన్ననగారేంది, నేను తిరిగి అంటే అలగటం దేనికి ?”

“నువ్వు మంచి దానివీ, నేను అదృష్టవంతుణ్ణి అన్నాను నేను; నువ్వేమో నేను మంచివాణ్ణి కానంటున్నావ్. అందుకే నువ్వు దురదృష్టవంతురాలి ననుకొంటున్నావ్. మరి అలగ శేమిటి ? నాకు గవ్వలూ. వద్దు; పాలకాయలూ వద్దు. అసలు అన్నమే వద్దు.”

“మంచిసీళ్ళు !”

“వద్దు.”

“ఎన్ని రోజులనరకో చెప్పండి. నాకొక్కదానికే వంట చేసుకుంటాను.”

సారథి బిక్కమొహం వేసుకున్నాడు — “చూశావా ? మొగుణ్ణి కదా ? నేను అలిగితే నువ్వు చూస్తూ వూరుకుంటావా ?”

“మరేం చేసేది ?”

“బ్రతిమాలవూ ?”

“నాకు చేతకాదండి !”

“చూశావా ? అబద్ధాలాడుతున్నావ్ ! నీకు బ్రతిమాలటం వచ్చు. రాదంటున్నావ్ ! బ్రతిమాలవూ ? తినమని

బ్రతిమాలవూ ! అన్నీ తినేస్తాను. గవ్వలు తినేస్తాను. అన్నం తినేస్తాను. మంచినీళ్ళు తినేస్తాను.”

“మరెప్పుడూ యిలాంటి శవభాలు చెయ్యకుండా వుంటారా ?”

“ఉంటాను. చెయ్యకుండా వుంటాను. ఎప్పుడూ చెయ్యకుండా వుంటాను. బ్రతిమాలవూ ! గవ్వలు తినమని బ్రతిమాలవూ ?”

“సరే అయితే ! మీరు తినటం మానేస్తే నేను సహించలేనండి ! మీరు అన్నం మానేస్తే నేను చచ్చిపోతానండి ! మీరు మంచినీళ్ళు తాగకపోతే నా పూపిరి గడ్డవుందండి ! ఈ ఒక్కసారికీ నన్ను తీసుకుమించి, అన్నీ తినమని చెప్పురూ ? ఈ ఒక్కసారికీ మన్నించరూ ?”

“అంత బేలవై పోతావేం బాలా ? నీ తప్పిదం వప్పుకున్నావు. అంతే చాలు ! నిన్ను తీసుకుస్తాను. గవ్వలన్నీ తినేస్తాను. ఇంకా తీసుకురా ! తినేస్తాను. నా తీమా వృధాగాయాన్ని ఋజువుచేస్తాను. నాగుండెల్లో నవనీతాన్ని చూపిస్తాను. పళ్ళెంలో గవ్వలన్నీ...”

పద్మ విరగబడి నవ్వుడం మొదలుపెట్టింది. సారథి అదేం పట్టించుకోకుండా గుప్పెడు గవ్వలు నోట్లో పోసుకున్నాడు.

“పోవోయ్ ! నవ్వావ్, మహా !”

“నేనేదో తప్పుచేసి మిమ్మల్ని బ్రతిమాలుకున్నట్టూ ; మీరేమో జాలిపడి, తీసుకుమించినట్టూ - ఏం పోజు పెడతారు !”

“ఇక ఆ చాప్టర్ ఖతమ్ హాగయా! మరేవైనా కబుర్లు చెప్పు.”

“ఏదీ చెబుదాం అనుకొంటే మీ నాటకం సరిపోయింది. మీకేదో ఉత్తరం వచ్చింది. చూడండి, డెస్క్-లో పడేశాను.”

“ఎక్కణ్ణుంచేమిటి?” అంటూ సారథి డెస్క్-లోంచి కవరు తీశాడు. అడ్రస్ రైటింగుచూస్తూ, మొహం ప్రశ్నార్థకంగా మార్చుకున్నాడు. “ఎవరిది చెప్పా! కొత్త రాశిలా వుంది.”

“తినబోతూ రుచి, అడుగుతారేం? చించి చూడరాదూ?” అంది పద్మ.

“పాయింటే! ఇంద. నీ గొప్పసలహాకో పాలకాయ. కాదు కాదు. గవ్వకాబోలు” అంటూ సారథి భార్యమణి నోటికి కో గవ్వ అందించబోయాడు.

“నాకేం అక్కర్లేదు. నేను చేస్తూనే బోలెడుతిన్నాను” అంది పద్మ.

“ఓసి దుర్మార్గురాలా! నీ పతివ్రతా ధర్మం మండి వట్టేవుంది. భర్తకు వడ్డించక ముందే బోలెడు తినేస్తావటే?”

పార్థసారథి నిటారుగా కూర్చుని భార్యకేసి తీక్షణంగా చూస్తూ చాలా కోపం చేసుకున్నాడు.

పద్మావతి అతితేలిగ్గా — “సంతోషించాలండి” అనే సరికి అంత ఉగ్రనరసింహమూ నీళ్ళుగారిపోయింది. బింకంగా—

“ఈ తప్పిదం మమించితిని. మరి ఎన్నడూ భర్తకు పెట్టక మునుపే బోలెడు తినకు” అంటూ యధారూపాని కొచ్చే శాడు.

“అలాగే స్వామీ! ఇంతకూ ఉత్తరం చదవటం ఏమైనా వుందా?”

“ఎందుకు లేదు? ఉంది. వాళ్ళు బేడార్థా తగలేసుకు రాసినందుకై నా... ఒక్కసారి చదివిపారేస్తే...” అంటూ నవ్వు చించాడు.

చిరంజీవి పార్కుణి...

ఆయురారోగ్య విశ్వర్యాభివృద్ధిగా దీవించి ... మీ పెద్దమ్మ ఆండాశ్శమ్మ వ్రాయిలచు ఉత్తర మేమునగా...

“ఎవరీ పెద్దమ్మ? ఆండాశ్శమ్మ?” సారథి విస్తు బోయాడు.

“అయ్యో! అంతపాడుగున ఆశీర్వాదిస్తూ రాస్తే ఆ పెద్దమ్మ, ఎవరో తెలీనే తెలీదా?” అంది పద్మ పూలు గుచ్చటం ఆపి, ఉత్తరంలోకి చూస్తూ.

“నిజమే పద్మా! నాకీ పెద్దమ్మ, ఎవరో గుర్తురావటం లేదు. ఏదో సామెత, చెప్పినట్లు అమ్మాలేను; అమ్మకి బంధువులూ లేను. ఇక ఎవరీ ఆండాశ్శమ్మా?”

“అబ్బ! ఎందుకండీ అంత ఆలోచిస్తారు? అంతా చదవరాదూ తెలుస్తుందేమో!” అంది పద్మ విసుగ్గా.

“పాయింట్!” అంటూ సారథి తిరిగి వుత్తరం ప్రారంభించాడు. చిరంజీవి పార్కుణి...

ఆయు...వృద్ధిగా దీవించి ... ఆంధ్రశృంగారము ... ఏమ
గా...నాయనా! పార్థమీ, నేను నీకు గుర్తువున్నానో,
లేదోగాని—నువ్వు నాకళ్ళలో మెదులుతూనే వున్నావు.
మూడేళ్ళ క్రిందట నీ పెళ్ళికొచ్చావు. నీ మంచిచెడ్డలు
చూస్తూ నీదగ్గిరచానే తిరిగాను. అప్పుడే నీ నెమ్మది, నీగుణం
అదీ చూసి ముచ్చటపడ్డాను. నాకీ పరిస్థితుల్లో నువ్వే గుర్తు
వచ్చావు నాయనా! అయిన వాళ్ళందరికీ శత్రువునయ్యాను.
గవ్వన నువ్వు కళ్ళలో మెదిలేసరికి...

“ఓహో! ఈ పెద్దమ్మా!” చలుక్కున ఏదో గ
వచ్చిసట్టు ఆగాడు సారథి.

“గుర్తువచ్చిందా? ఎవరావిడ?” అంది పద్మకుతూ
హలంగా. సారథి జవాబు చెప్పకుండా సీరియస్గా మిగిలిన
ఉత్తరం చదవసాగాడు.

“నువ్వు...జ్ఞాపకం వచ్చేసరికి పుట్టెడు సంతోషం
కలిగించి నాయనా! నీదగ్గరికొచ్చేసి వుండాలని అనుకొం
టున్నాను”

“సమిటి? ఆవిడ మనింటికొచ్చేసి వుంటుందా?”
పద్మ అడిగింది సంతోషంగా—“అబ్బ నువ్వు అడ్డురాకు. నన్ను
చూడనీ!” విసుగుదలా, ఆతృతా మిళియించి ముందుకు
సాగాడు సారథి.

“మేనల్లుడు గదా అని సూరిగాడి పంచకు చేరాను.
ఎనడి పంచకు చేరితే మాత్రం నన్నేం వుత్తపుణ్యానికి పోషిస్తా
రేమిటా? బ్రతికినన్నాళ్ళూ తిన్నది తినగా, నన్ను తగ్గ

అండాశ్శమ్మగారు

టంత ఆస్తివుంది. ఆ సంగతి మీకు అంకితం తెలిసిందేగా!
కాశీలో కూర్చున్నా ఏడాది తిరిగొచ్చేసరికి కాశ్యమిదికొచ్చి
పడుతుంది రొక్కం. ఎవడి సంపాదనా నాకు రాగిదమ్మిడి
అక్కడేదు నాయనా! మొన్న సంక్రాంతికి వాడి చిన్న
కూతురికి ముచ్చటపడి, రెండుపేటల పలకనల్లు గొలుసు
చేయించాను దండిగా వుంటుందికదా అని - పదికాసులుపెట్టి
మరి చేయించాను. వాడి సంసారానికై నా చెయ్యెల్లిగా
వున్నప్పుడల్లా - పెద్దదాన్ని చూస్తూ ఎలా వూరుకుంటాను
ప్ర. కాస్తో, కూస్తో సర్దుతూనే వచ్చాను. ఇంతా జేస్తే
వాడెంతటి విశ్వాసఘాతకు డయ్యాడురా నాయనా! పెళ్ళాం,
దానిచెప్పడు మాటలు విని నామీదకొచ్చి పెద్దా, చిన్నా
చూడకుండా నానా కూతలూ కూశాడు. మొగ్గుణ్ణి నామీదకి
తోలి అది రాచిప్పలా చోద్యం చూస్తూ నించుంది. కెళ్ళ
కుంటే సిగ్గు, మేనల్లుడే! ఇంట్లోంచి పొమ్మన్నాడు. పెద్ద
దానివే గాని బుద్ధిలేదన్నాడు. సంసారాని చూడచెయ్యటానికే
తిరుగుతున్నావన్నాడు. ఎన్ని అన్నాడని నాయనా! కళ్ళ
నీళ్ళు కళ్ళ గుక్కుకొని లేచి చక్కావచ్చాను. ఓ మంచిపని
మాత్రం చేశాననుకో! ఆ గొలుసు - కాయితాలూ అవీ
ఏవీ వుంచకుండా చక్కాపట్టుకొచ్చాను. నేను పనికిరాని
వాళ్ళకి నాసొమ్ములెలా పనికివస్తాయీరా? ఇప్పుడు పూజారి
నరసింహంగారి వసారాలో ఓ తప్పేడు నూకలు పొంగించు
కుని రెండుముద్దలు తింటున్నాను. ని జవాబు చూసుకుని
దగ్గరికి రావాలని పుట్టెడాశతో వున్నాను. కోడలుపిల్ల

ంచిదని మనవాళ్ళంతా అనుకుంటారు. ఆ ఏడుకొండల వాడిని స్మరించుకొంటూ ఇక మీదగ్గిరే పడివుందామని వుంది. నాయనా! ఓ కార్డుముక్కరాయి. వెంటనే బయల్దేరి వస్తాను. కోడలిని దీవిస్తూన్నానని చెప్పు. మనమడికే ముద్దులు. ఉంటాను మరి.

ఇట్లు,
'మీ పెద్దమ్మ ఆంధ్రాశ్వుమ్మ'

“పాపం! ఎవరండి ఆవిడ?” అంది పద్మ సానుభూతిగా
“పాపంలేదు గీపంలేదు. మాయంటి! రావటానికి వీల్లేదని జవాబు రాసేస్తాను” అన్నాడు సారథి ఆవేశంగా. పద్మ తెల్లబోయింది - “నిండుకలా కంగాదు పడతారు? ఆవిడేం దేయ్యమా? భూతమా?”

“అంతకన్నా ఘోరం. నిజం పచ్చా! నీకు తెలియదు కానీ, చాలా ప్రమాదకరమైన మనిషి. కావలసిన వాళ్ళంతా వదులుకుంటూంటే మన కెందుకీ తద్దినం?”

“అసలావిడ ఎటువంటి పెద్దమ్మండీ మీకు?”

“మా తాత పెళ్ళాం మొగుడి అల్లుడి మేనల్లుడి భర్త గారి అత్తగారి అప్పగారి—నా మొహం నా కొకటి తెలుసా అని! నీకు చెప్పడానికి. ఏదో చుట్టం. వరసకి పెద్దమ్మ. అంద రిలోపాటు పెళ్ళి కొచ్చింది. అన్నీ తనే అన్నట్లు పూనుకు తరిగింది. నన్ను దృష్టిలో పడేసుకుని ఇప్పుడు నాడి చేయ బోతూంది.”

ఆండాశ్శమ్మగారు

పద్మ నవ్వింది—“అయితే దూరం అంటారేం ? చాలా దగ్గర.”

“హాస్యంకాదు పద్మా ! ఆవిడ మొహమాట మేమిటి మనకి ? సింగినాదం. రావడానికి వీలేదని రాసేస్తాను.”

“ఏం ? పచ్చి మన యింట్లోవుంటే మనకి పెద్ద దిక్కుగా వుంటుంది కదూ ?” అంది పద్మనెమ్మదిగా.

“ఆవిడ విషయం తెలియక అలా అంటున్నావు కానీ, మంచిదికాదు పద్మా !”

“అంటే ?” ఏమిటన్నట్లు సారథి మొహంలోకి చూసింది పద్మావతి.

“అంటేనా !...అంటే...ఏమో మరి. ఆవిడ మంచిది కాదని బంధువులంతా చెప్పుతుంటారు.”

“మంచిది కాదంటే ఏమిటని ?” గట్టిగా అడిగింది పద్మావతి.

సారథి జుట్టులోకి వ్రేళ్ళుపోనిచ్చి కాస్తేపు ఆలోచించి ఏదో తోచినట్లు — “అంటేనా ? చెప్పమంటావా ? ఆవిడ అచ్చు సినిమాల్లో సూర్యకాంతం. ఈ ఆండాశ్శమ్మకీ, ఆ సూర్యకాంతానికి తేడాలేదు. అదీ ! తెలిసిందా ?” అనేసి పరిగ్గా చెప్పగలిగాను కదా అన్నట్లు చూశాడు.

పద్మ క్షణం ఆగి—“పాపం ఆవిడ మీకంత ఆప్యాయంగా ఆశగా వుత్తరం రాస్తే, ఎందుకంటే అలా ఆడిపోసు పంబాడు ?” అంది జాలిగా. నిజంగా పద్మావతికి ఆండాశ్శమ్మ సారీ మీద సానుభూతే కలిగింది.

“అయితే నువ్వనేదేమిటి?”

“ఆవిడ వస్తానంటోంది కదా! రానివ్వండి.”

“పడ్డా! నీ కేం నుతిపోయిందా! ఆవిడ ఆస్తిపాస్తుల్ని కూడా లెక్క చెయ్యకుండా ఆవిణ్ణి కావలసినవాళ్ళంతా దూరం చేసుకుంటున్నారంటే కారణం ఏమిటో ఆలోచించావా?”

“ఏది ఆలోచించడానికైనా ఆవిడ అసలు నాకేం తెలుసు? ఆవిడకు పిల్లలులేరా?” అన్నది పద్మ.

“ఆవిడ విషయాలన్నీ నాకూ అంతగా తెలీవు. మన పెళ్ళికొచ్చినప్పుడే ఆవిణ్ణి గురించి నలుగురూ అనుకోగా వున్నాయి. బోలెడు ఆస్తి పాస్తి, లంకంత లోగిలీ వున్న ఇల్లా లేవటం. ఒక్కగా నొక్క కొడుక్కి చిన్నతనంలోనే పెళ్ళి చేస్తే, భార్య పెద్దమనిషైనా కాకముందే ఆ పిల్లవాడు కాస్తా ఏదో జబ్బుచేసి చచ్చిపోయాడట. కొడుకుమీద బెంగతోటి పెళ్ళాంతో సరిపడకా, ఆవిడ మొగుడు కాస్తా, ఓనాటి రాత్రికి రాతే రహస్యంగా కాళీకి బయలుదేరి పోయాడట. అది ఎప్పుడో నువ్వుయ్యేళ్ళనాటి మాట. ఇప్పుడాయన కాళీతోనైనా వున్నాడో-చూడడో ఎవరికీ తెలీదు. ఈవిడ మాత్రం మొగుడిమీదకోపంతో గాఢాపూసా తీసిపారేసింది. పాపం ఆ కొడుకు మొగుడు లేకపోయినా, అత్తగారి దగ్గరకు వచ్చిందట. ఏదో ఆ పిల్లనైనా చూసుకుంటూ నిక్షేపంలా ఆ యింట్లో పెడివుండమండమా? ఆ పిల్లనికూడా అతకనివ్వకుండా రోజూ ‘అలాంటి ముండవి. ఇలాంటి ముండ

నిన్ను కట్టుకోక పోయినా నా కొడుకు బ్రతికేవాడు. పాపిష్టి దానా! నువ్వే నా కడుపు కాల్చావు' అంటూ చంపుకు తింటూ ఉన్న కొన్నాల్నికీ కావలసినవాళ్ళంతా కలుగజేసుకుని ఉన్న ఆ స్త్రీ యిద్దరికీ చెరిసగం పంచేసి ఎవరి దారిన వాళ్ళని పొమ్మన్నారట. ఆ అమ్మాయి పుట్టింటికీ వెళ్ళిపోయిందిట. చెల్లెలి కొడుకుని కాబోలు, దత్తత తీసుకుందన్నారు. లక్షణం గానే బ్రతుకుతూంది. ఇక ఈవిడ సంగతి, ఒక నికరంలేదు. ఎక్కే గడపా, దిగే గడపా! నెలనో యింట్లో పాదం మోపు తుంది. వాళ్ళతో ఏదో గొడవ. తెచ్చుకుంటుంది. మరో చోటికి బయల్దేరుతుంది. బిడ్డలు లేరనేగానీ, అంతకన్నా ఎక్కువగా చూసుకునే మేనకోడళ్ళూ, మేనల్లుళ్ళూ అక్క బిడ్డలూ, చెల్లెలిబిడ్డలూ, బంధువులూ చాలామంది వున్నారు. ఏం లాభం! ఎవర్నీ అతకనివ్వదు. ఎక్కడా మంచిగా వుండదు. మతిపోయినట్లు తిరుగుతూ వుంటుంది."

"పాపం! కష్టాలుపడి వుండటంచేత, మతి చలించినట్లు వుంటుందేమోనండీ!" అంది పద్మ బాలిపడుతూ.

"నీ మొహం—ఆవిణ్ణి సమ్మిస్తున్నదానిని నువ్వొక్క దానివే కనపడ్డావు. ముందు డబ్బుకు కక్కుర్తిపడి చేర నిచ్చినా వెధవపోరు ఎన్నాళ్ళని సహిస్తారు? పొమ్మంటారు. మరోచోటికి చేరుతుంది. మేనల్లుడు గురించి వ్రాసిందే ఉత్త రంలో; వాడు నాకు బాగా తెలుసు. చాలా మంచి వాడు. ఈవిడలో ఏ లోటూ లేకపోయే సూర్యం ఎప్పుడూ దురుసుగా....."

“పెద్దావిడ ఏమైనా అంటే మాత్రం తప్పా?
ఆ మాత్రం సహించకూడదూ?”

పార్థసారథికి చిరాకు వేసింది—“అయితే నువ్వనే
దేమిటి?”

వద్దే మాట్లాడలేదు. సారథి తమాయించు కున్నాడు.
నెమ్మదిగా—“చెప్పు పద్మా! ఆవిణ్ణి రమ్మనటం నిజంగా
నాకు యిష్టంలేదు. నీ పుణ్యేశ్వరం చెప్పు.” అన్నాడు శాంతంగా.

“ఆవిణ్ణి గురించి మీరు చెప్పింది నూటికి నూరుపాళ్ళు
నిజం కాదనిపించింది నాకు. వాళ్ళు వీళ్ళు చెప్పుకోగా
విన్నపేగాని, అది నాకు స్వయంగా తెలీదుగా!
లోకులు చెప్పినది నాకేం భాగ్యం? కాస్తవుంటే ఇంకాస్త
కలుపుతారు.”

“మరి ఆవిడకు కనలసినవాళ్ళు చాలామంది వున్నారు
కదా? ఎక్కడో ఉంటే చోట నికరంగా ఎందు కుండ
దంటావ్?”

“నావుంది! ఆవిడకూ, వాళ్ళకూ ఏం గొడవ
లున్నాయో! ఎవడికి తెలుస్తాయి? ... అయినా చాలా
మందికి పెద్దనాళ్ళంటం గిట్టదు.”

“పెళ్ళకూ? నువ్వే చాలా మంచిదాన్నంటావు?”

“ముమ్మాటికీ! అత్తా, ఆడబిడ్డలు వుండటం చాలా
మంది అమ్మాయిలకు యిష్టం వుండదు. కానీ వాళ్ళుండాలని
నే నెంతో కోరుకున్నందుకే కాబోలు నాకు ఎవరూ లేరు.

‘అత్తయ్యా’ అని పిలుస్తూ తిరగాలని నా కెంతో కోరికగా వుంటుంది.”

“దాని కేం! నిజేవంలా ఆ వంటచేసేటప్పుడూ అప్పుడూ ‘అత్తయ్యా!’ అని నన్నే పిలుస్తాండు. లక్షణంగా పలుకుతుంటాను.”

“సరేపోతారు. అర్థం వేయటానికీ, ఆధార్టీలు చెయ్యడానికీ మీరే నలుగుర తలపెట్టూ, ఆరుగు రాడవిడ్డల పెట్టూను.”

“అందుకే నా మాట విని, నాతో సంతృప్తిపడి వూరుకో.”

“అదేం కుదరదు. ఆవిడ గతచరిత్ర మనకు అవసరం లేదు. ఆవిడ ఏలాంటిదైతేనేం? నేను మంచిగా వుండి ఏ గొడవా రాకుండా చూసుకుంటాను. ఆవిణ్ణి రమ్మని రాద్దాం.”

“ఎందుకు నీకింత పట్టుదల?”

“ఇందులో పట్టుదలేముంది చెప్పండి? మనకు ఇంట్లో పెద్ద దిక్కివగూ లేకు. మీరు వున్నంతసేపూ సర్దాగానే గడుస్తుంది. బాబుతో ఒక్కదాన్నే వుంటే కాస్త పొద్దుపోయే వరకూ మీరు రాకపోతే ఏడుపోచ్చినంత పనవుతుంది ఒక్కసారి. ఆడవాళ్ళకి ఆడసాయంవుండడం ఎంత అవసరమో మీకేం తెలుసు? బాబు నెత్తుకొచ్చిన దగ్గిర్నుంచీ నాకు మరీ ఒక్కదాన్నే వుండాలంటే భయంగా వుంటోంది. మొన్నరాత్రి చూశారా? కాస్త వాడి ఒళ్ళు వెచ్చబడేసరికి యిద్దరిం

తెల్లవాగ్గు హడిలిపోతూ కూర్చున్నాం. అటువంటి సమయంలో పెద్దవాళ్ళెవరైనా వుంటే ఎంత ధైర్యంగా వుంటుందనీ ! ఆవిడకై ఆవిడ వస్తానంది కదా ?”

పద్మ మాటలు వింటూంటే సారధికి కూడా ఊణం నిజమేననిపించింది. మరుక్షణంలోనే ఆవిడంటే ఏదో జంతు వంటి భావం పుట్టుకొచ్చింది. — “నువ్వు దూరంగా ఆలోచించటంలేదేమో పద్మా ! నిష్ఠ లేనిదే పొగరాదట. ఆవిడ మంచిదైతే ఉత్తినే పుకార్లు పుట్టవు. అటువంటి మనిషిని పెట్టుకొని సుఖపడిపోతా మనుకోవటం కూడా భ్రమే.”

పద్మ మాట్లాడలేదు. సారధి ఊణం ఆగి — “కొంపతీసి ఆవిడ డబ్బూ దస్కం ఇస్తుందని ఆశపడుతున్నావేం ఖర్మ.” అంటూ హాస్యమాడితే పద్మకు కోపం వచ్చింది — “ఛ ! నన్నింత తేలికగా భావిస్తారనుకోలేదు. మీ యిష్టం వచ్చినట్టు చేసుకోండి.” అంటూ లేచి వెళ్ళిపోబోతూన్న పద్మా వతి కొంగుపట్టుకు ఆపాడు సారధి. “అంత కోపం అయితే ఎలా అమ్మాయ్ ! ఇప్పుడు మునిగిపోయిందేమీ లేదుగా ? నీ యిష్టప్రకారమే కానీ ! కాని నాకై నేను మాత్రం ఆవిణ్ణి రమ్మని గాయను. రాయకపోయినా వచ్చి తీరుతుంది.”

“అవును మరి. మీరుద్ధరిస్తారని వచ్చి తీరుతుంది. తీరా వస్తే పొమ్మనండి. బావుంటుంది ” అంది పద్మ వినుకుగా.

“ఏ గొడవా రాకుండా పదిరోజులపాటు మనం ఎత్తైనా పోయామంటే ఆవిడ వచ్చినా, వచ్చిన దారినే వేం చేస్తుంది. కాని నీకేమో ఆవిడమీద మహామోజుగా వుంది

మరి. సరే ! అదీ చూద్దాం ! కాని అంత్యనిష్ఠురంకన్నా, అదినిష్ఠురం మంచిదటోయ్ పద్మావతీ !”

“అయ్యో ! మీకు రాని సామెతలంటూ వున్నాయా?”

“మరే ! లేవు. అందుకే కాస్త ఆలోచించి చూడండి పద్మావతిగారూ !”

“మీ సలహా పాటించలేకపోతున్నాం పార్థసారథిగారూ !” అనేసింది పద్మ నిర్లక్ష్యంగా.

“ఓసీ ! దుర్మార్గురాలా ! భర్తను ధిక్కరిస్తావుటే ?” అంటూ నిటారుగా కూర్చుని సారథి కోపం చేసుకుంటూంటే గుచ్చుకున్న పూలమాల జడలో పెట్టుకుంటూ నవ్వేసింది పద్మావతి.

పార్థసారథి ఉత్తరానికైతే జవాబు రాయలేదుగానీ, ఏ దుర్మహూర్తానో ఆంధ్రాశ్మపెద్దమ్మ సుడిగాలిలా చుట్ట బెట్టుకు వచ్చేస్తుందని గడగడలాడుతూనే వున్నాడు. పద్మావతి మాత్రం ఆ శుభక్షణం ఎప్పుడోస్తుందా అని వేయికళ్ళతో ఎదురుతెన్నులు చూస్తోంది.

అదివారంపూట భోజనాలైన తర్వాత బాబుని నిద్ర పుచ్చి, తీరిగ్గా పక్క సర్దుకు పడుకున్నాడు సారథి. పద్మ వంటగది సర్దుకు వచ్చి కుర్చీ మంచం దగ్గరకి జరుపుకు కూర్చుంది. “పద్మా ! ఏదైనా చదువు ! వింటూ పడుకుంటాను.” అన్నాడు సారథి. పద్మావతి క్రిందటిరోజే వచ్చిన

అత్త వీక్షి తరగవేస్తూ ఓకథ ప్రారంభించింది. వదినా మర
వళ్ళ సరసాలతో — అత్తాకోడళ్ళ హాస్యాలతో కథ మాంచి
సర్దాగా సాగిపోతోంది. ఒక్కసారిగా పద్మావతి మనసు అత్త
గారి మీదికి పోయింది. చటుక్కున పుస్తకం మూసిపాడేసి—
“ఏమండీ ? ఉత్తరం రాయకపోయినా ఆవిడ వచ్చేస్తుం
దన్నారే ?” అంది అబద్ధం చెప్పారేం ? అన్నట్టు.

“ఎవరావిడ ? మండోదరా ?”

“హాస్యాలకేం గాని ఆండాశ్శమ్మగారు రాలేదేమండీ?”

“మన పాపం ఇంకా పండివుండదు.” అంటూ తల
గడలో మొహం పెట్టుకున్నాడు సారథి. పద్మకు కోపం
వచ్చింది. కానీ తమాయించుకొంది. నిద్రపట్టక అటూఇటూ
దొర్లుతూన్న సారథికి అనువయంగా చెప్పటం ప్రారంభిం
చింది—“పాపం ఆవిణ్ణి ఎవరూ గిట్టనివ్వకగానీ, లేకపోతే మనం
తపస్సుచేస్తే మాత్రం మన ఇంటికి వస్తుందేమిటి ? పెద్దవా
ళ్ళంటూ వుంటే కష్టానికీ, సుఖానికీ ఎంత సాయం ! చాద
స్తంగా వాళ్ళేదో అంటే అంటారు. మన మంచికే చెబు
తారు. ఆమాత్రం మందలించే వాళ్ళు మాత్రం వుండద్దూ ?
అంతమాత్రానికే...”

“ఓ పద్మావతీ ! నీ ఉపన్యాసం కాస్త ఆపుజేస్తావా?”
అన్నాడు సారథి దిండులోంచి మొహం పైకెత్తి.

“ఓ ! అలానే ఆపుజేస్తాను పూర్తి కాగానే — ఆ
చూడండి ! అత్తయ్యా ! అత్తయ్యా ! అంటూ తరగటం

అత్తగారి ఒద్దికతో పనిపాటలు చేసుకోవటం ఎంచక్కా వుంటుందో !”

“నా మొహంలా వుంటుంది.”

“మీ మొహానికేమండీ ? చంద్రబింబంలా ఎంచక్కా ముద్దొస్తూ వుంటేనూ; అత్తగారితో కాపురం కూడా యింత చక్కగానూ వుంటుందంటారా ?”

“నాకు నిద్రవస్తోంది పద్మా ! ఈ ఆదివారం పూటైనా...”

“అవును పాపం ! ఈ ఆదివారం పూటైనా నిద్రా చేవత సెలవు తీసుకోకపోవటం ఏమీ బాగు లేదు. కష్టమే” అంటూ పద్మావతి గాఢంగా నిట్టూర్చింది.

“గడుసు కబుర్లు చెప్తున్నావే !” సారథి లేచి పద్మ నందుకోబోయేసరికి వీధిలో రిక్ష్లా ఆగిన చప్పుడూ; దాని వెనకే వీధి తలుపులమీద చిన్నసైజు పిడుగులూ !

“ఒరేయ్ ! అబ్బాయ్ ! పార్థసారథీ ! పార్థుడూ ! ఒరేయ్ !”

“అదిగో పెద్దమ్మ-ఆండాశ్శమ్మ-వచ్చేసింది, వచ్చేసింది.” అంటూ దిగ్గునలేచి కూర్చున్నాడు సారథి. పద్మ మెదుపులా వీధి గుమ్మంకేసి పరుగుపెట్టింది. తలుపుతీసింది.

పద్మావతి ఎట్టెదుట ఆండాశ్శమ్మ ! తెల్లటి పంచెలో పొట్టిగా పచ్చగా గుమ్మటంలాంటి ఆండాశ్శమ్మ ! తలుపులు తీసి తియ్యగానే పద్మావతి కళ్ళల్లోకి సూటిగా చూసేస్తూన్న

ఆండాశ్శమ్మ ! అట్టి ఆండాశ్శమ్మగారి చుట్టూ ఓనల్ల సంచీ—
 ఓ తెల్ల సంచీ—ఓ గుడ్డల మూటా— మర చెంబూ—మేదరబుటా
 వగైరా వగైరా సవరివారంగా సామానుసమేతంగా వచ్చే
 సింది ఆండాశ్శమ్మగారు. పద్మావతికి పుట్టెడు సంతోషం
 కలిగింది. జగజ్జనని దర్శనమిచ్చినా పద్మావతికి అంత సంతో
 షంకలగదేమా ! — “రండి ! అత్తయ్యగారూ ! రండి.
 ఆఁ ఉండండి. కాళ్ళు కడుక్కునేందుకు నీళ్ళు తెస్తాను.”
 అంటూ ఒక్కసారి అదృశ్యమై చల్లటి నీళ్ళతో నిండిన నిలువు
 చెంబు దక్షిణహస్తంలో ధరించి ప్రత్యక్షమైంది.

“పార్థుడు లేడే పిల్లా? ఉత్తరానికి జవాబైనా రాశాడు
 కాదు. నా పుత్తరం మీకందలా?” ముందీ సంగతి తేల్చు
 కుంటానన్నట్టు నిలదీసి అడిగింది ఆండాశ్శమ్మగారు.

అప్పుడే గదిలోంచి వస్తూన్న పార్థసారథి నీ పుత్తర
 మేమిటో నువ్వేమిటో ఎరగం పొమ్మందా మనుకున్నాడుగానీ
 అంతలోనే పద్మావతి—

‘అందింది అత్తయ్యగారూ ! జవాబు కూడా రాస్తా
 వన్నారే !’ అనేసిందని పూరుకున్నాడు.

“ఏం జవాబు రాశారూ ? నాకందందే ” అంది
 ఆండాశ్శమ్మగారు.

“అయ్యో ! పెద్దమ్మా ! నా ‘జవాబు నీకు’ అందనే
 లేదూ ?” అంటూ రంగంలో ప్రవేశించాడు సారథి అమా
 యకంగా.

—“నీ వుత్తరం చదవగానే నా కడుపు చెరువై పోయింది పెద్దమ్మా! నువ్వు కార్డుముక్క గాయమన్నావు గానీ నామనసు ఒప్పక తక్షణం బయల్దేరి రమ్మని పెద్ద కవరు రాశాను పెద్దమ్మా!”

పద్మ కొంగు నోటికి అడ్డుపెట్టుకొంది.

సారథి మళ్ళా అన్నాడు - “నిజం చెప్పాద్దూ? నిన్ను తీసుకురావటానికి మొదట పద్మ ఒప్పుకోలేదుగానీ, నేను నచ్చజెప్పేసరికి పాపం వూరుకొంది.” పద్మావతి చురచురా చూస్తున్నా, లక్ష్యపెట్టలేదు సారథి. ఆదిలోనే అత్తా కోడ శ్శకి మనస్పర్థలు కలిగించాలని పార్థుడి తాపత్రయం.

“ఇంతకీ నా వుత్తరం నీకందలేదన్నమాట. రేపో, మాపో నిన్ను తీసుకురావటానికి నేనే వద్దామనుకుంటున్నాను కూడా. లేకపోతే నిన్ను కష్టాల్లో వదిలేసి ఎలా వూరుకుంటాను పెద్దమ్మా?”

“నా నాయనే! అందుకే కాదుట్రా నీ యింటి కొచ్చాను. అవుతే జవాబు రాశావన్నమాట. అయ్యో! ఎక్కడ అందనిస్తారా? ఆ సూరిగాడు నామీద కత్తి కట్టాడు కాదూ? ఆ వుత్తరాలవాణ్ణి అటకాయించి, ఆ వుత్తరం కాస్తా వూళ్ళాక్కుని చించి పోగులు పెట్టివుంటాడు. దొంగవెధన.”

“పోనీ పెద్దమ్మా! నువ్వు వచ్చేశావు; అంతే చాలు. ఆరోగ్యం అదీ బాగుంటోందా?” పైకి ఊమం అడుగుతూనే—

“నీ ఆరోగ్యానికేం పోటీ వుండదులే” అనుకున్నాడు సారథి మనసులో.

“ఏం ఆరోగ్యంతేరా అమ్మాయ్! పట్టుమని పదిముద్దలు తినలేనుగదా? అరిగి చావదు.” అంటూ వాపోయింది అండాశ్శమ్మగా. ‘అయ్యో, పాపం!’ అనుకొంది పద్మావతి.

“హమ్మో! నీ పట్టుతో పదిముద్దలే!” హడలి పోయాడు పార్థసారథి. వీధిలోంచి రిక్తావాడు కేకలెడు తున్నాడు — “బామ్మగారూ! ఎండలో నిలబడిపోయాను. డబ్బు లిప్పించండమ్మా! పోతాను” అంటూ.

“ఓరి నీమొహం మండా! ఇంకా వెళ్ళలేదట్రా? చూడవే అమ్మాయ్! ఆ తెల్లసంచీలో చిల్లరుంది, ఓ పావలాబిళ్ళ వాడి మొహాన...”

“ఇప్పుడు సంచీ తియ్యటం ఎందుకు లెండి అత్తయ్యా! డబ్బులు నా దగ్గిరున్నాయి, ఇస్తాను” అంటూ పద్మావతి ఎంటగదిలోకెళ్ళి పోపుల పెట్టెలో భద్రం చేసుకుంటూన్న స్వంత ధనంలోంచి ఓపావలాబిళ్ళ తెచ్చి అత్తగారు చెప్పినట్టు అడరాలా రిక్తావాడి మొహాన్న విసిరింది.

“స్టేషన్ నుంచి ఈ వీధికి బేడేకాదుటోయ్” అన్నాడు సారథి.

“బేడే అనుకోండి బాబూ ఒక శాస్త్రీకి.”

“మరి ఇద్దర్నీ తీసుకొచ్చావా ఏమిటి?”

“ఇద్దరు కాదనుకోండి బాబూ...” రిక్తావాడు నసుగుతూ నిలబడితే సారథి నవ్వు ఆపుకొని — “సరేలే! వెళ్ళు! !

వెళ్ళు!” అంటూ వాణ్ణి పరిపేశాడు. అంత గ్రహించుకొని ఆండాశ్శమ్మగారు — “హానీలే! వెధన! మోసుకొచ్చాడు” అంటూ జాలిపడింది.

“ముందు కాళ్ళుకడుక్కోండి అత్తయ్యా!” అంది సవినయంగా కోడలు సద్మాసతి అత్తగార్ని మర్యాద చేస్తూ.

“కడుక్కుంటానే తల్లీ! కడుక్కుంటాను. ఆనక ఆ పావలాబిళ్ళ తీసేసుకో సుమా!..... నాకేమిటో మీ ఇద్దర్నీ చూస్తోంటే ఆనందం పొంగు కొస్తోంద్రా” అంది ఆండాశ్శమ్మగారు మహదానంద పడిపోతూ.

“నూ పాపం పండిపోయింది. నీకు ఆనందం పొంగుకు రాదూ మరి?” అనుకున్నాడు సారథి మంటగా. అత్తగారి ఆనందం కళ్ళారా చూసిన కోడలు పిల్ల సిగ్గుపడుతూ మురిసి పోయింది. ఆండాశ్శమ్మగారు లేచివెళ్ళి నిలువు చెంబెడు నీళ్లు వీధి చీడీల మీద బొడబొడా ఒంపేసుకొని లోపలికొస్తూ — “వాడు ఎండ! ఏం కాస్తోందీ! ఏం కాస్తోందీ! కాదాహం నీళ్ళు వుంటే చూడు తల్లీ! గొంతు ఆర్చుకు పోతూంది” అంది.

“ఫర్వాలేమలే. గుండె ఆగిపోదు.” అనుకొని — “కుర్చీలో కూర్చో. వెద్దమ్మా!” అంటూ మర్యాద చేశాడు సారథి

“ఆ, నాకు కుర్చీ లెందుకులేరా!” అంటూనే కుర్చీలో జేరబడి — “ఈ కుర్చీలూ అవీ నికెళ్ళాం తెచ్చుకుందేమిటా? మీ అత్తారు వున్నవాళ్ళేనేమిటి?” అంది గొంతు తగ్గించి.

“మొదలు పెట్టావా ?” అనుకొని — “ఆ ఏదోలే, మనవంటివాళ్లే” అన్నాడు.

“బావుందిరా నాయనా ! బావుంది. అదృష్టవంతుడివి. అక్షణంగా పెళ్ళాం, కొడుకూ. ఆ అన్నట్టు పిల్లాడేడి ?”

“నిద్రపోతున్నాడ తయ్యా !” అంటూ అర్థగజం మజ్జిగ్లాసు అందించింది పద్మావతి

దాహం అందుకొంటూ — “ఫర్వాలేదు. లేపి తీసుక రావే తల్లీ ! వాణ్ణి చూడకపోతే నా ప్రాణం ఆగదు” అంది అండాశ్శమ్మగారు మరి ఆగలేనట్టు.

“నిజంగా వాణ్ణి చూడకపోతే ఈవిడ ప్రాణం పోతుందీ? వాణ్ణి చస్తే చూపించను.” దృఢనిశ్చయం చేసుకున్నాడు పార్థసారథి. కాని పద్మావతి భర్తగారి దృఢనిశ్చయాన్ని సడలించేస్తూ లోపలి గదిలోకెళ్ళి నిద్రపోతున్న కొడుకును తీసుకొచ్చి అత్తగారికి అందించి మరి వూరుకుంది.

“అమ్మ! అమ్మ! ఎంత ముద్దుగా వున్నాడే! పాలు సరిపోతున్నాయేమిట? పొత్తాంలా వున్నాడు” అత్తగారు అంటూంటే పద్మావతికి చీమకుట్టినట్టుమాత్రం అయింది. చీమే కదా అని దులపేసుకొంది.

“పసివెధన మీదే పడ్డాయా నీ కళ్లు? నువ్వు లేవూ డోలులాగ.” అనుకుని మండిపడ్డాడు సారథి.

అండాశ్శమ్మగారు నిద్రపోతున్న పిల్లవాణ్ణి కుది పేస్తూ —

“ఇంకా నిద్రదేమిటా? బామ్మని వచ్చాను. చూడరా. బాబూ! నీకో మాంచి బహుమతి తెచ్చానురోయ్! ఏదో అమ్మాయ్! ఆ నల్లసంచీ ఇలా పటా!” అంటూ పురమా యించింది. పద్మావతి అర్థంగాకపోయినా ఫలానా నల్లసంచీ తెచ్చి అత్తగారికిచ్చి చూస్తూ నిలబడింది. ఆండాశ్శమ్మగారు సంచిలో పైనపెట్టిన నీరుకావి పంచెలన్నీ తప్పించి పాతాళం లోంచి ఓబొట్టుపెట్టెవంటి పెట్టి పైకి తీసింది. తాళ్ళు విప్పి, పెట్టితెరిస్తే అందులో ఓగుడ్డమూట! గుడ్డమూటలో దంతం భరిణి! దంతం భరిణిలో కాయితం పొట్లాం! కాయితం... పొట్లాంలో...

“ఈవిడి ప్రాణాలుగాని లేవుకదా?” ఊపిరి బిగబట్టి కళ్ళు చిట్లించి చూస్తూ మునివేళ్ళమీద నిలబడ్డాడు సారథి.

“అంత రహస్యంగా వున్న బాబిగాడి బహుమతి ఏమీటో?” సస్పెన్సు భరించలేకపోతూంది పద్మావతి.

ఆ తెల్లటి కాయితం పొట్లాంలో మరో ఎర్రటి ఉల్లి పొర కాయితం! అందులోంచి రెండుపేటల పలకసర్దు గొలుసు తీసి విజయగర్వంతో ఆ దంపతులిద్దరికేసీ చూసింది ఆండా శ్శమ్మగారు. గంటనుంచీ బిగపట్టిన ఊపిరంతా గుప్పుమని పదిలేశాడు సారథి. కళ్ళు చిట్లించుకుని మరీ గొలుసు చూసింది పద్మావతి. ఆండాశ్శమ్మగారు గొలుసు బాబిగాడి మెడలో వేస్తూ— “ఇది నువ్వే వుంచుకోరా నాన్నా! అమ్మకు కూడా ఇవ్వకూ.” అంటూ పిల్లాణి ముద్దుపెట్టు కొంది.

“ఇదేనా నువ్వు సూర్యం కూతురికి చేయించింది ? పోనీ దానికే వుంచేయ్యక పోయూవా?” అన్నాడు సారథి.

“అదేం మాటరా ! నేను పనికిరానివాళ్ళకి నాసొమ్ము తెలా పనికివస్తాయంటావ్ ? ఇది వుంచేసుకోవాలని మహా తాపత్రయ పడ్డారే. నేనా ఊరుకునేది ?”

“పద్మా ! బాబు నిద్రపోతున్నాడు. తీసికెళ్ళి పడుకో బెట్టు.” అంటూ ఆంధ్రాశ్వుమ్మగారి ధోరణికి బ్రేకు వేశాడు సారథి. పద్మ పిల్లవాణ్ణి తీసికెళ్తుంటే—“అమ్మాయ్! గొలుసు భద్రం. జాగ్రత్త.” అంటూ హెచ్చరించింది ఆంధ్రాశ్వుమ్మగారు. పద్మావతి బాబుని పడుకోబెట్టి వంటగదిలో దూరి వేళగాకపోయినా ముగ్గురికీ కాఫీ చేసుకొచ్చింది.

“అమ్మాయ్, మీరు ఫలహారం చేసుకోరే?” అడిగింది ఆంధ్రాశ్వుమ్మగారు కాఫీగ్లాసు అందుకొంటూ.

“లేద తయ్యా! పిల్లవాడితో నాకొక్కదానికీ తీరదు. ఏదైనా సెలవునాడు చేస్తూంటాను” అంది పద్మావతి.

“అవును పెద్దమ్మా! నీ కోడలు టిఫెను గొప్పగా చేస్తుంది. తయారుచేశాకే పేరు పెడుతుంది” అన్నాడు సారథి నవ్వుతూ. ఆంధ్రాశ్వుమ్మగారు కూడా పకపకలాడుతూ నవ్వేసింది— “రేపట్నుంచీ ఎంతా అదీ నేను చూస్తుంటావేవే అమ్మాయ్. నీ కొడుకునీ మొగుణ్ణి చూసుకో” అంది కోడలి పిల్లతో. అత్తగారూ, భర్తగారూ కలిసి తిరికపలు వంటే రాదని నిరారణ చేసేస్తూన్నందుకు పద్మావతికి కాస్త చిన్న తనమనిపించింది.

“అవును మరి, పెద్దనాళ్ళు చేసినట్టు * చెయ్యలేను గదా?” అని తనకుతానే నచ్చజెప్పుకుంది.

“ఈ సంచలన లోపల దాచమంటారా అత్తయ్యా?” అంది ధోరణి మాధుర్యం.

“అ. అ. ఉండు అందులోవి పార్కుడికి కొన్ని కాయితాలు చూపించాలి.” అంటూ గ్లాసు ఖాళీచేసి లేచివెళ్ళి తెల్లసంచీలోంచి మోపెడు కాయితాలు తీసి ఆ కట్టంతా పార్కుడి ముందు పడేసింది ఆంధ్రాశ్వుమ్మగారు.

“అఫీసు ఫైలేమైనా ఈవిడ సంచీలో పుట్టా యేమిటి?” అనుకొంటూ — “ఏమిటినన్నీ పెద్దయ్యా?” అన్నాడు సారథి.

“మాడరా తెలుస్తుంది. నేను మాత్రం ఏం జేసుకుంటాను గనకా? నువ్వే దాచుకో.” అంది ఆవిడ తాంబూలం ఇస్తున్నట్టు. పద్మావతి కళ్ళు ఇంతింత చేసుకొని బుగ్గన వేలువేసుకొని కూర్చుంది పార్థసారథి కట్టవిప్పి ఒక్కొక్క కాయితం చూడ నారంభించాడు — “ఫలానా ఊళ్ళో ఫలానా వారికి అప్పలిచ్చిన నోట్లు కొన్ని — చేబడుల్ళిచ్చి సంతకాలు చేయించుకున్న కాయితాలు కొన్ని — ఇళ్లూ వాకిళ్ళూ తనఖా పెట్టి వ్రాయించుకున్న దస్తావేజులు కొన్ని — బకాయి పడిన మగతా తాలూకు రైతులు రాసిచ్చిన పత్రాలు కొన్ని — చానబోయే నోటుకి కొంత తీర్పుపెట్టి తిరగరాయించుకున్న బాపతుకొన్ని — గిన్నీ, చెంబూ, గాజుపూసా తాకట్టుపెట్టి వడ్డీ వినరాలతో రాసిన చీటీలు కొన్ని — ఎక్కడెక్కడి పొలాలకి ఎంతెంత ధాన్యం రావాలో వినరించే కాళ్ళు కొన్ని —

అన్నీ తిడిపి మోపెడు కాయితానై తే వున్నాయి. అవి వసూలు అయ్యేదెప్పుడో మరి— “హమ్మ! ఆండాశ్శమ్మా! ఎన్ని వ్యాపారాలు చేస్తున్నావూ?” అనుకుని విస్తుపోయాడు సారథి.

“అన్నీ చూశావా?” అంది ఆండాశ్శమ్మగారు.

“చూశానుగాని పెద్దమ్మా! మనలో మనమాట. ఇవన్నీ వసూలయ్యేనంటావా?” సారథికి ఓ ధర్మ సందేహం.

“ఏమిటి?” ఉరిమి చూసింది ఆండాశ్శమ్మగారు. సారథి బిత్తరపోయాడు.

“వసూలు గాకపోతే నూరుకుంటామా? చచ్చి దేయ్యవై ఎట్టుకుంటానోయ్.” అంటూ ఒకపకలాడింది ఆండాశ్శమ్మగారు.

“అఘోరిస్తావ్.” అనుకున్నాడు సారథి తేసుకుని.

“అన్నీ జాగ్రత్తగా దాచుకో. నువ్వే వసూలు చేసుకొందువుగాని.” అంది ఆవిడ ధారాళంగా.

“అదేమిటి పెద్దమ్మా? దాచమంటే దాస్తానుగానీ నీడబ్బు నాకెందుకూ? నివాళ్లే బోలెడుమంది వున్నాను.”

“అదేంచూట? ఇప్పుడన్నాన్ గానీ ఇంకెప్పుడూ అనకు. నేను పనికిరాని వాళ్లకి నాసొమ్ము ఎలా పనికివస్తుందిరా? నా ఆస్తిపాస్తిల్ని నా యిష్టం వచ్చినవాడికి ధారపోసుకుంటాను. ఎవడు కావంటాడో చూస్తాను. అన్నీ నువ్వే వసూలుచేసుకో, ఇది నో! ఇలా చూడూ, మా ఊళ్లో కొవెల చెరువుపక్క రెండేకరాలూ నీకేరాసేస్తాను. ఆ అంతే” అంది ఆండాశ్శమ్మగారు ఆవేశంగా.

పద్మావతికి కళ్లముందు జిగేల్ మని మెరుపు మెరిసి
చిమ్మచీకట్లు కమ్మాయి. పెద్దమ్మ మాటలు వింటూ సాగిపో
తెల్ల బోయాడు—

“నాపేర పొలం రాస్తావా?”

“ఏం? తీసుకోవా?” అంది ఆవిడ భీకరంగా.

“అదికాదు పెద్దమ్మా! ఆ పొలం నువ్వు క్రిందటి
సంతకరం సరోజకు పెళ్ళిలో చదివించావు కదూ?”

“ఆ సింగినాదం చదివించాను. చదివింపేగా?
అప్పుడు నిజంగా ఇచ్చేద్దామనే చదివించాను. అది మాత్రం
నన్ను చేరనిచ్చిందా? మొన్న శ్రావణంలో అది అత్తారింట
కెళ్తుంటే ‘నేనూ వచ్చి నీ దగ్గర ఓ పదిరోజులుంటానీ
అమ్మామా!’ అన్నాను. — ‘ఎప్పుడో తీసికెళ్తాలే. ఇప్పుడు
కాదు. మా అత్తగారూ వాళ్ళూ ఏమనుకుంటారో!’ అంది
నసుగుతూ. చెప్పొద్దూ? నాకు కోపం వచ్చింది. నేను రెండే
కరాలిస్తున్నాను కదా? దాని అత్తగారి పెత్తనమేమిటి
అంట? ఆ సరోజకే ఇవ్వలేదురా, నన్ను తీసికెళ్ళటానికి.
నీవని ఇలా వుందా? అనుకున్నాను. ఈ ఏడాది పంట నేనే
వుంచేసుకున్నాను. నేను పనికిరాని వాళ్ళకి నా సొమ్ము ఎలా
పనికివస్తుందిరా? ఇక ఆ పొలం దానికి ఇవ్వను. నీకే.”
అనేసి ఊరుకొంది. ఆవిడ. పద్మావతికికూడా అదేమంత సమం.
జనం అనిపించలేదు.

“ఎనా పెళ్ళిపందిట్లో పదిమంది వినగా చదివించావు,
ఇప్పుడు మానేస్తే బావుండదులే పెద్దమ్మా! నేను తీసుకున్నా

“నలుగురూ నన్నంటారు.” అన్నాడు సారథి సావధానంగా, ఆండాశ్శమ్మగారు ఖయ్యిమంది—“ఎవడా నిన్న నేనీ? నాదగ్గిరికి రమ్మను. డొక్కచించి డోలుకట్టి వాడి చెవిదగ్గరే వాయిస్తాను. సళ్ళు పీకేస్తాను వెధవకి. ఏమైనాసరే ఆ పొలం నీకే ఇస్తాను, ఎనడంటాడో చూస్తాను.”

“సరేలే పెద్దమ్మా! ఎండలో పడినచ్చావు కాస్తేపు పడుకో. ఇప్పుడెందుకీ గొడవలన్నీ?” అంటూ పెచ్చుపెరిగి పోతూన్న ఆండాశ్శమ్మగారి ఆవేశానికి అడ్డువేశాడు సారథి.

“మరే నాయనా, చల్లనిమాట చెప్పావు. అలాగే పడుకుంటాను. కాయితాలవీ భద్రం సుమా, అమ్మాయ్! పిల్లాడి గొలుసు కూడా భద్రంగా! దాచుకో. పనిమనుషుల్ని గట్లా నమ్మకూడదు. దొంగ వెధవలు. ఏదీ, ఓచాప ఇలా పడెయ్ - నడుం చాలుస్తాను.”

“కింద ఎందుకత్తయ్యా, గదిలో మంచం వేస్తాను. రండి.” పద్మావతి లేచివెళ్ళి అత్తగారికి మెత్తటి పక్క తయారుచేసింది. మంచంమీద ఒరిగి అటూ ఇటూ దొర్లుతూ నిద్రలో మునిగిపోయింది ఆండాశ్శమ్మగారు. సారథి తేలిగా వ్రాపిరి వదిలాడు. పద్మావతి నెమ్మదిగా వచ్చి సారథిపక్కన కూర్చుంది.

“ఎలా వుంది?” అన్నాడు.

“ఏమిటి?”

“అదే, నాకు పెద్దమ్మా - నీకు అత్తయ్యా ఆండాశ్శమ్మా.”

“అమాయకురాలు”

“అలాగా?”

“కాకపోతే మీకు రెండేకరాలు రాస్తానంటుందేమిటి?”

“ఆవిడ అంటేమాత్రం మనకు బుద్ధిలేదా?”

“బావుంది. ఆవిడకై ఆవిడే ఇస్తానంటే...”

సారథి బ్రహ్మాండంగా నవ్వాడు— “అహ, పద్మావతి! ఆడదాన్ననిపించుకున్నావ్ సుమా!”

పద్మావతికి పౌరుషం వచ్చింది— “ఆడపుటకపుట్టి ఆడదాన్ననిపించుకోకేం?” అంది విసురుగా.

“అమ్మాయ్, నీకింత విసుగెందుకుగానీ. నెమ్మదిగా ఆవిణ్ణి మంచిచేసుకో. ఆవిడికి బోలేడు నగ నట్రా వున్నాయట. అన్నీ నీకే ఇస్తుంది. ఎంతలేదన్నా ఓ చిన్ని మువ్వల వడ్డాణ మైనా చేయిస్తుంది. ఇలాగే నువ్వెప్పుడన్నా కోప్పడతే తిరిగి తీసేసుకుంటు దనుకో.” అన్నాడు నవ్వుతూ సారథి.

“నాకేం అక్కర్లేదు. నేనంత ఆశగొట్టుదాన్నేంకాదు.” అంటూ రుసరుసలాడుతూ వెళ్ళిపోయింది పద్మావతి.

ఆంధ్రశృంగారము వచ్చి వారం రోజులైంది. ఆవారం రోజులూ ప్రశాంతంగానే గడిచాయి— “తుఫాను వచ్చే ముందు హఠాసరణం ప్రశాంతంగా వుంటుందంటారు. ఇది అటువంటి ప్రశాంతత కాదుగదా కొండదీసి, స్వంతకొంప కూడా కాదు. అదెకొంప.” అనుకున్నాడు పార్థసారథి.

పద్మావతి బద్ధకించి పొద్దున్నే లేవలేకపోయినా అండా
గారే లేచి పనుల్లో జొరబడటం - పొయ్యిదగ్గర చంట
దలో పని అంతా కోడలిపిల్ల సాయమైనా లేకుండా అత్తగారే
చేసుకుపోవటం - రెండుపూటలా టిఫెన్లు (చేస్తూ చేస్తూ
సగానికిపైగా మంచి చూసినా) లక్షణంగా చెయ్యటం - చంటి
వాణ్ణి చంకనేనుకొని (వాడి చేతుల్లో అరడజను చిస్కట్లు
పెట్టించుకొని) సాయంత్రాలపుడు పొరిగిళ్ళకు తిప్పకురావటం -
పార్థుడు ఇంట్లోలేని ఖాళీ సమయాలన్నీ అత్తా కోడళ్ళిద్దరూ
కష్టం నుఖం - మంచీ చెడ్డా - పిచ్చా పాటీ చెప్పకుంటూ
సద్వినియోగ పర్చటం - మధ్యాహ్నం పూట కోడలికి
నీతులు బోధిస్తూ (మొగుణ్ణి ఎలా లెక్కచెయ్యకుండా తిరిగి
లొంగదీసుకోవాలో - జీతం డబ్బులు రాగానే తీసేసుకుని
ఎలా దాచిపెట్టాలో గట్టా) నున్నగా తలదువ్వి గట్టిగా జడ
వెయ్యటం (ఆ జడ పద్మావతికి ఎలా నచ్చుతుంది? అని అడగ
కండి. నచ్చుతుంది. అంతే) - నీ మంచికే చెప్తున్నానే
తల్లీ, అంటూ అత్తగారు అడపా దడపా మందలిస్తూన్నా
కోడలు పిల్ల మానంగా చిరునవ్వు మాత్రం నవ్వి ఊరుకోవటం
(అత్తగారిని గౌరవిస్తున్నాను కదా అనుకొంటూ)
ఇత్యాదులన్నీ ఆ ప్రశాంతతలోకే వస్తాయి - “ఎచక్కా
హాయిగావుంది” అనుకొంది పద్మావతి. “ఈవిణ్ణి చేరదయ్య
టం ఏ విధంగా చూసినా మంచికే సుమా!” అనికూడా
అనుకొంది.

అండాశ్శమ్మగారు

ఆ రోజు ఆఫీసునుంచి వచ్చిన పార్థసారథి భార్యవ
కొంగుపట్టుకొని ఏదోకబుద్ధుచే పున్నవాడల్లా అండాశ్శమ్మ
గారి రాక ఆకళింపుచేసుకొని కొంగువదిలేశాడు. “అమ్మాయ్,
పద్మావతి, బాబిగొణ్ణి తీసుకుని నేనూ శేషమ్మదిన
గారింటికి వెళ్ళొస్తాను. ఇల్లు భద్రం.” అంటూ ఓసారి గది
లోకి తొంగిచూసి వీధిలోకి వెళ్ళిపోయింది అండాశ్శమ్మగారు.
సారథి బట్టలు మార్చుకుంటూంటే పద్మావతి ఫలహారం
అమర్చింది, “ఈ వారంరోజులకే నాకు చాల కష్టంగా వుంది.
పద్మా!” అంటూ సారథి దగ్గరకొచ్చాడు.

“ఎందుకూ?” అంది పద్మ అర్థంగాక.

“ఎందుకేమిటి! ఏమిటి ఖర్మ చెప్పి. ఈవిడ రాక
ముందు ఎంత స్వేచ్ఛగా వుండేవాళ్లం. ఎవరో వస్తారనీ,
ఎవరో చూస్తారనీ జంకూ గొంకూ లేకుండా—ఆడింది ఆటగా,
పాడింది పాటగా. ఛా! ఆ సరదా ఎక్కడ? నువ్వసలే మైల
పడ్డట్టు దూరదూరంగా తిరగటం ప్రారంభించావు.”

“బావుంది. లేకపోతే ఆవిడ వుండగానే వచ్చి మీ
బళ్ళో కూర్చోమంటూకేమిటి?”

“అందుకే కదూ, నేను అఘోరించేది! ఏమిటి
ఖర్మ?”

“మీ శృంగారం సాగటం లేదనేగా ఈ వేదాంతం!
ఆవిడనల్ల ఎంతసుఖంగా వుందో తెలుసా?”

“నా మొహంగా వుంది. నీకు సుఖంగా వుండేమో;
నాకేం లేదు. వెధవ తద్దినం తెచ్చిపెట్టావు.”

“ఊ అమ్మగారే వుంటే ఏం జేసే వారేమిటి?”

“నిన్ను నాలుగు తన్నేనాణ్ణి; వెధవ తలతిరుగుడు లేకుండా.”

“సారథి చిరాకు చూసి పద్మ నవ్వింది. “ఇప్పుడు నన్నేం చెయ్యమంటారు?”

“ఆవిడతో జగడం వేసుకోరామా! పోతుంది.”

పద్మ విరగబడినవ్వింది. నవ్వుతూన్న పద్మ కళ్ళల్లోకి చూస్తూ అడిగాడు సారథి— “నిజం ఇప్పు పద్మా! ఎప్పుడూ లేనిది ఇలా దూరదూరంగా తిరుగుతోంటే నీకు బాధగా లేదా?”

పద్మ కళ్ళు దించుకుంది. “ఎందుకు లేదు? ఎలానో పరిపెట్టుకోవాలి. మనం ఆడే ఆటలు నలుగురూవున్న కుటుంబాల్లో ఎక్కడా సాగవు.”

“సాగేవాటిని కూడా ఆపుజేశావు. పైగా నీతులు నేర్పుతున్నావు. ఛ! నాకు ఇంటికి రావటం అంటేనే పూర్వంలా సరదా లేదు.”

పద్మ క్షణం మానం వహించి “ఎందుకలా బెంగి? పోతారు? ఆవిడ మీకు... రెండేకరాలూ బోలెడు రొక్కల ఇస్తానంది మరి” అంది హాస్యం చేస్తూ.

“నోరు మూద్దూ! వెధవ ఎకరాలు! రెండు కాదు. రెండు పందలిచ్చినా అమ్మడుపోతానని మాత్రం అనుకోకు. ఒక్క నీ మాట కాదనలేక అంగీకరించాను, అనుభవిస్తున్నాను. అంతే.”

సారథికి కోపం వచ్చిందని గ్రహించిన పద్మ నిజంగానే నోరు మూసుకొంది. సారథి ఫలహారం ముట్టకుండా వెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చుని పేపరడ్డు పెట్టుకున్నాడు.

పద్మావతి చాలసేపు పల్కరిస్తాడేమోననీ, ఎదురు చూసి లాభంలేక, తనే వెళ్ళి పేపరు తీసేసి చేతులు పట్టుకొంది. సారథి కరిగి నీరై పద్మని దగ్గిరికి తీసుకుంటూ నవ్వేశాడు పద్మావతి మూతి ముడుచుకొంది — “మీ కసలు సిగులేదు. ఇప్పుడేనా అలిగేరు? అప్పుడే నవ్వేస్తున్నారు!” అంది.

“అది నా తప్పు కాదు. భగవంతుడు నాకు సిగుపెట్టలేదు కావునను. నేనేం చేసేది?” అన్నాడు సారథి.

“మీకేం మాటలు రావుగనకా? పోనీగాని ఆ వుష్మా చల్లారిపోతూంది. తినేదేమైనా వుందా?”

“ఏమి టిలా రెండుపూటలూ ఫలహారాలూ, పిండి వంటలూ చేసేస్తున్నారు. నేనేమైపోవాలి? ఇప్పటికి అప్పులూ సప్పులూ ఎరిగను. ఇక అన్ని ఆనందాలూ చూపిస్తావు కాబోలు!”

“ఆవిడ చేస్తానని తయారవుమాంటే వద్దని ఎలా చెప్ప నేమిటి? ఏదో చూచాయగా అన్నా ఆవిడికి అర్థంకాదు.”

“ఎందుకు కాదూ? అర్థం చేసుకోదు. ఇంతకీ నిన్ను మంచి చేసుకొంది. ఆవిడకేం లోటు?”

“ఎంతసేపూ ఆవిణ్ణి ఆడిపోసుకోవటమేగా మీ పని. సరి, ఉష్మా తిందురూ.”

“ఈ కోజునుంచీ అన్నీ మునుపటిలానే జరగాలి. నేనిలా
దూరదూరంగా వుండలేను. ఎందుకు సాగదో చూస్తాను.
ఉప్పా నువ్వే తినిపించు. తింటాను. లేకపోతే తీసికెళ్ళిపో.”

“బావుంది వరస.” అంటూ పద్మావతి స్పూన్తో
ఉప్పా తీసి అందించింది.

“ఒసేన్ ! పద్మావతీ ! నీ కొడుకెంత అల్లరివా
డయ్యాడే తల్లీ!” అంటూ లైన్ క్లియరింగ్ కోసం కాబోలు
ఆంధ్రాశ్శమ్మగారు అరుస్తూ రావటంతో శృంగారఘట్టం
కాస్తా చెదిరిపోయింది. పార్థుడు కోపంతో పూగిపోతూ చేసేది
లేక వుసూరుమన్నాడు.

క్రమంగా సారథి అనే మాటల్లో నిజం వున్నట్లు
అనుభవమవుతూ వచ్చింది పద్మావతికి కూడా. ఎప్పుడూ
ఇద్దర్నీ ఒంటరిగా వుండనివ్వకుండా ఏవో కబుర్లేసుకొని కద
లని రథంలా దగ్గిరే కూర్చుంటుంది ఆంధ్రాశ్శమ్మగారు. సారథి
సాయంత్రం ఇంటికొచ్చేసరికి తనదేదో పడిపోయినట్లు ఎక్కడ
వున్నా పడుతూ లేస్తూ వచ్చి వీధిగడపలోనే ఎదురై పలుక
రిస్తుంది. ఒక్కసారి పూలుకూడా తనే అందుకొని ఎవరూ
చూడకుండా మూతి విరుచుకొంటుంది. ‘వంటా, వార్పూ
చేస్తున్నాను. వడ్డన చెయ్యకపోవటమేం?’ అని కాబోలు
ఏపూటా తనే జబర్దస్తీగా సారథికి అన్నం వడ్డించి దగ్గిర
కూర్చుంటుంది. ఆవిడ వచ్చాక బొత్తిగా పద్మావతికి సారథి
దగ్గిర చేరటానికి వీలుకాకుండా పోయింది. పద్మచుట్టూ తిరు

గుఱూ చంటిపిల్లవాడికన్నా ఎక్కువగా సారథి చేసే అల్లరి చల్లారిపోయింది. సారథి తరుచూ సాయంత్రాలు ఆలస్యంగా రావటం సాగించాడు. ఒకనాడు పద్మ అడిగింది :

“ఈమధ్య ఆలస్యంగా వస్తున్నారేం?” అని.

అసలే చిరాగ్గా వున్న సారథి ఒక్కసారి విరుచుకు పడ్డాడు. — “ఆండాశ్శమ్మని చూడ్డానికి కూడా తొందరగానే రావాలంటావ్!” పద్మకు నవ్వాల్సింది. జవాబు చెప్పకుండా వూరుకొంది. — సారథి మళ్ళా అన్నాడు — “నేను ఇంటికి వచ్చేసరికి నువ్వే ఎందుకు ఎదురు రావూ?”

“బావుంది. ఆవిడ వీధి గదిలోనే చతికిలబడితే నేనేం చేసేది?”

“ఊ...సరే! ఈ రాత్రినుంచీ నాకు నువ్వే అన్నం పెట్టు. తెలిసిందా?”

“తెలిసింది. అన్నం పెట్టమని నన్నే పిలిచి చెప్పండి. తెలిసిందా?” అంది పద్మ.

ఆరాత్రి సారథి స్నానం చేసి వస్తూ— “పద్మా, అన్నం వడ్డించు” అన్నాడు గట్టిగా. పెంటనే పద్మ వంటగదిలో కెళ్ళింది.

“నేను వడ్డిస్తాలేవే అమ్మాయ్! నువ్వు పిల్లవాణ్ణి చూసుకో.” అంటూ ఆండాశ్శమ్మగారు అవసోపాలు పడుతూ లేచి వచ్చింది వంట గదిలోకి.

“నిజేపంలా ఆడుకొంటూంటే వాణేం చూడాలి? నేను వడ్డిస్తాలెండి. మీరు కాస్తేపు కూర్చోండి వాడి దగ్గిర.” అంది పద్మ పశ్చేం కడుగుతూ.

“అయ్యో! నీ మొగుడికి నేనైతే సరిగా పెట్టనని భయమా ఏమిట నీకు?” నిష్ఠూరంగా అనేసింది ఆండా శ్శమ్మగారు.

“ఛ! అవేం మాటల త్రయ్యా! మీరు కాస్తేపు విశ్రాంతిగా కూర్చుంటారనిగానీ. పగలంతా ఏదో పని చేస్తూనే వుంటారుకదా?” అంటూ పశ్చేం అక్కడ పెట్టేసింది పద్మావతి

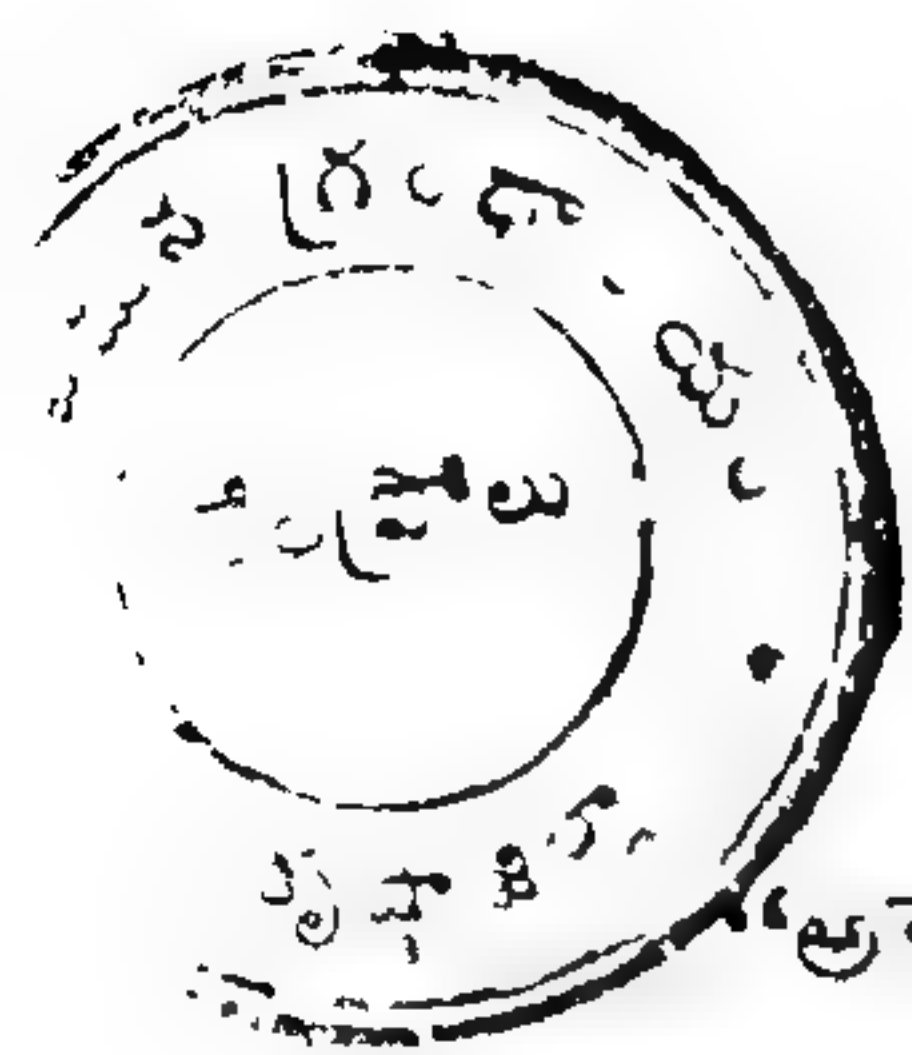
“ఆ నాకలా భాళీగా కూర్చోవాలని వుండదే తల్లీ!” అంది ఆండాశ్శమ్మగారు నడ్డనకు ఉపక్రమిస్తూ.

అంతా వింటూన్న సారథి — “అవును. నీకు ఎవరి ప్రాణాలైనా తియ్యాలిని వుంటుంది” అనుకున్నాడు మంటగా.

ఏమీ ఎరగనట్టు — “పద్మా! అన్నం పెట్టావా!” అంటూ పొలికేక లేస్తూ వచ్చాడు వంటగదిలోకి.

“ఆ. ఆ. వడ్డించాను రారా! రోజూ నేను, వడ్డించటంలా? ఇవ్వాళ పెళ్ళాన్ని పలుస్తున్నావోగానీ” అంటూ నవ్వేసింది ఆండాశ్శమ్మగారు.

“అబ్బే ! పెద్దదానివి, నిన్ను శ్రమపెట్టడం దేని కని...” నసుగుతూ పీటమీద కూర్చున్నాడు సారథి.

“ఏమిటో నాయనా ! నువ్వు నాబిడ్డలాంటివాడివి. నా చేతుల్తో దగ్గరవుండి మరీ తినిపించా లనిపిస్తుంది.” ప్రేమ గరిటెలతో తీసి మరీ వడ్డిస్తోంది ఆండాళ్ళమ్మగారు. పద్మ గదిలో కూర్చుండి గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ. సారథికి పద్మను చూస్తే పూసూరుమనిపించినా కోపం కెరటాలువేసుకొంటూ వచ్చింది.

“నువ్వు వచ్చాకే పెద్దమ్మా ! నమ్మ నమ్మకపో, నాలుగు మెతుకులు నోట పెడుతున్నాను. అదేమిటో దాని కనలు వంటేరాదూ ? పచ్చడి పులుసులా చేస్తుంది; పులుసు పాకంలా కాస్తుంది. పాకం...” కసిగా చెప్పకుపోతున్నాడు సారథి.

“నమ్మకపోనటం ఏమిటా ? నీ పెళ్ళాం మీద నువ్వే అబద్ధాలాడుకుంటావా ఏమిటి ? పెళ్ళికి ఇప్పటికీ ఎంత చిక్కి శల్యమైపోయావనీ ! పాపం దానికి మాత్రం ఏమి తెలుసురా ? కుర్ర సన్యాసి. ఇక బెంగెందుకులే, నేనున్నానుగా ?” ఆండాళ్ళమ్మగారు వోదారుస్తుంటే సారథి నవ్వాడు. కాని నన్నముఖం ముడుచుకొంది. అది చూచి మరీ నవ్వాడు. పన్నాచితో లేచి వెళ్ళిపోయింది. ఆండాళ్ళమ్మకూ పద్మానతికీ ములాట.

పెట్టాలనే ప్రయత్నంలో కొంచెం కొంచెం ముందుకు పోతున్నానా? అనుకున్నాడు సారథి.

సారథి భోజనం అయ్యాక పద్మ ముభావంగా నాలుగు ముద్దలు మింగి వంటగది యావత్తు అత్తగారికి అంకితం చేసి గదిలోకి చిచ్చి పెడమొహంగా కూర్చుంది. సారథి నెమ్మదిగా దగ్గర చేరాడు. “ఆండాశ్శమ్మ చూశావూ నువ్వంటే ఎంత ప్రేమగా మాట్లాడుతూందో?”

పద్మ విసురుగా — “ఆవిణ్ణి అనుకోడం దేనికీ? కాగు వెళ్ళి కడుగు ముంతెలో దూరిందట. అసలువాళ్లే లోకువిస్తే పరాయివాళ్ళు అనటానికేం?” అంటూ మొహం తిప్పు కొంది.

సారథి నవ్వాడు పకా పకా. “చూడు పద్మావతి! నేను ఏది అన్నా హాస్యానికే అంటాననీ ఆండాశ్శమ్మగారు నిజంగానే అంటుండని నీకు తెలుసు. నీకు తెలిసినా దాచు కొంటున్నావని నాకు తెలుసు. ఏమంటావ్?”

పద్మ ఏమీ అనలేదు. నిజంగా ఆండాశ్శమ్మగారి మీద కోపం లేదు. ఆవిడ భోళాభోళీ మనిషనీ—అందుకే అన్నిటికీ సరదా పడుతుందనీ పద్మావతి ఉద్దేశ్యం.

సారథి పద్మ గడ్డం పుచ్చుకుని సహజమైన ధోరణిగా చెప్పసాగాడు— “పద్మా నిజంగా చెప్తున్నాను. భోజనం విషయం నాకు మరీ కష్టంగా వుంటోంది. ఏపూటా ఇద్దరం ఒక్కసారే కూర్చుని ఒక్క పళ్ళెంలో తిన్నట్టు తినేవాళ్ళం. ఛ! రాను రాను, ఏం సరదా లేకుండా పోతోంది. నువ్వు.

కూడా ప్రక్కన కూర్చొని తినకపోతే నాకు ఏమిటో వెలితి కనీసం నున్నే వడ్డించినా కొంత తృప్తి.” పద్మ మాట్లాడ కుండా దిండులో తలదూర్చి పడుకొంది.

లేచేసరికి కరకరా పొద్దెక్కింది. ఆంధ్రాశ్మగారు కాఫీగిన్నె దించుతూ అప్పుడే లేచివస్తున్న పద్మావతి కేసి చుర చురా చూసి ప్రారంభించింది— “నీకు కోపం వస్తే చెప్ప లేనుగాని అమ్మాయ్! ఆడదాని కిది లక్షణం కాదు. ఎం చక్కా తొలికోడి కూయగానే లేచి లక్షణంగా పాడి పంటా చూచుకొని...” అంటూ. కమ్మటి నిద్రలో రాత్రివిషయం మరిచిపోయిన పద్మ చిన్నగా నవ్వుతూ అంది— “అంత పొద్దుటే లేచి ఎవరి పాడి కుండ తెచ్చి చెయ్యమంటా ర తయ్యా?”

“ఇదేం చోద్యమే తల్లీ! పాడికుండ కాకపోతే మరో పనీ. ఆడదానికి ఒళ్ళు వంగాలేగానీ సంసారంలో పనిపాటలే కరువవుతాయా? నీకు కోపం వస్తుందో ఏమో గానీ నేనైనా ఒక్కదాన్నీ చెయ్యలేను సుమా” అంటూ నిలువు గ్లాసుతో డబుల్ స్ట్రాంగ్ కాఫీ తెచ్చుకుని గడపలో చతికిలబడింది ఆంధ్రాశ్మగారు.

“కోపం ఎందుక తయ్యా? ఏమిటో ఆరుగంటలైనా మెలకువ రాదు. పామ అలవాటైపోయింది” అంటూ పద్మా వతి అరచేతిలో పళ్ళపొడి ఒంపుకొని దొడ్లోకి వెళ్ళింది.

పొద్దున్నే లేవటం లేదనో — ఇనిపాటలు లక్షణంగా చేసుకోవటం రాదనో — మడిపించే తెల్లగా పిండి పెట్ట లేదనో — అత్తలన్నా మొగుళ్ళన్నా యీ కాలం పిల్లలకు బొత్తుగా లక్ష్యం పాడూ లేదనో ఏదో ఒకటి ఎత్తి చూపించి వంకలెట్టి “మీమంచికి చెప్తున్నానే తల్లీ!” అంటూ మరీ సత్యాయించడం ఆండాశ్శమ్మగారికి దాదాపు దినచర్యగానే వుంది. ఆదిలో చిన్న చిన్న చిరునవ్వులు విసిరేసి వూరుకునే పద్మావతికి అత్తగారి సాధింపులూ, హితవచనాలూ మిరియాల కవాయంలాగా, చేదు మాత్రలలాగా రకరకాలుగా — అని పించసాగాయి. రోజు రోజుకూ ఓమెట్టు పైకి జరుగుతూన్న అత్తగారి అలవాటు కోడలికి పొరపాటు అనిపించటం ప్రారంభమైంది. అత్తగారి పరిపాటు కోడలికి గ్రహపాటులా కూడా తయారైంది.

‘నా సంసారం మంచి చెడ్డలు నాకు తెలీవేమిటి? ఏదో పెట్టి పోషిస్తున్నట్టు ఈ సాధింపు లేమిటి వెనక?’ అని పద్మావతి లోలోపలే విసుక్కుని పైకి మొహం మాత్రం చిట్లించుకుని వూరుకొనేది. ఆండాశ్శమ్మగారు ఎన్ని చదువుతున్నా సూటిగా జవాబు చెప్పడం పద్మావతికి ఇంకా ఒంట బట్టలేదు.

అటువంటి పరిస్థితుల్లో ఒకనాడు వంటగదిలో...

పద్మావతి అత్తగారికి సాయం చెయ్యటానికి దోప కాయలూ కత్తిపీటా ముందు వేసుకు కూర్చుంది. దోసకాయలు మెత్తిబడి వున్నాయేమో సన్నగా ఉల్లిరేకులా పైపొర

చెక్కాలంటే వీలుగాక పెద్ద పెద్ద చెక్కులు తీసేసింది. అది చూచిన ఆంధ్రాశ్మముగారు “హారా !”, అంటూ బుగ్గన వేలు ఆనించుకొని— “ఇదేం చోద్యమే తల్లీ! దోసకాయలు చెక్కడమే రాకపోవడానికి ఆడదానివి కాదుటే?” అంటూ ప్రారంభించి— “ఏం పెంపకాలో తల్లీ! ఆడపిల్ల లక్షణంగా పనిపాటలు నేర్చుకోవద్దూ? కట్టుకున్నవాడైనా...” వరసూ చదివి తప్పంతా పద్మావతి తల్లిదే నని ఖచ్చితంగా తేల్చి పూరుకొంది. దారే పోయే అత్తగారు అప్పనంగా చేస్తూన్న అధార్టీకి పద్మావతికి ఆశ్చర్యమూ, అంతకుమించిన ఆగ్రహమూ కలిసి వచ్చాయి. “ఈ మాత్రం భాగ్యానికి ఎక్కడో వున్న పెద్దదాన్ని మాటలనటం ఎందుకూ? నా పని పాటలు గురించి మీ రింత బాధపడనక్కర్లేదు లెండి” అనేసి విసవిసా వెళ్ళి గదిలో మంచం మీద కూర్చుంది.

సారథి నెమ్మదిగా దగ్గర చేరాడు— “ఆంధ్రాశ్మముతో దెబ్బలాడావా ఏమిటే పద్మావతి?”

“బావుంది. ఆవిడతో నేనెందుకు దెబ్బలాడతానూ?

“అదే దోసకాయలేదో చేశావని సాధిస్తోందికదు?”

“అంటే అంటుంది. చేతకానిపనులుచేస్తే అనరేమిటి?”

“అహా హా హా !” అంటూ పార్థుడు బ్రహ్మాండంగా, బ్రహ్మాండం బ్రద్దలయ్యేలా నవ్వాడు. “ఏం జరిగినా సహిస్తూ నని ఇదవరకే చెప్పావ్ కదూ? అక్షరాలా సహిస్తున్నావ్. నాదగ్గరా నీ దాపరికం పద్మావతి? ఆ దారేపోయే అత్త గారికి ఇంతసేన చేస్తున్నావుగాని ప్రయోజన మేమిస్తూ ఉందా?”

ఆ సేవలో ఆవగింజంతైనా పోని కందిగింజంతయినా నిన్ను కట్టుకొని - సదా నీ కొంగు పట్టుకొని నువ్వే సర్వస్వంగా భావించే - నిన్నే దేవతగా పూజించే..."

పద్మ లేచి రుసరుసలాడుతూ మళ్ళా వంటగదిలో కెళ్ళి పోయింది. సారథి హృదయం సంతోషంతో గంతులేసింది. "పద్మావతికీ, ఆండాశ్శమ్మకూ యుద్ధం ప్రారంభమైంది. అది పరాకాష్టనందుకోటానికీ, ఆండాశ్శమ్మ బయటకు నడవటానికీ ఇక ఎన్నోరోజులు పట్టదు. నిశ్చింతగావుండు పారా!" సారథి తనలో తాను పార్థుడి వీపు చరిచి ధైర్యం చెప్పుకున్నాడు. హుషారుగా ఈల వేశాడు. ఆ హుషారుతోటే సాయంత్రం మరీ తొందరగా ఇంటికి వచ్చేశాడు. వీధిగడపలో అడుగుపెట్టి లోపలికి చూపులు సారించాడు. ఒక్కసారి సారథి నడుం-తెదర్ బెలు పెట్టుకొనే వున్నప్పటికీ - వెళ్ళుమని విరిగిపోయింది. ఆ అమ్మితాశ్చర్య సంభరిత దృశ్యం ఒకేసారిచూచి మరి చూడ లేక కండ్లు మూసుకొని కుంటుకుంటూ లోపలికి నడిచాడు. ఆండాశ్శమ్మగారూ పద్మావతి నిజం అత్తా కోడళ్ళ లానే కల కలా కిలకిలా నవ్వేసుకుంటూ జోరున గన్వలు గులకరించి పోస్తూ పచ్చీసు ఆడేసుకుంటున్నారు. సారథి ఉసూరుమంటూ కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. పద్మావతి ఆట చాలించి లేచి వచ్చింది. నస్తూనే నిండైన చేతులు సారథి మొహంమీద పెడుతూ..."గాజులు చూశారూ? అత్తయ్య వేయించారు. గాజులవాడు వెళ్తుంటే పిలిచి వేయించుకోమని పట్టు పట్టారు.

వద్దంటున్నా వినిపించుకోకుండా డబ్బులు ఆవిడే యిచ్చారు. పాపం ఆవిడ చాలా మంచిదండీ ! మనమంచికే అలా అంటుంది గానీ” అంది.

“అయిందా నీసోది ? ఆవిడా మంచిదే; నువ్వు మంచి దానవే. అందరూ మంచివాళ్ళే. ఎటొచ్చి నేనే కుళ్ళు వెధవను.”

పద్మ తెల్లబోయింది. సారథి చాలా కోపంలో వున్నాడని గ్రహించి రెండు నిమిషాలు మానంగా నిలబడి మెల్లగా జారుకొంది.

ఓ అరగంటసేపు సారథి ఒక్కడే మానంగా గదిలో పచార్లు చేశాడు. ఆలోచనలు పరిపరివిధాల పరుగులెత్తాయి. “అమ్మ ! అండాశమ్మా ! ఎంత తెలివైనదానివీ ! నీ బుర్ర వెంటనే తీసి రమ్మ పంపించాలి. పద్మతో వ్యవహారం బెడిసి పూడితే నీ ఆటలు సాగవని గాజులు వేయించి మంచి చేసు కున్నావా ? సరేలే ! దేసికైనా సమయం రావాలి” అను కున్నాడు. శాంతంగా ఆలోచిస్తే పద్మను అనవసరంగా కసిరానేమో ననిపించింది. పద్మతో కాస్తేపు కబుర్లేసు కోవాలనీ, లేకపోతే ఇద్దరూ ఎత్తైనా తిరిగి రావాలనీ మనసు పోయింది. వెంటనే “పద్మా” అని పిలిచాడు. పద్మ మానంగా హాసం పలికింది. సారథి దగ్గరికెళ్ళి పద్మావతి భుజంమీద చేయి వేశాడు.

“సినిమాకు వెళ్దామా ?”

“ఇప్పుడా ?”

“ఏం ? ఏదు నిమిషాల్లో రెడ్డి కాలేవ్రా ? బాబును కూడా మీ అత్తగారి దగ్గర వుంచేసి మనం ఇద్దరం వెడదాం. మనం జంటగా వెళ్ళి చాలా రోజులైంది పద్మా !”

“ఆవిణ్ణి తీసుకెళ్ళకపోతే ఏమైనా అనుకోదూ ?”

“ఏమీ అనుకోదు. మొన్ననేగా అంతా వెళ్ళాం ? నువ్వు మాత్రం వెధస తద్దినాలు పెట్టకు. తొండరగా తయారవు.”

“సరే ! చెప్పినస్తాను” అంటూ పద్మ లోపలి కెళ్ళింది. ఆవార్త కాస్తా అత్తగారి చెవినిపేసి “బాబును ఉంచం డ తయ్యా !” అంది. అండాశ్వుగారి జీనాలు తల్లడిల్లి కడంటి పోబోయాయి.

“అమ్మో ! నువ్వు లేకపోతే వాడు నాదగ్గర వుండడే తల్లీ !” అంది ఎంతమాత్రం వీల్లేనట్టు.

“మీకు బాగా చేర్చకపోయాడని ఇందాకే కదా అన్నారత్తయ్యా ! పోనీలెండ. వాణ్ణి కూడా తీసుకెళ్ళాను” అంది పద్మ మామూలుగా. అండాశ్వుగారి హృదయం ఘోషపెడుతోంది. ఇంత అన్యాయమా ? ఇంటిల్లిపాదీ ఎంచక్కా సినిమా చూస్తారా ? తను ఇంటిదగ్గర పడి వుంటుందా ? వీల్లేదు. ఎంతమాత్రం వీల్లేదు.

“అయితే నన్నొక్కదాన్నీ ఇంట్లో పడి వుండమంటా వటే పద్మావతీ ? ఈ పాడు బస్తీలో ఎప్పుడేం జరుగు తుందో... ఏ దొంగ వెధవో కనిపెట్టి ఒక్కదాన్నీ చేసి పీక పిసికేసినా ఇక్కడ నా కెవరే దిక్కు ?”

“ఛా! అటువంటి ఘోరా లెలా జరుగుతా య త్తయ్యా!”

ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళు లేరూ ?”

“ఏమో తల్లీ ! నేనూ సినిమాకు వస్తానే ! ఈ పాపిష్టి కళ్ళు పెట్టుకొని ఆ సినిమా అన్నా చూస్తాను. పుణ్యం పురు మార్గమూనూ.”

ఆండాశమ్మగారు కడుపులో కోరిక కాస్తా బయట పడేసి ఉస్సురని నిట్లూర్చి గుడ్లప్పజెప్పి కూర్చుంది. పద్మా వతికి గొంతులో భోమాణం అడ్డుపడింది. ఈ సంగతి ఆయన గారితో ఎలా చెప్పాలి? ఎలానో చెప్పేసింది. “ఆవిడా నస్తుందట. ఒక్కతీ వుండలేదట. పాపిష్టి కళ్ళతో సినిమా అన్నా చూసి పుణ్యం సంపాదించుకొంటుందట. మీకు చెప్పాలనే వచ్చాను” అంది తన దోషమేమీ లేనట్టు.

సీరియస్ గా అంతా విని తల తాటించాడు సారథి.

“ఓహో ! ఇప్పుడే అకస్మాత్తుగా ఆండాశమ్మకు పాపభీతి, దై నభ క్తీ పుట్టుకొచ్చాయేమిటి ?” అని బయటికి వచ్చాడు.

“నువ్వు సినిమాకొస్తానన్నావట పెద్దమ్మా ! ఇది పెద్దవాళ్ళు చూసే మంచి సినిమా కాదు పెద్దమ్మా ! వెధవది. ఉత్తి పోకిరీ సినిమా ! లేకపోతే నిన్ను తీసుకెళ్ళకుండా వెళ్తామా?” అన్నాడు శాయశక్తులా నటిస్తూ. “ఓ వారం రోజుల్లో ‘ఏడేళ్ళశనీ’, ‘నెత్తిమీద తద్దినం’ సినిమాలు వస్తున్నాయి అప్పుడు నిన్ను తీసుకెళ్తాను.”

ఆండాశమ్మగారు అతి నిర్లక్ష్యంగా నవ్వేసింది. “నా మొహం. నా కేం మంచి చెడ్డలు కావాలిరా ? చదువులూ

సంధ్యలూ అన్నీ ఎరిగినవాళ్ళు మీరే చూడకాలేంది పిచ్చి ముండను నాకు మంచేమిటా? ఏదో మీరు చూసేదే నాకు చూపించరా!”

సారథి మూతి బిగించుకొని మరీ పళ్ళు నూరుకున్నాడు. పద్మావతి కొంగు అడ్డుపెట్టుకొంది. “సినిమా మాని పారేద్దాం” అనిపించింది సారథికి వెధవది, ఇంత చిన్న విషయానికి ఆండాశ్శమ్మదగ్గర తేలిపోవటం అప్రమేయం — “సరే! బయల్దేరండి” అనేసి చరచరా వెళ్ళిపోయాడు.

“సినిమా బావుండదన్నావేంరా? ఎంచక్కావుంటేనూ, ఆ శాంతమ్మతల్లి కాబట్టిరాకాసుల్లాంటి కోడళ్ళతో వేగ గలిగింది” అంటూ మరునాటి వుదయం కాఫీ గుటకలేస్తూ రాత్రి చూచిన సినిమాను ఆండాశ్శమ్మగారు ఒకటే మెచ్చువటం సాగించింది.

సారథి లేచివస్తూ—“ఈ ఆండాశ్శమ్మ ఆ శాంతమ్మను మెచ్చుకుంటోంది పద్మావతీ!” అన్నాడు నెమ్మదిగా. పద్మావతి నవ్వి న్నూరుకొంది.

సినిమా కబుర్లు దొర్లిపోతూంటే చర్చసారథికి టీషార్ట్ ఆహ్వానం వచ్చింది. “చెల్లీ! నువ్వు శావగారూ నాలుగు గంటలకల్లా తప్పక రావాలమ్మా! ఈసారి కూడా నన్ను నిరాశ పరిస్తే వ్రాసుకోను మరి” అంటూ జబర్ద స్తీగా ప్రాధేయ పడి— “మర్చిపోకండి సుమా!” అంటూ ఓ పదిసార్లు మెచ్చు రించి ఆ వచ్చిన మనిషి కాస్తా హడావిడిగా వెళ్ళిపోయాడు.

“పద్మా ! ఈసారి వెళ్ళకపోతే మర్యాదగా వుండదు. మధ్యాహ్నం తొందరగా వచ్చేస్తా ! మూడు గంటలకల్లా రెడిగా వుండు !” తువ్వాయి తీసుకొని స్నానానికి వెళ్ళి పోయాడు సారథి. పద్మావతి వంటగదిలోకి వెళ్ళింది. ఆండాశమ్మగారు నిండా దిగులుపడిపోయింది. కాఫీగ్లాసు పక్కనే పడేసి దిగులుగా కూర్చుండిపోయింది.

సారథి ఆఫీసుకు వెళ్ళిన తర్వాత కోడలిదగ్గర చేరింది. “అమ్మాయ్ ! పద్మావతి ! నేనుండ్లాగా నువ్వెందుకే చెయ్యి కాల్చుకుంటావూ ? ఏ పుస్తకమో చదువుకుంటూ కూర్చోరాదూ ? వంటా అదీ నే చూచుకుంటాను”

“అంతా పూర్తి అయిపోవచ్చిం దత్తయ్యా ! ఎవరు చేస్తే ఏమిటి లెండి.”

“అది సరేగాని అమ్మాయ్ ! సాయంత్రం ఎక్కడికే వెళ్ళాలంటున్నాడు పార్థుడూ ?”

“ఇండాక వచ్చాడు కదూ ఒకాయన. ఆయన తమ్ముడి పెళ్లయింది. వెళ్ళి కూతుర్ని తీసుకొచ్చారట. టీపార్టీ ఇస్తున్నారు.”

ఆండాశమ్మగారు కాసేపు మానం వహించింది గానీ అంతకన్నా ఎక్కువసేపు వుండలేకపోయింది. “అమ్మాయ్ ! మీరు వెళ్ళేచోటుకు నేనూ రాకూడదేమిటే ?” అనేసింది. కడుపు కాస్తా తేలికపడింది. పద్మావతి తెల్లబోయింది. ఏం చెప్పాలో తోచలేదు. కాసేపు ఆలోచించింది. “ఏమో అత్తయ్యా ! ఆయన్ను రానివ్వండి అడుగుతాను” అంది.

“మాతల్లివే ! అడుగమ్మా ! అడుగు. ఏమిటో పెద్ద ముండను. ఈ పాపిష్టి కళ్ళతో పాపం పుణ్యం చూడాలని పిస్తుంది. మొన్న నోసారి సముద్రం చూపించానా ? ఆ మహా గంగ చూచి ఎంత సంతోషపడిపోయాననీ ! నిన్న సిసీమా మాత్రం ? ఎంచక్కా మంచీ చెడ్డా అన్నీ చూపించావు. పరాయిదాన్నయితే ఏం ? స్వంత అత్తగారి కన్నా ప్రేమగా చూస్తున్నావు. ఇక నాకు నీకన్నా...”

ఆంధ్రాశ్మమృగాదు చదువుకుపోతూంటే — “పాపం ! పెద్ద వయస్సు! అన్నీ చూడాలనిపిస్తుందేమో !” అనిపించింది పద్మావతికి.

సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు ముందే సారథి వచ్చే శాడు “పద్మా ! పదినిమిషాల్లో తెనులాలిసుమా” అంటూ.

ఆంధ్రాశ్మమృగారి కబురు అడగాలంటే తగని భయం వేసింది పద్మావతికి. కానీ వెనక ఆంధ్రాశ్మమృగాదు పైగలు చేస్తూంటే ఎలానో ధైర్యం కూడగట్టుకొని గదిలోకి వెళ్ళింది. “మీ పెద్దమ్మగారు కూడా వస్తుందటండీ ! పొద్దుటినుంచీ నన్ను చంపుకు తింటోంది”. గబ గబా అంతా చెప్పేసి పూరుకుంది. సారథి చిత్రంగా చూశాడు. ఆ చూపు గ్రహించిన పద్మావతి — “నన్నేం చెయ్యమంటారు ? మిమ్మల్ని అడుగుతానని చెప్పాను” అంది నెమ్మదిగా. సారథి కొంచెం శాంతంగా ఆలోచించాడు. “ఆ, ఒకటి చెయ్ ! నేను చెప్తే బాగుండదు కానీ అక్కడ కిరస్తానీవాళ్ళూ తురకవాళ్ళూ ఇంకా వాళ్ళూ వీళ్ళూ బోలెడుమంది వుంటారట అని

చెప్పేయ్. మడి అంటే పడిచస్తుంది కదూ ?” అంటూ తెలివిగా ఉపాయం చెప్పాడు. పద్మావతి లోపలికెళ్ళేసరికి ఆండాశ్శమ్మగారు కాచుకూర్చుంది. “అక్కడంతా కిరస్తానీవాళ్ళూ వాళ్ళూ వీళ్ళూ వుంటార తయ్యా ! మీరు రాకూడదంటున్నారు ఆయన” అంది నెమ్మదిగా పద్మావతి.

ఆండాశ్శమ్మగారి గుండె గతుక్కుమంది. “ఎలా అ తయ్యా ! మీరు రావడానికి మీకు మడి కదా ?” అని అడిగింది పద్మ.

పాపం ఆండాశ్శమ్మగారికి వెధవ మడి దడి కత్తుల్లా కనిపించసాగాయి. తన అంటూ సాంటూ వాళ్ళిద్దరికి తెలుసయ్యే ! వస్తానని ఎలా పట్టుపడుతుంది ? పాపం ఆండాశ్శమ్మగారు చారెడు మొహమూ అర్థణా బిళ్ళంతే చేసుకొని ఉసూరుమంటూ నిట్టూర్చింది. కానీ అటువంటి సమయాల్లోనే ఆండాశ్శమ్మగారి బుర్ర అమోఘంగా పనిచేస్తూ వుంటుంది. “అయితే అమ్మాయ్ ! నేను రానుగానీ నువ్వు మాత్రం అటువంటి చోటుకు ఎలా వెళతావు ! ఛా ! పాడు” అంది భీకొడుతూ.

“నేను వెళ్ళకపోతే ఆయన వూరుకో ర తయ్యా !” అంది పద్మ తన అసహాయత వెల్లడిస్తూ.

“వూరుకో కేం చేస్తాడూ ! నేను చెప్తాను. నువ్వు మాత్రం వెళ్ళొద్దు” అంది ఖచ్చితంగా. పద్మావతి గడ్డకట్టి నించుంది.

“పద్మా ! అబ్బ ! ఏమిటి నీ ఆలస్యం ?” అంటూ వచ్చాడు సారథి.

“నీకు మతిపోయిందిటా ? అటువంటిచోట్లకు దాన్నెల్లా తీసుకెళ్తావా ? పోనీ నువ్వు వెళ్ళిరా ! మగవాడివి.” సారథి వెళ్ళడానికి మాత్రం ఆజ్ఞ ఇస్తూంటే సారథికి నవ్వు వచ్చింది.

“అమ్మా ! ఆంధ్రాశ్మమ్మా ! ఎత్తుకు పై యెత్తు వేశావా ?” అనుకున్నాడు.

“ఆ మరేం ఫర్వాలేదు. వెళ్లకపోతే అమర్యాదగా వుంటుంది. వచ్చాక తలంటుకుంటుందిలే పద్మా ! ఇంకా అలా నించుంటావేం బొమ్మలా ? తొందరగా బయల్దేరే దేమైనా వుందా ?” అంటూ పెళ్ళాంమీద విరుచుకుపడ్డాడు. గడ్డకట్టిన పద్మావతి కదిలి నడిచింది.

పద్మావతి ముస్తాబు చేసుకుంటూంటే గుడ్లు పెట్టుకు చూస్తూ కూర్చుంది ఆంధ్రాశ్మముగాము. చూడగా చూడగా ఆవిడకు కంపరం పుట్టింది. తగని కోపం వచ్చేసింది. “పిల్లవాణ్ణి కూడా తీసుకెళ్ళిపో అమ్మాయ్ ! ఆ గుంపులో గొలుసు భద్రంగా వుంటుందో లేదో తీసివేస్తాను” అంటూ లేచింది.

చొక్కా చేతులు మడతలు పెట్టుకుంటూన్న సారథి కలగజేసుకొని— “ఈ ఒక్కసారికీ నువ్వే వుంచాలి పెద్దమ్మా వాణ్ణి” అన్నాడు.

“నాదగ్గర వుండదురా నాయనా ! లేకపోతే నాకేం బురువా ; భారమా ?”

“బిస్కట్లు పెడితే సరి. వాడే వుంటాడు” అంటూ అలమారులోంచి బిస్కట్ల డబ్బా తీసి కింద పడేశాడు సారథి.

చూస్తూ చూస్తూ వుండగానే పార్థసారథి, పద్మావతీ సింగారిండుకుని చెట్టాపట్టాలేసుకొని వీధిలోకి వెళ్ళిపోయారు.

‘హతోస్మి!’ ఆంధ్రాశ్మమృగారు ఓడిపోయింది. కసిగా పిల్లవాణ్ణి కింద కుదేసి ఒక్క విసురున బిస్కట్ల డబ్బా ముందుకు లాక్కుని కూర్చుంది.

భార్యమణితో జంటగా వీధిలో పడ్డ పార్థసారథి వేయిగండాలు దాటి వచ్చినట్లు గాలి వదిలాడు. “హమ్మయ్య! ఆంధ్రాశ్మను జయించగలిగాను. వచ్చేవరకూ వస్తామంటే నమ్మకం లేదు. ఇవ్వాలేనా ఆ పాత్రీ చూచుకుని అలా బీచ్ కి పోయి కాస్సేపు తిరిగివద్దాం.”

“అలస్యంగా వెళ్తే ఆవి డేం గొడవ పెడుతుందో!”

“ఆమాటా నిజమే. ఆంధ్రాశ్మను తేలిగ్గా తీసి పారెయ్యటానికి వీలేదు. ఏమిటో అనుకున్నాను గానీ ఆంధ్రాశ్మ బుర్ర మహా చురుకైంది. అటువంటి వాళ్ళకే కీలెరిగి వాత వేస్తూండాలి.”

దంపతు లిద్దరు పాత్రీకి హాజరై అటు తర్వాత బీచ్ లో ఓ గంటగడిపి నిబ్బరంగా ఇంటికి జేరేసరికి తొమ్మిదిదాటింది. బాబు నిద్రపోతున్నాడు. వీధి తలుపులు తీసి వెళ్ళి ముసుగు తన్ని పడుకుంది ఆంధ్రాశ్మమృగారు. పద్మ కంఠాదుగా అడిగింది— “అదేం అత్తయ్యా? ముసుగుపెట్టుకు పడుకున్నాను?”

“నాకు ఒంట్లో బావులేదే తల్లీ ! అందుకే వంట చెయ్యలేదు. చేసుకో” అనేసి అటు తిరిగిపోయింది ఆండా శమ్మగారు. పద్మ అత్తగారి ఒంటిమీద చెయ్యి వేసి చూచింది: వేడే లేదు.

“ఏమీలేదు. అంతా నటన” అనుకుంది పద్మ.

“నన్ను పరీక్ష చేస్తున్నావులే? అబద్ధాలాడుతున్నానా?” అంది ఆండాశమ్మగారు నిష్ఠూరంగా. పద్మ మాట్లాడకుండా లోపలి కెళ్ళింది. బిస్కట్లు డబ్బా కాలికి తగిలితే తీసి అలమారులో పెట్టబోయింది. అందులో మరీ అయిదాగు బిస్కట్లు మాత్రం మిగిలివున్నాయి. పద్మావతి విస్తుబోయింది. క్రిందటి రోజే నీలు తీసిన డబ్బా ! వెళ్ళేచరికి నిండాగా వుంది. అన్నీ బాబు తినేశాడా ?

“ఛా ! ఏం మనిషి !” అనిపించింది మొట్టమొదటి సారిగా పద్మావతికి ఆండాశమ్మగారిని గురించి. ఆ డబ్బా పట్టుకొని సారథి దగ్గర కెళ్ళింది. “చూశారా ? మనం తీసుకెళ్ళలేదని కోపం వచ్చింది కాబోలు. ముసుగు బిగించి పడుకుంది. వంటాగింటా ఏం చెయ్యలేదు. పైపెచ్చు బిస్కట్లన్నీ తినేసింది. పిల్లాడు తిన్నాడంటే నమ్మేస్తామనుకుంది కాబోలు.” పద్మావతి ఆండాశమ్మగారి చేష్టలు వర్ణిస్తూంటే అవి పార్థుడి చెవులకు కృష్ణలీలలుగా సోకుతున్నాయి. తన్మయత్వంలో మునిగి సానబెట్టిన రత్నంవంటి ఉపదేశం ఒకటి చేశాడు— “పద్మావతీ ! ఇప్పుడిప్పుడే నీకు జ్ఞానోదయం అగుచున్నది. త్వరలోనే నిజము తెలుసుకొన గలవు. వెంటనే వెళ్ళి వంట చేసుకొనుము.”

“మీరూ సరే!” అంటూ వెళ్ళిపోయి బట్టలు మార్చుకొని వంటలోకి దిగింది పద్మావతి. చేటలో బియ్యం కనుపించలేదు సరి కదా వాటి స్థానే ఓ అరవీశెడు పుచ్చు వంకాయలు ప్రత్యక్షమయ్యాయి— “అత్తయ్యా! వంకాయలు మీరు కొన్నారా? చేటలో మధ్యాహ్నం వరివుంచిన బియ్యం కనుపించటం లేదేం?” అంది అత్తగారి దగ్గరకెళ్ళి.

“నుంచి వంకాయలు వస్తేనూ వదిలిపెట్టలేక బియ్యం యిచ్చి కొన్నానే” అంది ఆంధ్రాశమ్మ ముసుగులోంచే.

పద్మ విస్తుపోయింది. “ఏమిటీ? మూడు తవ్వల బియ్యం పోసి అరవీశెడు పుచ్చువంకాయలు కొన్నారా?” అంది విసురుగా.

ఆంధ్రాశమ్మగారు దిగ్గున లేచి కూర్చుని— “మూడు తవ్వలెక్కడున్నాయే? శేసుకూడా లేవు. ఈ కాలంలో వంకాయల ధర ఎక్కువకాదూ? అర్థవీశకూ అర్థరూపాయి కట్టి శేరు బియ్యం ఇచ్చాను. పుచ్చులంటావేం? నిక్షేపంలా వుంటేనూ?” అంది.

పద్మకు నిజంగానే కోపం వచ్చింది. “శేరు బియ్యం వుండటం ఏమిటి? ఈ పూటకూ రేపొద్దుటికీ వుంటాయని నా చేతుల్తో నేను మధ్యాహ్నం మూడు తవ్వలు బియ్యం వరి వుంచాను” అంది నిక్కచ్చిగా.

“అయితే ఆ తవ్వేమా నేను అమ్ముకున్నానంటావేమిట? దొంగతనాలు కూడా కడుతున్నావుటే తల్లీ!

హయ్యో రామా!” అంటూ గొంతు శ్రుతిచేసుకోబోయింది. ఆండాశమ్మగారు. ఈ భాగవతమంతా సారధిగాని వింటే చీవాట్లు పెడతాడని నోరు మూసుకొని వంటగదిలో కెళ్ళిపోయింది పద్మ. “మనిషిని నమ్మి ఒక్కపూట ఇంట్లో వుంచివేస్తే ఎంత పనిచేసిందీ ! బియ్యం అన్నీ ఏ కూరల మనిషికో అమ్మేసింది. పైగా దొంగతనం కడతావా ? అంటూ రాగాలు తీస్తోంది. ఇటువంటి మనిషిని నమ్మి వుంటే ఇంకేమైనా వుందా ? అనుకుంది వంటచేస్తూ.

కాస్సేపటికి ఆండాశమ్మగారు లేచి వచ్చింది వంట గదిలోకి. తనకు తనే కలుగజేసుకొని కోడలిని పలకరించింది. “అక్కడ మీకు ఏమేం పెట్టారేమిట అమ్మాయ్ ? ఆ పార్టీ అదీ బాగా జరిగిందా ?” అంటూ చతికిలబడింది. “ఆ ! అంతా బాగానే జరిగింది. మైసూరుపాక్షలూ, జిలేబీ, కారం బూందీ పెట్టి టీ యిచ్చారు” అంది పద్మ ముఖావంగా అన్నం వారుస్తూ. కాస్సేపు కూర్చుని “సరేనమ్మా, కూర్చో లేకపోతున్నాను. వెళ్ళి పడుకుంటాను” అంటూ మాడ్చుకున్న మొహంతో గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది ఆండాశమ్మగారు.

వంట అయ్యేసరికి పది ఛాటింది. సారధి భోజనం కాగానే అత్తగార్ని లేపింది పద్మావతి — “పొద్దుపోయింది భోంచేద్దాం రండి” అంటూ.

“నాకు ఒద్దులేవే తల్లీ ! మీ రిద్దరూ భోంచేయండి” అంది ఆవిడ.

“అదేమిట తయ్యా? కాస్త నలతగా వుంటే మాత్రం అన్నం మానేస్తే నీరసం రాదూ? లేనండి, భోంచేద్దాం. మీ అబ్బాయి తినేశారు” అంది పద్మ.

“అబ్బే! నేను తిననమ్మాయ్” అంటూ ఎంత చెప్పినా ఆండాశమ్మగారు అన్న తిననని కూర్చుంది. చేసేదిలేక పద్మా నతి సారథి దగ్గరికెళ్ళి అంతా వివరించి చెప్పి - “ఇదేం భర్తండీ? నిండు ఇంటిలో పస్తు పడుకుంటానంటుందీ!” అంటూ విసుక్కుంది. సారథి చిరునవ్వు నవ్వాడు. పద్మ ఒంటినిండా చీమలు పరుగెత్తాయి.

“భయపడకు పద్మావతీ! అసలు రహస్యం నీవు గ్రహింపవై తివి. రమ్మ నావెంట” అంటూ పోజుగా బయల్దేరాడు.

“పెద్దమ్మా! భోంచెయ్యారా? దారేనస్తూ నీకో అరవీశెడు జిలేబీ కొందామనుకునే మర్చిపోయాను సుమా? రేపు తప్పకుండా తెస్తానే. ఇప్పటికే పదకొండు కావస్తోంది. లేచి భోంచెయ్యండి” అన్నాడు.

నాగస్వరం వినపడ్డ కొండచిలువమల్లే ఆండాశమ్మగారు నెమ్మదిగా కదిలి మప్పటి తీసేసి లేచి కూర్చుంది. “అయ్యో! నీ పిచ్చి దొంగల్లోలా! నేనేం చిన్నపిల్లనుట్రా? జిలేబీలూ అవీ తినటానికి” అంది.

“పెద్దవాళ్ళు చిన్నపిల్లలతోనే సమానమంటారులే పెద్దమ్మా! మరి లేచి వెళ్ళు. పద్మ వడ్డిస్తోంది.”

“తింటాలేరా ! తిండి కేమొచ్చె ! కొడుకులాంటి వాడి వని నీతో అంటున్నానుగానీ నిజంగా జితేబీ అంటే మహా యిష్టం సుమా నాకు” అంది ఆంధ్రశృంగారము వరదలై పారుతున్న లాలాజలం గుట్కలేస్తూ.

“కాదూ మరి ?” పైకి అని — “నీకు విషంకూడా ఇష్టమైతే ఎంత బావుండును !” అనుకున్నాడు సారథి. ఆంధ్ర శృంగారము లక్షణంగా లేచి పీటమీద కూర్చుంది. అసలు రహస్యం తెలుసుకున్న పద్మావతి విస్తుపోయింది. ఆంధ్ర శృంగారము అన్నం తింటూన్నంతసేపూ అన్నం మేకుల్లా వుందనీ; కూర కారం వాసన కొడుతోందనీ సాధిస్తూనే వుంది. ఆవిడ ధోరణికి చిరాకనిపించి జవాబు కూడా చెప్పకుండా గబగబా నాలుగు ముద్దలు మింగి వంటగది సర్ది గదిలోకి పోయి మంచంమీద కూర్చుంది పద్మ.

“మనిషి హద్దులు మీరుతున్నట్టు వుంది.”

“సహిస్తా నన్నావ్.”

“బావుంది. నోటి కొచ్చినంతా వాగుతూంటే కూడానా ?”

“సరేలే. వింటుంది.”

“అవును. చాటుమాటుగా వినే గుణంకూడా వుంది.”

సారథి కంఠస్వరం హెచ్చించాడు. “అలా గుసగుసలాడితే బయట కష్టపడి వింటూన్న వాళ్ళకేమైనా వినపడా అంటావా ? కాస్త గట్టిగా చెప్పలేవా ?”

పద్మ బిత్తరపోయింది. తలుపువెనక నిలబడిన ఆండాశ్శమ్మ అదిరిపడి పిల్లిలా జారుకొంద. తేరుకుని పద్మ విరగబడి నవ్వింది.

మర్నాడు సారథి ఆఫీసుకెళ్తుంటే ఆండాశ్శమ్మగారు వెనకే నచ్చి సాగనంపుతూ— “అబ్బాయ్! రాత్రి జితేబీ తెస్తానన్నావ్ కాదూ. చూడూ! ఆ పొట్లాంలోనే ఓ మైసూర్ పాక్ ముక్క కూడా కట్టించుకొస్తావూ!” అంది నెమ్మదిగా.

“ఓ రెండు జీళ్ళుకూడా తెస్తాను” అంటూ మెట్లు దిగాడు సారథి.

సాయంత్రం సారథి ఆఫీసునుంచి వచ్చేవేళకు వీధి గుమ్మం కాసింది ఆండాశ్శమ్మగారు. సారథి వస్తూనే రెండు పొట్లాలు ఆవిడచేతిలో పెట్టాడు. “అదేమిటా” అంటూ మూడోదాన్ని ఆరాతీసింది.

“పద్మకు పూలులే” అన్నాడు సారథి.

“ఆఁ నీకేం మతిపోయిందేమిటా? ఏదో పండక్కు, పబ్బానికీ గానీ రోజూ భోగంపాడల్లా పూలు సింగారించు కోవటం ఏమిటి? రోజుకు అన్నా అయితే నూత్రం నెలకు రెండు రూపాయలు కావూ? ఏ మజ్జిగనీళ్ళకైనా వస్తాయి.”

పూలు అందుకోవాలని వస్తూన్న పద్మ అత్తగారి మాటలు విని ఆగిపోయింది. “మీరు బాధపడిపోవడానికి మీ సంపాదనేం చిల్లుకానీ బీరుపోవటం లేకులెండి” అంది విసురుగా వెనకనుంచే.

ఆండాశమ్మగారు వెళ్ళు తిరిగిచూసి నవ్వేస్తూ—
 “అయ్యో! కోపం తెచ్చుకుంటున్నావేమిట అమ్మమా?
 దుబారా ఎందుకని నీ సంసారం మంచికే అన్నాను సుమా!
 పూలు నీకంత యిష్టమైతే అలానే పెట్టుకోవే తల్లీ! రోజూ
 దానికి పూలు తెచ్చిపెట్టరా పార్థమా!” అనేసి పొట్టాలు
 తీసుకొని పెరట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

ఆండాశమ్మగారి రంగులు కళ్ళారా చూస్తూ సారధి,
 పద్మ ఆశ్చర్యంతో అయోమయంగా వుండిపోయారు. తనా
 నికి సారధి తేరుకుని “పద్మా! పూలు తీసుకెళ్ళు” అన్నాడు.

“నా కేం అక్కర్లేదు” అంటూ విసురుగా గదిలోకి
 వెళ్ళిపోయింది పద్మ.

“బావుంది. నామీ దేమిటి నీ అలక?” అంటూ
 సారధి వెనకే వెళ్ళాడు.

“నా కెవరిమీదా అలకలేదు.”

“నువ్వెలాగూ అలుగుతావని తెలిసే కట్టిన పూలు
 తీసుకొచ్చాను” అంటూ మాల తనే పద్మ జడలో నర్దే
 శాడు. “ఆండాశమ్మ ఎటువంటిదో తెలిసి కూడా ఆవిడ
 మాటలు పట్టించుకొంటున్నావా పద్మా!” అంటూ అను
 నయంగా మందలించాడు.

సారధి పట్ల పద్మకు నిండు నమ్మకముంది. అయినా
 యిలా చెప్పుడు మాటలు ప్రారంభిస్తే ఏమవుతుందో ఎవరు
 చెప్పగలరు? “ఛా! ఇంత చెడ్డ మనిషా ఆండాశమ్మ?”

అనిపించింది పద్మకు. అదేక్షణంలో ఆంధ్రాశ్మమృగారంటే ఒక రకమైన విముఖత్వం ప్రారంభమైంది.

“బుద్ధి తక్కువదాన్ని. నేను పట్టుబడితే మాత్రం మీరు ఖచ్చితంగా ఆవిడను తీసుకురావటానికి వీలేదని చెప్పేయ్యకూడదూ? చెప్పేవాడికి చాదస్తమేతే వినేవాడికే నా వివేకం వుండాలట” అంటూ తప్పు అంతా సారథి మీదే కంటివేసింది పద్మావతి. “భగవాన్! ఆఖరికి తప్పు నాదేనా? ఏం? పెద్ద దిక్కు వుంటే కష్టానికీ—సుఖానికీ—మంచికీ—చెడ్డకూ...”

“నా మొహానికీ—ఈవిడింత చిత్రమైన మనిషని నా కేం తెలుసు?”

“పోనీలే. ఇది మనకో అనుభవం” అన్నాడు సారథి.

తేలిగ్గా.

అత్తా కోడళ్ళిద్దరూ ఎడమొహం పెడమొహంగా తిరుగుతూంటే సాధిరకి కనులపండువుగా చూడ ముచ్చటగా వుంది. “ఏడుకొండలవాడా! వెంకటరమణా! గో...విందా! గొహావిందా! ఆంధ్రాశ్మమృగూ పద్మావతికీ పేద్ద జగడం వస్తే మా బాబిగాడి జుట్టంతా నీ ఎదటే గీయించి నున్నగా బొప్పణం చేయించేస్తాను. తర్వాత మా పద్మావతిచేత మూడు గుప్పెళ్ళ డబ్బులు నీ డబ్బాలో పోయిస్తాను. నేను నా చేతుల్తో పది కొబ్బరికాయలు ధన్ధనామంటూ చిత్ర గొట్టేస్తాను. ఆపద మొక్కులవాడా! మా ఇంట్లో ఒక లావు

పాటి ఆపదమ్మ బైటాయించింది. అందుకే నీకు మొక్కు
'కుంటున్నాను ప్రభో!' అంటూ వడ్డి కాసులనాడి పటం
దగ్గరచేరి మొరపెట్టుకున్నాడు సారథి.

పద్మానతి ఆండాశ్శమ్మగారితో మాట్లాడకుండా ఒకటి
రెండు రోజులు ముభావంగా తిరిగింది గానీ కోపాలూ కావే
మ్యాలూ కలకాలం వుండవుగా? అన్నీ మరిచి నిత్యకృత్యాల్లో
పడిపోయింది.

ఓనాటి సాయంత్రం ఆఫీసునుంచి వచ్చి ఫలహారం
కానిచ్చి ఏదో పుస్తకం తెరచుకొని కూర్చున్నాడు సారథి.

“మహా తీర్థిగ్గా కూర్చున్నారుగానీ కూరలేమీ లేవు.
బజారు కెళ్ళి రావొచ్చు” అంటూ సంచి తెచ్చిపడేసి ఆజ్ఞా
పించింది భార్యమణి.

“ఇప్పుడా?” అన్నాడు సారథి పుస్తకం వదలేక.

“ఆ ఇప్పుడే. ఏం? ఈ పూట అన్నం అక్కర్లేదా?”

“పస్తుకూడా వుంచుతావేం ఖర్మ! సరే! ఓ రెండు
రూపాయలు...”

“రెండెందుకూ? ఒకటి ఇస్తున్నాను. చాలు. అదీ
పూర్తిగా తగలేనుకు రాకండి. ఓ వీశడు వంకాయలూ—
ఓ వీశడు బీరకాయలూ చాలు” అంటూ ఒక్క రూపాయి
నోటు అందించింది.

“మరై తే... మరి...” బుర్ర గోక్కుంటూ నిల
బడ్డాడు సారథి.

“ఏమిటి మరి ?”

“ఓ సిగరెట్టు కాల్చుకుంటాను.”

“నిత్యంలా కాల్చుకోండి.”

“కాదూ ! ఈ రూపాయిలోదే ఒక అర్థణాపెట్టి...”

“కొంటారు. అంతేనా ?”

“కనిపెట్టేశావే !”

“అదేం కుదరదు. ఇంట్లో టిన్ను వుండేగా మళ్ళా
డబ్బులు తగలేసి కొంటారేం ?”

సారథి చిక్కముఖం వేసుకున్నాడు. “ఇంట్లోదే తీసు
కెళ్ళి బయట కాల్చుకుంటారేమిటి ? ఏం చక్కా బజార్లోనే
కొనుక్కుంటే...”

పాపం పద్మావతి హృదయం జాలితో నిండి పొర్లి
పోయింది— “సరే ! తొందరగా వచ్చేయండి” అంటూ ఒక
అర్థణా మాత్రం ఖర్చుపెట్టుకోవటానికి అనుమతించింది.
సారథి “ఓ” అంటూ హుషారుగా ఈలవేసుకుంటూ వెళ్ళి
పోయాడు. వీధి తెలుపులు వేసి నవ్వుకుంటూ వస్తూన్న పద్మా
వతికి అండాశమ్మగారు బుగ్గలు నొక్కుకుంటూ ఎదురుపడింది.
“ఇదేం చోడ్యమే తల్లీ ! నీ ముందు వాడు గడగడలాడి
పోతాడేం ? సిగరెట్టు ముక్క కొనుక్కోవడానికి కూడా నీ
అర్థరే కావాలా వాడికి ?” అంటూ విస్తుపోయింది.

“అదంతా నాటకం అత్తయ్యా ! మీరు నమ్మేశా
రేమిటి ?”

“ఏమో తల్లీ ! ఈ కాలం పిల్లలు మొగుళ్ళను కొంగు
లకే ముడివేసుకుని కొతులను ఆడించినట్టు ఆడించుకొంటు
న్నారు. మా కాలంలో మొగుడనేచరికి గుండెలు దడదడ
లాడటం...” పద్మ నవ్వుతూ విసుగొంది.

ఓ గంటలో సారథి బజారునుంచి వచ్చాడు. ఖర్చు
వివరాలు తెలియజేశాడు— “వంకాయలు ఆరణాలు—దోస
కాయలేమో పావలా—పదనాలె పోయాయా? రూపాయిలోటు
కదూ, ఇచ్చానా? ఇంక ఆరణాలా? ఇంద పావలా” అంటూ
పావలాచిళ్ళ పద్మ చేతిలో ఎత్తిపడేశాడు.

“వంకాయలు ఆరణాలా? మొన్న నేను బేడకే
కొన్నానూ” అంది పద్మానతి డిటెక్టివ్‌లా ఆరాలు తీస్తూ.

“నయం. అర్థణాకే కొన్నానన్నావుకాదు. ఇది మీ
బొమ్మిడి కాదు అమ్మమా ! విశాఖపట్నం. ఇక్కడ బేడ
చూపిస్తే వంకాయ బొమ్మకూడా ఇవ్వరు.”

“ఓహో ! వంకాయ బొమ్మ యిక్కడ మూడణా
లుంటుందంటా కేమిటి !”

“ఆరణాలూ వుంటుంది ?”

“సరే ! లెక్క కానివ్వండి స్వామీ , మిగతా బేడ
ఏమైందీ ?”

“బేడా?...మరేమోనూ...బేడేనా ?”

“ఆ. బేడే.”

“ఒక స్నేహితుడు కనపడ్డాడే... నన్ను చూశాడే...
దగ్గరికి రమ్మన్నాడే ... ఒక స్నేహితుడు కనపడ్డాడే ...
పిలిచాడే...”

“అబ్బబ్బ ! ఇంతకూ ఏం చేశాడండీ ఆ స్నేహితుమా ?”

“చాలా కష్టాల్లో వున్నాడే...”

“ఎందులో వున్నాడూ, కష్టాల్లోనా ?”

“ఆ. చాలా కష్టాల్లో వున్నాడే.”

“మీరు చూశారా కష్టాల్లో వుండటం ?”

“లేదే. వాడు బజారు కొచ్చాడు. కష్టాలేమో ఇంటి దగ్గరే వున్నాయట. వాడే చెప్పాడే. చాలా కష్టాల్లో వున్నానూ, ఏమైనా అప్పు ఇస్తావా ? అని అడిగాడే... మరి నా మనసు కరిగిపోయిందే.”

“మనసంతా కరిగిపోయిందా ?”

“కొంచెం కొంచెం కరగటం మొదలుపెట్టిందే. అసలే నా మనసు బోలెడు విశాలం. వారం రోజులకి గానీ పూర్తిగా కరగదు.”

“ఆహా ! అంత విశాలమా ? అయితే ఏం చేశాడు అందులో రెండు డాబాలు కట్టించుకోకూడదా ? ఒకటి అద్దె కిచ్చి మరో డాంట్లో మనం వుండవచ్చు. ఈ అద్దె కొంపలో బాధ చేసికీ ?”

“నేనూ అదే ఆలోచిస్తుంటాను సుమా ! చోటు అయితే ఎన్ని డాబాలు కట్టటానికైనా వుంటుందనుకో. మరి వెంటబడి ?... ఒకటి చేస్తావేమిటి ? మీ అన్నను మనకో పదివేలు సర్దుమనూ. మనం కావలసినంత చోటు ముదరా ఇద్దాం. ఎలావుంది ?”

“అమోఘంగా వుంది. ఆ విషయం తర్వాత ఆలోచిస్తాను. ముందు ఆ బేడ మాట చెప్పండి.”

“చెప్పాను కదే! స్నేహితుడు చాలా కష్టాల్లో వున్నాడనీ.”

“అయితే అతనికి ఆ బేడ అప్పిచ్చారా?”

“అమ్మో! బేడ ఇస్తానా? నువ్వు తిట్టతూ? ఓ అణా ఇచ్చానే.”

“ఓహో! చాలా కష్టాల్లో వున్న స్నేహితుడికి అణా సర్దారా? అదీ అప్పిచ్చారు. నిజంగా ఎంత విశాలమండీ మీ మనసు? అందులో వెధవది డాబా లేమిటి? థియేటర్లు—ప్రాజెక్టులూ—యూనివర్సిటీలూ—కాఫీహోటళ్ళూ— సర్వం కట్టి తీరాలి.”

“ఇప్పటికి సరిగ్గా గ్రహించావు.”

“సరే! మిగతా అణా?”

“మరి నువ్వు అర్థణా పెట్టి సిగరెట్టు కొనుక్కోమనలా?”

“సరే! అర్థణా?”

“అర్థణాయా? అబద్ధం ఎందుకూ? చెప్పనా? సోడా తాగానే.”

“ఎందుకూ?”

“సోడా తాగకపోతే వంకాయ లవీ ఇవ్వనన్నాడే మరి.”

“ఓహో!” కూరలవాడే సోడా పావుకూడా పెట్టాడన్నమాట.”

“మరే! ఇప్పుడంతా ఇలాగే జాయింటు పాపులు పెడుతున్నారు. వెధవది, ఒక వీశెడు కూరగాయలు కొనాలంటే ఒక సోడా తాగాలి.”

“అవునవును. మీరు రెండు వీశెలు కొన్నారు కాబట్టి కిళ్ళీ కూడా వేసుకోవాలి.”

“రామ! రామ! నేను కిళ్ళీ వేసుకున్నానా?”

“లేకపోతే పెదా లలా ఎర్రగా వున్నాయే?”

“ఓ! అదా! నా పెదా లెప్పుడూ ఎర్రగా దొండ పండ్లలాగే వుంటాయి.”

“అవును. బొత్తిగా సిగరెట్లు మొహం ఎరుగరు కదూ? సిగ్గు లేకపోతే సరి. బజారు కెళ్ళి రావటానికి బేడ లంచం! పైగా మీహృదయం చదరపుమైళ్ళకొద్దీ విశాలం. అవునా?”

సారథి బీక్క-మొహం వేసుకు నించున్నాడు. పద్మ కూరలు లోపలికి తీసుకొస్తూంటే ఆంధ్రాశ్మగారు గబగబా జెళ్ళి కుంటి దగ్గర వడింది. పద్మ వంకాయలు తరుగుతూ కూర్చుంది. గదిలో ఒంటరిగా తిరుగుతూంటే సారథి కేమీ వూసుపోలేదు.

“పద్మా! ఓసా రిలా వస్తావూ?” అని పిలిచాడు.

“వంకాయలు తరుగుతున్నాను ఎందుకూ?” అంది పద్మ లోపలినుంచే.

“నా పెన్ను కనిపించటం లేదు.”

“బావుంది. నేనేం చేసేదీ?”

“పోనీ జీడిపప్పు డబ్బాలో వుండేమో వెతుక్కోనా?”

పద్మ అత్తగారికి ఫిర్యాదు చేసింది. “చూశారా అత్తయ్యా! ఎక్కడైనా పెన్నువెళ్ళి జీడిపప్పు డబ్బాలో వుంటుందా? ఉప్పాకని జీడిపప్పు తేనెటమే గానీ అది పట్టు మని పది రోజులు వుంచకు. ఒట్టి తిండి రంధి! ఏమీ లేనప్పుడు ఓ గ్లాసెడు మంచినీళ్ళు ముంచి యిచ్చినా గగగడా తాగేసి పూరుకుంటారు. ఉండండి వస్తాను” అంటూ కాసిన్ని వంకాయలు ఆపుజేసి లేచి వెళ్ళింది. పద్మ వెళ్ళేసరికి పెన్ను పాంటు జేబులో పెట్టెసుకుంటున్నాడు సారధి. పద్మ వెనకే వెళ్ళి జేబులోంచి పెన్ను బయటికి తీసి చూపించింది. “ఇదేమిటి?”

“అరె! ఇక్కడే వుండే! నేను చూసుకోనేలేదు.”

“పిచ్చి పిచ్చి వేషాలు వెయ్యక బుద్ధిగా కూర్చుని చదువుకోండి. లేకపోతే నానిగాణ్ణి ఆడించండి. నంట కాగానే వస్తాను” అంటూ వెళ్ళిపోతూన్న పద్మ చెయ్యి పట్టుకున్నాడు సారధి.

“అబ్బ! కాస్సేపు కూర్చో పద్మా! ఏమిటలా దూసుకుపోతావ్?” అన్నాడు బాధగా.

“బావుంది. కూర్చుంటే ఎలా?” అంటూనే కూర్చుంది పద్మ.

“సరదాగా ఇద్దరం కలిసి కుంపటి దగ్గర కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకొంటూ వంటచేసుకునేవాళ్ళం కదూ? ఏమిటి

ఖర్చు చెప్ప. అక్కడికి రానూలేను; ఇక్కడ కూర్చోనూ లేను” అంటూ సాద వెళ్ళబోసుకున్నాడు సారథి.

“ఓయ్ ! పద్మావతీ ! వస్తానని వెళ్ళి అక్కడే కూర్చున్నావేం ? అన్నం వార్చేస్తున్నాను. రా ! రా ! వంకాయలు తరగాలి” అంటూ వంటింట్లోంచి పొలికేకలు పెట్టింది ఆంధ్రాశ్మగారు.

“అదిగో, ఎలా బొబ్బలు పెడుతోందో. వెళ్తాను” అంది పద్మ లేవబోతూ.

“సరదాగా వుంటే సహించలేక అలాగే బొబ్బలెడుతుందిలే. వెళ్ళకు” అంటూ ఆపుజేశాడు సారథి.

“ఆవిడకు కోపం వస్తే ఎక్కడి వక్కడే పారేసి ముసుగుతన్ని పడుకొంటుంది. అప్పుడైనా చేనుకోవాలిగా ! వెళ్ళిపోతాను. రాత్రికి బోలెడు కబుర్లు చెప్తానులెండి” అంటూ నవ్వింది పద్మ.

సారథి విరక్తిగా పద్మ కొంగు వదిలేశాడు. “ఛీ! ఛీ! పాడు బ్రతుకు. నా పెళ్ళాం ఓ ఘడియకూడా నా దగ్గర కూర్చోదు. చచ్చిపోతాను.”

“అవును. సిరాబుడ్డిలో పడి చచ్చిపోండి.”

“ఛ ! సిరా ఒంటినిండా మచ్చలు కట్టేస్తుంది. కాఫీ లెచ్చిపెట్టు. కాఫీ కప్పులో పడి చచ్చిపోతాను.”

“కాఫీ అయినా డాగులు పడుతుంది. మంచినీళ్ళు త్రాస్తాను. సరేగాని వెర్రివేషా లెయ్యక చక్కగా పుస్తకం చదువుకొంటూ కూర్చోండి.” అంటూ వంటింట్లో కొచ్చి

కత్తిపీట దగ్గరే కూర్చుండి పద్మావతి. ఆంధ్రశృంగారము ఉల్లిపాయల జల్లెడ ముందు పడేసుకుంది. “పెద్దదాన్ని ఏమైనా చెప్పే కోపం వస్తుంది. గానీ మగవాడితో సరిసమానంగా వీధి గుమ్మాలెక్కి కూర్చోవటం ఆడదాని లక్షణం కాదే పద్మావతి! అస్తమానూ అంటిపెట్టుకు కూర్చోకపోతే, పెళ్ళాల్ కాకపోతారా; మొగుళ్ళు కాకపోతారా? నే నొకదాన్ని చాకిరీకి లేకపోతే...” ఆంధ్రశృంగారము పురాణం తెలిచి శ్రావ్యంగా చదువుతోంటే “ఎంత అసూయ మనిషిరా బాబూ!” అనుకొని అత్తగారి వాగుడంతా కుడి చెవితో విని ఎడమ చెవితో వదిలేస్తూ కూర్చుండి పద్మావతి.

సారధికి మళ్ళా ఏమూ తోచలేదు— “పద్మా! కాసిన్ని మంచినీళ్ళు తెస్తావా? దాహంతో కాళ్ళు పీకుతున్నాయి” అంటూ అరచాడు.

“ఎందుకలా చెవికోసిన మేకలా అరుస్తావా? విడ్డూరం” అంది ఆంధ్రశృంగారము విసుక్కుంటూ.

పద్మ వంకాయలూ, ఉల్లిపాయలూ తరిగేసి గ్లాసుడు నీళ్ళు పట్టుకొని గదిలోకి వెళ్ళింది. మూతి బిగించుకుని నిలబడి మంచినీళ్ళు అందించింది.

“ఏం? అలా వున్నావ్?”

“ఎలా వున్నానూ? బాగానే వున్నాను.”

“బాగా ఏం లేవుగాని చెబుదూ! నాదగ్గర దాహరికం దేన్నీ? మళ్ళా ఏమైనా అందా?”

“అ సమానూ మీ దగ్గర కొస్తున్నానని సాధిస్తోంది. మగవాళ్ళతో సరిసమానంగా వీధి గుమ్మాలెక్కి కూర్చోనడం ఆడవాళ్ళ లక్షణం కాదట.”

“అవునవును. ఆడవాళ్ళ లక్షణం లేమిటో అవిడికి మహాబాగా తెలుసు. అందుకే భర్తగారు కావరం నదిలో కాశీ పరుగెత్తారు.”

పద్మ ఫక్కుమంది. సారథి జత కలిపాడు. నవ్వులను దూసుకొంటూ వంటింట్లోంచి సన్నటి రాగాలాపన విన వచ్చింది.

“అయ్యో! దేవుడోయ్! మాటలు పడమని వెళ్ళారా దేవుడోయ్!” పద్మానతి త్రుళ్ళిపడింది. పార్థసారథి తెల్ల బోయూడు. ఇద్దరూ కలిసి వంటింట్లోకి పరుగెత్తారు.

“ఏమైంద తయ్యా?”

“అదేం పెద్దమ్మా ఏడుస్తున్నావ్!”

ఆండాశ్శమ్మగారు కుంపటి పక్కనే ఛత్రున చీదేసింది. “ఏముందిలే నాయనా! అందరూ అన్నమాటే నువ్వూ అన్నావు. ఆ మహారాజు కాశీకి వెళ్తానని నాకు మాత్రం చెప్పారా? చెప్తే చస్తే వెళ్ళనిచ్చేదాన్నా? ఓ రాత్రికి రాత్రి లేచి కట్టుగుడ్డలతో చక్కా పోయారు. తెల్లారి ఎనిమిది గంటలకు లేస్తే ఈ పాపిష్టి వార్త చెవిని పడింది. ఇన్ని నీళ్ళయినా గొంతులో పోసుకోకుండా పన్నెండు గంటలదాకా కంటికి మంటికి ఏకధారగా ఏడిచాను. ఇరుగమ్మా పొరుగమ్మా బలవంత పెడుతూంటే ఆ అపరాధంవేళ. నాలుగు మెతుకులు

గతికి రాత్రిదాకా భోమమని ఏడిచాను. నా దేవుడు తిరిగి రావాలని వెయ్యి గడపలు వున్న మాపూర్వ గ్రామకుంకం నోము నోచాను. ఎన్ని చేస్తే ఏం లాభం ? నా మంచి గుణం ఎవరికి తెలుసు దేవుడోయ్ ! నన్ను మాటలు పడమని వెళ్ళావా దేవుడోయ్...డోయ్...డోయ్...". అంటూ ఆండాశమ్మగారు యింటికప్పు ఎగరగొట్టుస్తూంటే పాపం పార్థుడు బిత్తరపోయాడు. "నిజంగా నీ మంచి గుణం తెలిక అనేశాను: పూరుకో పెద్దమ్మా ! ఏమీ అనుకోకు పెద్దమ్మా ! సరోజ పెళ్ళి కొచ్చినపుడు ఆ సూర్యంగాడే చెప్పాడు పెద్దమ్మా ! నాకే తెలుసూ ? అంతా నమ్మేశాను. పూర్వ పెద్దమ్మా !" అంటూ పెద్దమ్మ ఎదటే చతికిలబడి బ్రతి మూలటం ప్రారంభించాడు.

ఆండాశమ్మగారు బెక్కుతూ బెక్కుతూ ఉండిపోయింది. సారధి పిల్లిలా జామకున్నాడు. పద్మావతి నోటికి కొంగు అడు పెట్టుకొని కూర గిన్నె కుంపటి ఎక్కించింది.

ఆండాశమ్మగారు తొందరగానే తేరుకోగలిగింది. అంతా మరిచి ఎప్పటి ఉద్యోగంలో జాయినయింది.

రాత్రి సారధి భోంచేస్తూంటే పద్మ బాబును బుజాన వేసుకొని పడక గదిలో తిరగసాగింది. ఆండాశమ్మగారు సారధి దగ్గర జేరింది. "ఒరేయ్ నాయనా ! నీకు కోపం రాక పోతే పెద్దముండను ఒకమాట చెప్పనా ?"

"ఏమిటి పెద్దమ్మా అది ?"

“బా త్రిగా అర్థాకూ అకూ దాని ముందు చెయ్యి జాపటానికి నీకు అభిమానం కాదుట్రా? పోనీ అడగ్గానే గౌరవంగా ఇస్తుందా? లక్ష ప్రశ్నలు వేస్తుంది.”

“అసంతా సరదాకు అంటుంది పెద్దమ్మా! అంతే గానీ...”

“ఆ ఎన్ని చెప్పి. మొగబిడ్డవు. లక్షణంగా సంపాదించుకుంటున్నానయ్యే! ఆడదానిముందు చెయ్యి జాపటం గాపులేదు సుమీ!”

సారథికి చిరాకు వేసింది. “సరేగాని పులుసు వెయ్యి.”

పులుసుతో బాటు మరికొంచెం నెయ్యి కూడా ప్రేమగా వడ్డించింది ఆండాశ్శమ్మగారు. “నాకు తెలీ కడుగుతానూ, జీతం అదీ దానిచేతికే యిచ్చేస్తావేమిట్రా?”

“ఎవరికిచ్చేది మాత్రం ఏముందిలే. ఇద్దరం వాడు తూనే వుంటాం.”

“ఆ, మగాడి చేతి బిడ్డా, ఆడదాని చేతి అర్థమూ దక్క వంటారు. లక్షణంగా సంపాదించుకొంటున్న నాడివీ నీ దగ్గరే అట్టే పెట్టుకోకా ... ఆ, పూరికేనే అన్నాననుకో, ఎవరి దగ్గర వుంటే ఏముందిలే.”

“అవును. ఎవరి దగ్గరంటే ఏముంది పెద్దమ్మా! నీదగ్గ రున్నా లక్షణంగా వుంటుంది.”

“అయ్యో! దానికేం భాగ్యం? అలాగే యివ్వరా! నిక్షేపంలా వుంచుతానూ.”

సారథి నవ్వుకొంటూ చేయి కడుక్కొని లేచిపోయాడు. పద్మ భోజనాని కెళ్ళింది. ఎప్పుడోస్తుందా? ఆండాశ్శమ్మ గారి అమోఘమైన సలహాలు ఎప్పుడు చెబుదామా? అని ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నాడు. పద్మ వచ్చింది. ముభావంగా పక్క సర్దుకొని పడుకొంది. సారథి పద్మచెయ్యి చేతిలో తీసుకోబోతే విసిరికొట్టింది. తెల్లబోయిన సారథి—“ఇదేమిటి అలక? రాత్రికి ఎన్నో కబుర్లు చెప్తానన్నావ్?” అన్నాడు. పద్మ మాట్లాడలేదు.

“పద్మా! ఏమిటిది?” అన్నాడు. మళ్ళా పద్మ అటు తిరిగిపోయింది. సారథికి కోపం వచ్చింది.

“నేనేం చేశానో చెప్పి సాధించరాదా?” అన్నాడు.

“మీరు ఏమీ చెయ్యలేదు. సాధించటానికి నేనెవ తెనూ? నిద్ర నస్తుందని పడుకున్నాను. అవీ తప్పే.” అంది వ్యంగ్యంగా.

“తప్పుకాదు. నువ్వు ఏంచేసినా తప్పుకాదు. నీకు సమంజసం అనిపించినట్టే చెయ్యి. కాని పద్మా! నువ్వు ఇంత మూర్ఖంగా ప్రవర్తించినట్టు నా కెప్పుడూ గుర్తు లేదు” అంటూ సారథిలేచి మడత మంచం వాల్చుకుంటూంటే పద్మ వారింపలేదు. కనీసం చూడనైనా చూడలేదు. మాట్లాడకుండా నిద్రపోయింది.

మర్నాడు పగలుకూడ పద్మ అలానే ముభావంగా ఉండిపోయింది. సారథి పలకరించటానికి కూడా ప్రయత్నించ

లేదు. దంపతులిద్దరూ అంటి అంటనట్టుగా తిరగటం మొదట ఆంధ్రాశ్మగ్నగారికి తగని ఆశ్చర్యం కలిగించినా ఏమిటో అర్థమైనట్టు ముసి ముసిగా లోలోపల నవ్వుకొంది.

ఆ సాయంత్రం జీతం అందుకుని సారథి ఇంటికొచ్చాడు. తనంత తనే పద్మను పలకరించాడు. “పద్మా! పర్వతీసి దాచు” అన్నాడు.

పద్మ కోపం అంతా వెళ్ళగక్కుతూ విసురుగా అంది—“నా కేం అవసరం లేదు. మీరే దాచుకోండి. లేకపోతే మీ పెద్దమ్మగారికి ఇవ్వండి ”

“పద్మా!”

“ఏం? మీ గుసగుసలు నేను వినలేదనుకున్నారా?” సారథి విస్తుబోయాడు. “గుసగుసలా? ఆవిడేదో వాగింది. అది నీకు తెక్కా?”

“కాదు. మీ ప్రవర్తనే నాకు తెళ్ళ! ఎంత లాటూచీ లేకపోతే నన్నుగురించి మీదగ్గర చెప్పటానికి ఆవిడ ధైర్యం చేస్తుంది? పూలు తేకండి; డబ్బు నాచేతి కివ్వకండి. ఆవిడ మీకు ఎకరాలు రాస్తుంది కమా?”

“నోర్నమ్మ! ఛీ! ఇంత పశువులా ప్రవర్తిస్తావని ఎన్నడూ అనుకోలేదు. నన్ను అన్నివిధాలా తెలిసికూడా...” సారథి అరచేతిలో నుదురు ఆన్చి బాధగా కూర్చుండి పోయాడు. పద్మ ఊణం మానం వహించింది. “నూరురాళ్ళు విసిరితే ఒక్కరాయైనా తగలకపోదు. ఇటువంటి పెద్దమనుష్యు

లున్న సంసారాలు బాగుపడలేదు. మీకు మొహమాటం లేదు కాబోలు ఆవిణ్ణి పొమ్మని చెప్పండి. వెళ్ళవ తద్దినం.”

సారథి కస్సుమన్నాడు. “చెప్పాలంటే తీణం పట్టకు. కాని చస్తే చెప్పను. గుణనంతురాలివీ! సహననంతురాలివీ! శాధవడిపోతావేం? ఓర్పు నీసాత్తు కదూ? ఏమైపోయింది?”

పద్మ కళ్ళల్లో గిరున నీళ్ళు తిరిగాయి. దిండులో మొహం పెట్టుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడవసాగింది. పద్మ కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకోవటం సారథి ఎన్నడూ ఎరగడు. ప్రియమైన పద్మ. ప్రాణంవంటి పద్మ ఏడుస్తోంటే ఎంతో బాధకలిగింది సారథికి. అయినా నిర్లక్ష్యంగా సిగరెట్టుమీద సిగరెట్టు నుసి చేస్తూ కూర్చున్నాడు. కొంతసేపటికే మరీ ఉండబట్టలేక లేచివచ్చి పద్మ పక్కలో కూర్చుని తలనిమురుతూ బుజగించాడు. “పద్మా! ఛ ఏమిటిది? మరీ పిచ్చిదానివై పోతున్నావ్!”

“అవును. పిచ్చిదానిని కాబట్టే మీరిద్దరూ మంతనాలు చెయ్యకలుగుతున్నారు.”

“పద్మా! నీధోరణి నీదేనా? నన్ను నమ్ము పద్మా! నీకన్నా అండాశమ్మ ఎక్కువ నాకు! నామీద ఇంత నిందవెయ్యటానికి నీ మనస్సు ఎలా అంగీకరించింది. పద్మా! నామాటవిను. కొన్నాళ్ళు అనుభవించాలి. సమయం రాక పోదు. నేనుమాత్రం పొమ్మని ఎలాచెప్పేద?”

సారథిఎంత సముదాయించినా పద్మకు చూరటం కలగ లేదు. కన్నీళ్ళతోనే వేళగాని వేళ నిద్రపోయింది.

పద్మ తెల్లారి లేచిందిమొదలు అత్తగార్ని పలకరించ లేదు. వంటపని తానే చూసుకోటం ప్రారంభించింది. వంట పూర్తయ్యాక చీర ఉతికి ఆరవేసుకుంటూంటే “అమ్మాయ్! నా మడిబట్ట కూడా కాస్త నీళ్ళముంచిపెట్టు” అంది ఆండా శమ్మగారు.

“నేను ఉతకలేను” అంది పద్మ ఖచ్చితంగా. ఆండా శమ్మగారు కొరకొరా చూసింది. వీలైతే కోడలి పిల్లను కరకరా నమిలి పారెయ్యాలని పళ్ళు పటపట లాడించింది. పద్మావతి ఏమీ లెక్కపెట్టకుండా తనపని తాను చూసుకుని గదిలోకెళ్ళి కూర్చుంది.

ఆండాశమ్మగారి హృదయం అనమానంతో మండిపోయి ఏదైనా ప్రతీకారం చెయ్యమని ప్రేరేపిస్తోంది. పరిసరివిధాల ఆలోచించింది. ఏమీ తోచలేదు. ఉపాయం దొరకకుండానే సాయంత్రమైపోయింది. పద్మ బాబిగాణ్ణి పెరట్లో జామచెట్టు క్రింద కూర్చోబెట్టి వాడిముందు నాలుగు బొమ్మలు పడేసి వంటింట్లోకెళ్ళి కుంపటి అంటించడానికి కూర్చుంది. బాబిగాడు బొమ్మలతో కేరింతాలు కొడుతూ ఆడుకోటం ఆండాశమ్మగారికి ఏమీ నచ్చలేదు. గబా గబా వెళ్ళి “మన్ను తింటావేంరా పెధవా! తెగుళ్ళునస్తే ఎవరు ఏగుతారనుకున్నావ్?” అంటూ వాణ్ణి నాలుగు బాదింది పసివాడు హడలిపోయి కెవ్వుమని గుక్కపట్టాడు. కుంపటి అంటి పూర్తి పద్మ పరుగెత్తుకొచ్చింది. కొడుకు వీపురాస్తూ గుండెలు కడుముకొంది. బాబు గుక్కపట్టి ఏడుస్తూంటే పద్మ కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

“నామీద కోపం పసివాడిమీద చూపిస్తారా? చిన్న వెధవను చావబాదటానికి మీ చేతులెలా వచ్చాయి?” అంది గట్టిగా కోపంతో మండిపడుతూ.

“చూసే మాట్లాడుతున్నావటే! వాడు గుప్పిళ్ళకొద్ది మట్టి బొక్కుతున్నాడని ఒకటి వేశాను.”

“ఛీ! పెద్దవాళ్ళయికూడా నోరులేని వెధవమీద నేరాలు మోపుతారు. వాడు మన్ను తిన్నదీ నిజమే; మీరు చూసిందీ నిజమే. పుట్టిన తర్వాత ఇంతవరకూ దెబ్బపడి ఎరగడు. వాడి భారమేమీ మీరు మొయ్యటంలేదు. వాణ్ణి మీరు ఎత్తుకోనూ నద్దు; అడించనూవద్దు. వాడి ఒంటిమీద చెయ్యి వేస్తే పూరుకోను.” మహాకాళిలా శాసించింది పద్మావతి.

“అయ్యో! అయ్యో! ఎందుకే అన్ని మాటలంటావు? వాణ్ణి మందలించడానికి నేను తగనుటే?”

పద్మ బాబును భుజాన వేసుకొని గదిలోకెళ్ళిపోయింది. సారథి వచ్చేవరకూ బాబు ఏడుస్తూనే వున్నాడు.

“ఏం? బాబు ఏడుస్తున్నాడు?” అన్నాడు సారథివస్తూనే. పద్మ మాట్లాడలేదు.

“నిన్నే అడిగేదే. ఏమిటా నిర్లక్ష్యం?”

“ఏం చెప్పనుంటారూ? మడిపించే ఉతకనన్నావని కోపం పెట్టుకొని వీణ చావబాదింది.”

“ఏమిటా? పెద్దమ్మా! బాబును కొట్టిందా? నువ్వెక్కడేడుస్తున్నావ్?” మండిపడ్డాడు సారథి.

ఆండాశమ్మగారు తలాపులు గెంటుకు వచ్చేసింది.
“ఉన్నమాట నీకు చెప్తాను నాయనా! చిన్నవెధన మట్టి
ముద్దలు మింగుతూంటేనూ భయానికి ఒకటి వేశానే అనుకో—
ఆ మాత్రానికి నీ పెళ్ళాం నానామాటలూ అనాలా?”

“వాణ్ణి మేముకూడా ఎన్నడూ కొట్టలేదు పెద్దమ్మా!
వాళ్ళమ్మకు కష్టంతోచి అంటే అంటుంది.”

ఆండాశమ్మగారు టక్కున నోరు మూసేసింది.
ఎడమొహం పెడమొహంగా తిరుగుతూన్న మొగుడూ
పెళ్ళా లిద్దరూ ఒక్కటయ్యారు. తనే వేరు అయింది.
నమ్మదిగా వాళ్ళను మంచిచేసుకోకపోతే వ్యవహారం బెడిసి
కొట్టేలావుంది.

సారథి బాబును అందుకొని భుజంమీద వేసుకొని
తిప్పతూ—“మట్టి తిన్నావా బాబూ?” అన్నాడు.

“అవునులే! నీ బిస్కట్లన్నీ అమ్మ తినేస్తూంటే నువ్వు
మట్టికాక మరేం తింటావు?” అంటూ వీపు నిమురుతూ బుజ్జ
గించాడు.

“అయ్యో! నీ సరసం బంగారంగానూ! చిన్నపిలాడి
బిస్కట్లు అదెందుకు తింటుందిరా?” అంటూ పద్మావతిని
వెనుక వేసుకొని వచ్చి పకపకా నవ్వేసింది. ఆండాశమ్మగారు.

“నీ సిగ్గు చితికేనట్టే ఉందిలే” అనుకొని పద్మకుంపటి
అంటించి గబగబా కాఫీచేసి తెచ్చి యిచ్చింది సారథికి. బాబు
వడ్చివడ్చి నిద్రపోయాడు. బాబును పడుకోబెట్టి కాఫీగ్లాసు
అందుకొంటూ—“మీ నాన్నగారు ఉత్తరం రాశారు పద్మా!

నా అక్కయ్య వచ్చిందట. నిన్ను బాబునూ
టోందట. ఓ పదిరోజులు పంపమని రాశారు. నా అభి
వీక్షణతేదు. వెళ్ళిరా ! బావుంటుంది” అన్నాడు.

పద్మ మాట్లాడకుండా వూరుకుంది. “ఎప్పుడు బయ
ల్దేరి వెళ్ళేదీ మీ నాన్నగారికి ఉత్తరం రాయి. స్టేషన్
కొస్తారు” అన్నాడు.

“ఈ పరిస్థితుల్లోనా ? చస్తే వెళ్ళను” అంది పద్మ.
సారథి అర్థంచేసుకున్నట్టు వూరుకున్నాడు.

“అయ్యో ! అదేమే పద్మావతి? తోడబుట్టింది నిన్ను
చూడాలని ఉందని రాస్తే లక్షణంగా పుట్టింటి కెళ్ళిరాకా ?
పార్థుడి తిండి తిప్పలూ చూడడానికి నే నున్నాను కాదుటే !
బావుండదు. వెళ్ళిరామ్మా ! నీ ఇంటి కేంపర్వాలేదు”
అంటూ కోడలికి అభయం ఇచ్చింది ఆండాశమ్మగారు.

“పద్మా ! నా కేం పర్వాలేదు. నీకు వెళ్ళాలని ఉంటే
వెళ్ళు” అన్నాడు సారథి గుంభనంగా ఈ ఆండాశమ్మ
పప్పులు నాదగ్గర వుడకవులే అన్నట్టు.

“నేను లేకపోతే మీకు కుదరదు. నాకు తెలుసును
గాని వేధించకండి” అంది పద్మ వినుగ్గా.

ఎంచక్కా పద్మావతి వెళ్ళిపోతే ఓ పదిరోజులపాటు
ఇల్లంతా ఏకచ్ఛతాధిపత్యంగా ఏలిపారేద్దామనుకున్న ఆండా
శమ్మగారికి సరదాపోయి కసి పుట్టింది. “ఇదే చోద్యమే
తల్లీ ! నువ్వు లేకపోతే వాడికి యాం జరగనట్టే చెప్తున్నావ్.
మొగవాడిక మడి కడతావా ఏమిటే ?” అంది చేతులు

పద్మావతికి కోపంవచ్చింది, చిరాకు వేసింది. ఇక శమ్మ విషయంలో ఉపేక్ష చెయ్యకూడ దనిపించింది. తమ దాంపత్యంలో కలతలు రేపటానికి ఆవిడ చేస్తున్న ప్రయత్నాలన్నీ వ్యర్థం సుమా! అని ఆవిడకు బోధపడేలా చెప్పాలనిపించింది. అందుకే గర్వంగా అంది—

“నా మొగుడికి మడే కడతానో, దడే కడతానో. మా దాంపత్యం మీ రనుకున్నంత తేల్చికైంది మాత్రం కాదు. మాయిద్దరికీ ఒకటే బ్రతుకు — ఒకటే చావు” అని.

తమ దాంపత్యాన్ని గురించి పద్మ అంత బలీయమైన అభిప్రాయం కలిగి ఉన్నందుకు పార్థసారథి సంతోషంతో మూగవాడయ్యాడు. కాని ఆండాశమ్మగారుమాత్రం ఫకాళించి నవ్వింది పోయేకాలం వచ్చిన దానిమల్లే. “నాదగ్గర చెప్తావుటే నీసంసారం గొప్పలూ! బ్రతికున్నంతకాలం అంతా మోజుగానే వుంటారు. కన్నుమూస్తే అంతాసరి. నీఅత్తగారు చస్తే నీ మామ మడికట్టుకున్నాడా? ఏడాది తిరక్కుండా మరోదాన్ని తెచ్చుకున్నాడు. అలాగే నువ్వు”

“పెద్దమ్మా!” పిచ్చిగా అరిచాడు పార్థసారథి.

ఆండాశమ్మ కంపించిపోయింది. పద్మ ప్రతిమలా నిలబడిపోయింది.

“మాట వరసకు.....ఏదో.....పెద్దముండను.”

“ఛీ! నోర్క్కుయ్! బుద్ధిలేనిదానా! ఇంకా వాగుతున్నావ్. నీ పెద్దరికం అనుభవించి సుఖపడ్డాం. ఇక చాలు.

తక్షణం బయటికి నడు. ఒక్క ఊణంకూడా నా యింటో
వుండటానికి వీలేదు.” సారథి హద్దులు మీరిన కోడంలో
దాదాపు ఒళ్ళు మర్చిపోయాడు. ఆంధ్రాశ్మగారు గజగజా
వణుకుతూ చతికిలపడిపోయింది. లేని ధైర్యం పుంజుకుని—
“ఎందుకురా అలా కేకలేస్తావు? నే నేం కానిమాట అన్నా
ననీ?” అంది నెమ్మదిగా.

“నువ్వెన్ని మొత్తుకున్నా వినను. ఇక చాలు. నికూ
మాకూ సరిపడదు. మూటా ముల్లే సర్దుకుని వెళ్ళిపో. నువ్వు
మా ఇంట్లో వుండటానికి వీలేదు.”

ఆంధ్రాశ్మగారికి పౌరుషం నచ్చింది. లేచి నిలబె
డింది.

“ఏమిటా? ఫోఫో అంటావ్ కుక్కను తరిమినట్టు.
నన్నేం ప్రాంకి కే ఉంచుకున్నావా? బోలెడు రూపాయలు
వచ్చే కాయితాలు నీచేతుల్లో పెట్టాను. రెండేకరాలు నీకే
రాస్తానన్నాను. నీ కొడుక్కు గొలుసు ఇచ్చాను.
అన్నీ...”

“తల్లీ! నీ డబ్బుకూ, నీ ఎకరాలకూ, నీ గొలుసుకూ,
నీకూ తలొక పదివేల నమస్కారాలు. మమ్మల్ని వదిలిపెట్టు.
నీ పాపిష్టి సొమ్ము చిల్లిగవ్వనాకొద్దు. నీ సరుకులన్నీ తీసుకుని
బయల్దేసు—పద్మా! డ్రాయరు సొరుగులో ఆ కాయితాలు
ఉన్నాయి. చూశా! ఆ గొలుసుకూడా తెచ్చిపడేయ్. తొంద
రగా రా! లేకపోతే మనమీద ప్రచారం చేస్తుంది.”

పద్మ ప్రతిమరూపం విడిచి తొందర తొందరగా
డ్రాయరులో కాయితాలూ, నిద్రపోతున్న బాబిగాడి మెడలో
గొలుసుతో చిలకొక్కయ్యకు వేలాడుతూన్న సల్లసంచి, అల
మార్లో దాచివుంచిన తెల్లపంచీ. కూరగాయలు వేసివున్న
మేదర బుట్టా, పంటింటి అలమరలోంచి మరచెంబూ తలగ
డగా వుపయోగించుకునే గుడ్డలు మూట, ఆంధ్రాశమ్మ గారి
వస్తువులు సర్వం ఆవిడ చుట్టూ పోగేసింది.

“మొన్న నేను కొన్న కంచుచెంబు దాచుకుందా
మనుకున్నావుటే? అదీ ఇలా పారెయ్.” ఆంధ్రాశమ్మగారు
గరించింది. పద్మ తన మతిమరుపుకు తిట్టుకొని గబగబా
అలమారులో కొత్తచెంబుకూడా తీసుకెళ్ళి దగ్గరపెట్టింది.
‘నీ సరుకులన్నీ వున్నాయి. ఇక బయల్దేరు’ అన్నాడు సారథి.
ఆంధ్రాశమ్మగారు బిక్కమొహం వేసుకొంది. “చీకట్టి పడిపో
తోంది ఇప్పుడెక్కడికె వెళ్ళమంటావురా. పార్థుడూ?” అంది
కళ్ళు ఒత్తుకొంటూ.

“నిన్ను ఎవరూ భరించలేదు. ఆ సూర్యం దగ్గరికే
వెళ్ళు” అన్నాడు సారథి.

ఆంధ్రాశమ్మగారు కస్సుమంది. “ఆ వెధవ దగ్గరికి
వెళ్ళటానికి నాకేం ఖర్చు? నువ్వు వాడే బయల్దేరారు బుద్ధి
మంతులు—నా ఇష్టం వచ్చినచోటికి పోతాను, నా ఆస్తంతో
నా ఇష్టం వచ్చినవాడికి ధారపోస్తాను.”

“అవునవును. సూర్యం కూతురుకు గొలుసు చేయిం
చినట్టూ, సరోజకు రెండేకరాలూ చదివించినట్టూ—సరే! నీ

ఇష్టం వచ్చిచోటికే వెళ్ళు. కాని వెళ్ళిపోయేముందు నాలుగు ముక్కలు చెప్తాను. కాస్త శ్రద్ధగా విని మరీ వెళ్ళు.

“నీకు వయసు పెరుగుతోంది. కానీ గుణం తరుగుతోంది. అన్ని విధాలా లక్షణమైన నీ కాపురం నువ్వు నిలుపుకోలేక సర్వనాశనం చేసుకున్నావు. అలాగే, అందరి కాపురాలు నాశనం చేయాలని కంకణం కట్టుకున్నావు. నీన్న పువ్వుల్లో పేటి చూచేవాళ్ళున్నా అందరితోనూ అల్లరి పడుతూ బంధుజనోద్ధరణకని బయల్దేరావు. ఏ సంసారం పచ్చగా వున్నా, ఏ భార్యా భర్తలు సుఖంగావున్నా నీ కళ్ళు ఓర్చలేవు. ఏదోవిధంగా వాళ్ళను విడదీయ్యటానికీ ఆ సెరసారంలో దోసెడు నీళ్ళు పోయ్యటానికీ తాపత్రయపడతావు.

“నీ గురించి నాకు ముందే అంతా తెలుసు. నువ్వు ఎస్తానని వ్రోత్రం రాస్తే, నాకు సుతరామూ ఇష్టంలేదు. కాని పద్మ నీ పెద్దరికంలో సుఖపడాలని ఉబలాట పడింది. దాని కోరిక కాదనలేక సరే అన్నాను. నిన్ను రమ్మని జీవాబు రాయలేదు; గివాబూ రాయలేదు. అయినా నువ్వు వచ్చింది మొదలూ నిన్ను గౌరవించి ఆదరించటానికే ప్రయత్నించాం. నువ్వు సజావుగా వుంటే కన్నతల్లిలా కాపాడుకునేవాడిని— అటుసంటి విషయాలు నీకు అర్థమే కావు. నీవల్ల సుఖపడింది లేదు సరిగదా మా ప్రాణాల కొక పెనుభూతంలా తయారయ్యావు. నీ గురించే మా ఇద్దరిలో ఎన్నడూ ఎరుగని మనస్పర్థలుకూడా పుట్టుకొచ్చాయి. భగవంతుడి దయనల్ల చేతులు కాలకముందే కళ్ళు తెరవగలిగాను. నువ్వు మాయంటినుంచీ

వెళ్ళిపోతే చాలు - ఒక్కమాట పెద్దమ్మా! నువ్వంటే నాకు ఎప్పుడూ సద్భావంలేదు. కాస్తా కూస్తా ఉన్నా అది ఈ ఊణంతో సరి. అందుకే ఇంత నిర్మోహమాటంగా ఇన్ని మాటలు అనగలుగుతున్నాను. ఇక వెళ్తావా?"

“అయ్యో! అయ్యో! ఎంతలేసి మాట లన్నావురా! ఎంత లేసి మాటలన్నావురా! ఈ జన్మలో మరిచిపోతానట్రా?”

“మర్చిపోకు...మర్చిపోతే మళ్ళా వస్తావు పెద్దమ్మా!”

“నిన్ను చూసి నవ్వాలో ఏడవాలో అర్థంగాని మనిషివి. ఎందుకిలా పదిమందిలోనూ అల్లరిపడతావు చెప్ప! నీతోటా ఆడవాళ్ళంతా ఎంత లక్షణంగా బ్రతుకుతున్నారో నీకు తెలీదా? నువ్వు ఎక్కడో ఒకచోట స్థిరంగా నుఖంగా ఎందుకుండలేవు? అర్థంలేని నీ అధికారాలు ఎవరు సహిస్తారు? నీ ఆ స్తిపాస్తులు ఎరపెట్టి మనుషుల్నే కొనాలని చూస్తావే, అంత పనికిమాలిన వాళ్ళేవరుంటాను? మనిషి జన్మ ఎత్తావు. అందులోనూ ఎన్నో కష్టసుఖాలు, మంచి చెడ్డలు భరించాల్సిన ఆడపుట్టుక పుట్టావు. ఏ విషయంలోనైనా స్త్రీననిపించుకోగలిగావా? పదిమందికీ చెప్పైతే నీ జన్మకు సార్థక్యం ఏమిటి? ఇకనుంచైనా కాస్త జ్ఞానం తెచ్చుకుని...”

• “ఒరేయ్! నీ నీతులు నాకక్కర్లేదు. నీ పెళ్ళానికి చెప్పకో. నే నెలాగూ చెడ్డముండనే. నా యిష్టం వచ్చినట్టు వుంటాను” అంటూ పోరుష పడింది ఆంధ్రాశ్మమృగారు.

రెండు నిమిషాలో సామానంతా సర్దికట్టుకొంది. ఎందుకో కళ్ళు చెమర్చుతోంటే కొంగుతో తుడుచుకొంది.

సంచులూ మూటలూ చెంబులూ అన్నీ తగిలించుకుని నాలు గడుగులు వేసింది.

ఆవిడ స్థితి చూస్తూంటే పద్మకు జాలివేసింది “పోనీ ఈ ఒక్క రాత్రికి వుండనివ్వండి. రేపు ఉదయమే వెళ్ళిపో తుంది” అంది నెమ్మదిగా సారధితో.

వీల్లేదని తల అడ్డంగా ఆడించాడు సారధి.

ఆండాశమ్మగారు వెక్కుతూ వెక్కుతూ మెట్లు దిగి రోడ్డు మీది కెళ్ళింది. సారధి, పద్మా వీధిగుమ్మంలో చూస్తూ నిలబడ్డారు. చూస్తూవుండగానే ఆండాశమ్మగారు కనుచూపు మేర దాటిపోయింది.

పద్మ కళ్ళనుంచి స్లీళ్లు జారిపడ్డాయి. “ఈ గొడవంతా నేనే తెచ్చిపెట్టుకున్నాను” అంది పద్మ చెంపలు తుడుచు కొంటూ. సారధికూడా బాధగా నిట్టూర్చాడు. “ఆవిడ ఎంత చెడ్డదైనా ఏమిటో మనకు దూరమౌతూంటే బాధగా వుంది. ఇది ఏనాటికైనా జరిగితీరాలి పద్మా! ఆవిడను భరించాల్సింది మనం కాదు.

“అయితే ఆండాశమ్మ వెళ్ళిపోయిం దన్నమాట. నా కింకా నమ్మకం కలగటం లేదేం ఖర్చు? ఈనాటినుంచీ మన ఇంటిలో సుఖశాంతులూ మనకు సర్వస్వతంత్రతలూ వుంటాయన్నమాట. అంతేనా?” అన్నాడు సారధి కాస్త హుమారు చేస్తూ.

పద్మ ముఖావంగా నవ్వింది.

“ఛ! నువ్వు ఇంకా బాధపడతా వెందుకూ? ఆవిడ కేం పర్వాలేదు. ఎక్కడికి వెళ్ళాలనుకుంటే అక్కడికి లక్షణంగా జేరుతుంది. ఈ తిరుగుళ్ళన్నీ అలవాటే. అన్నట్టు ఆవిడ నీకు ఆ రిక్తా పావలా ఇచ్చిందీ?”

“పోదురూ?” అంటూ నవ్వేసింది పద్మ.

“అబ్బ! నాలుగు పూటలనుంచీ నవ్వేకరువు జేశావ్” అంటూ పద్మను దగ్గరికి తీసుకున్నాడు సారథి.

“నేను మామూలు వెళ్తాను. మా అక్కను చూడాలని వుంది.”

“ఓ నీ యిష్టం. కాని మీ అక్కధ్యాసలోపడి నన్ను మర్చిపోకుండా పది రోజుల్లో వచ్చేస్తే—”

“మీరు ఎంత మంచివారండీ” అంది పద్మ హాస్యంగా.

“అవునట. అంతా నన్ను అలానే అంటారు.”

“ఒక్క ఆండాశమ్మ తప్ప...” నవ్వింది పద్మ.

“ఆండాశమ్మ మనకు విడిచిపోయిందేమిటో తెలుసా? మహా చెడ్డపేరూ—ఏ బైరూపాయిల అప్పు వేంకటేశ్వరుడి మొక్కు...”

—: సమాప్తమ్ :—

పల్లెటూరు

రచన :

దద్దనాల రంగనాయకమ్మ

శ్రీమతి ముప్పాళ రంగనాయకమ్మగారే
వివాహాత్సవం దద్దనాల రంగనాయకమ్మగారని.
పాఠకులు గ్రహించ వ్రార్థన.

కృష్ణమోహన్ ఇంటికి పుత్తరం వ్రాశాడు.
ప్రియమైన అమ్మకు...

హృదయపూర్వకంగా నమస్కరించి నీ కృష్ణ రాసేది :
నేను టేమంగా వున్నాను. నువ్వు, తులసీ, మన
వాళ్ళంతా టేమమని తలుస్తాను. ఈ పరీక్షలు బాగానే
వ్రాశాను. శైలవులిచ్చారు. అదివారం సాయంత్రం ఇంటి
కొస్తాను. నాతోపాటు ఇందిరకూడా వస్తున్నది. ఇందిర
గురించి చాలసార్లు మీతో చెప్తూవుంటాను, తెలుసుగా?
ఇందిరకు పల్లెటూళ్లు చూడాలని ఎన్నాళ్ళనుంచో కోరిక.
వాళ్ళ బంధువులంతా పట్నవాసమే. ఒకళ్ళో, ఆరోవున్నా
వాళ్ళదగ్గర కెళ్లటానికి యిష్టంలేదట. రెండేళ్ళనుంచి తెలిసిన
వాణ్ణి గాబట్టి నాతో పంపటానికి వాళ్ల పెద్దవాళ్ల కోరిక.
తరం వుండదు. నేనంటే, ఇందిర నాన్నకే. అమ్మతో ఉభయ
నం, నమ్మకం. వాళ్లమ్మగారే స్వయంగా అడిగాడు— “మా
ఇందిరను జాగ్రత్తగా టీసుకెళ్తావా?” అని. “జాగ్రత్తమీటో
నాకు తెలీదండీ, మీ అమ్మాయి నా వెనకే నడిచివస్తే
జాగ్రత్తగానే టీసుకెళ్తాను” అన్నాను. ఎంత బస్టీపిల్లయినా
కాలేజీలో చదువుతున్నా ఇందిరకు తగని సిగ్గు. కొత్తవాళ్లతో
మాట్లాడానికే బిడియపడే ఇందిర నాతో మనవూరు వస్తా

నంటే నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది. మన తలసి నయం. ఝమా
యించి మాట్లాడేస్తుంది ఎవరితోనైనా—మొత్తానికి ఇందిర
నాతో వస్తున్నది. ఆ వున్న నాలుగు రోజులూ బస్తీపద్ధ
తులకి తగ్గట్టు బాగానే ఫలహారాలవీ రెండుపూటలా
చెయ్యాలి. మైదా పంచదార లాంటివేమైనా కావాలి స్త్రీ
శైలిదగ్గర చెప్పించు. నేను వచ్చేటప్పుడు బిస్కట్లూ, జీడి
పప్పులూ, రవ్వా అవీ తీసుకొస్తాను.

తర్వాత సంగతేమిటంటే మేడమీద గదీ, వసారా
శుభ్రం చేయించు. కింద ఏర్పాటుచేస్తే క్రిందే వుంటుంద
నుకో. ఎలాగూ మనకి తాతలు సర్దికట్టి పడేసిన భవనం
వుందిగా! పైకెత్తే గాలికూడా బాగా వస్తుంది దక్షిణంవైపు.
ఇందిరవున్న నాలుగురోజులూ తలసికూడా జతగా మేడ
మీదే వుంటుంది. మరిచాను, స్నానాలదొడ్డి ఎలా వుంది?
ఎప్పుడుచూచినా దడులూడిపోయి శిథిలావస్థలోనే వుంటుంది.
కంది కంపా, తాటాకుపెట్టి అప్పన్నతో దొడ్డి కట్టించు.
మనలా బస్తీవాళ్లు మరుగులేకుండా స్నానం చెయ్యరు. ఈ
విషయంమాత్రం మర్చిపోవద్దు—ఇంకో విషయం: ఆదివారం
సాయంత్రం కోచీకి స్టేషన్ కి బండి వంపు. బండికి గూడు
కూడా వుండాలి సునూ? పొద్దుపోతుంది. పొలాలవీ చూసు
కుంటూ రావటానికి గూడు లేకపోతేనే బావుంటుందనుకో,
కానీ, ఏమో ఈ కాలం నమ్మటానికి వీలేదు. నాలుగు
చినుకులు పడ్డా నానా గొడవైతుంది. గూడుచాప అల్లిం
చాలని అనుకోవటమేగానీ ఎప్పుడూ శ్రద్ధ చెయ్యలేదు.

ఈసారి తప్పకుండా అల్లించాలి. వీలైతే మేదరి వీరయ్యని పిలిపించి చెప్ప. పోనీ నే వచ్చి చెప్తా లే.

ఇందిర ఎచ్చేసంగతి ఇప్పుడప్పుడే అందరితోనీ చెప్పి రావద్దని చెప్ప తులసి తల్లికి. కిందటిసారి యిచ్చిన పుస్తకా లేమైనా వుంచిందా? వాళ్ళకీ వీళ్ళకీ బొమ్మలు మానుకో బాని కిచ్చేసిందా? మొన్న పంపిన పుస్తకాలు అందాయా? అప్పుడప్పుడూ పుత్తరాలు గాస్తూండమని కార్డులిచ్చి వచ్చాను. వాటి నేగంగలో పడేసిందీ! ఒక్కటికూడా రాసింది గాదేం? ఈసారి మంచిమంచి పుస్తకాలు తెస్తున్నానని చెప్ప. ఊరికే యిళ్ల టుకు తిరక్క పంపిన పుస్తకాలు చదువుకోమని ఇందిరని చూపైనా కొంత కుదుగు నేర్చుకుంటుందేమోలే.

అన్నట్టు మరి ఇందిర వెళ్ళిపోయేటప్పుడు ఒక చీరైనా పెట్టకపోతే గావుంటుందా? అప్పటికప్పుడు నానవూళ్ళో చీర లెక్కడ దొరుకుతాయి? అందుకే ఇక్కణ్ణుంచే ఓ చీరా జాకెట్టుగుడ్డ తేనా లనుకుంటున్నాను. డబ్బు మిగిలే తులసికి కూడా తెస్తాను— ఇంక విశేషాలేం లేవు. స్టేషన్‌కి బండిచూత్రం కాస్త తొందరగా పంపించు.

మాన బట్టావు ఈనిందా? ఈనితే పుత్తరం రాయించే దానివేకదూ? ఈపాటికి పెద్దకొమ్ముల గేదెకూడా ఈనమోపై వుండాలి—సరే. ఇంక కబుర్లేం లేవు.

— కృష్ణమోహన్.

తులసి గట్టుమీద కూర్చుని వృత్తరం చదువుతోంటే మినుములు బాగుచెయ్యటం ఆపి నవ్వుతూ వింటున్నది అన్నపూర్ణమ్మ. తులసి ఉత్తరం చదవటం కానిచ్చి దాన్ని అన్నపూర్ణమ్మ మీదకి విసిరికొట్టి “మావయ్యెప్పుడూ యింతే, నేనేం యిళ్ళట్టుకు తిరుగుతున్నాను? పచ్చీసు ఆడుకోటానికి సరనూ వాళ్ళింటి కెళ్తాను. లేకపోతే ఉయ్యాలూగటానికి రాజేశ్వరి దగ్గరి కెళ్తాను. అంతేగా. ఏం? తప్పా? ఎక్కడికీ వెళ్ళకపోతే ఎలా తోస్తుంది? నువ్వే చెప్పమ్మా!” అంటూ అమ్మమ్మ వీపుమీదపడి మెడచుట్టూ చేతులేసి.

పుతోంటే అన్నపూర్ణమ్మ అంది—“ఏమిటే ఇది? చిన్నప్పలా ఈ చిలిపితనమే బద్దంటాడు మావయ్య. ఏదో సర్దికి రాశాడు కానీ నీమీదేం కోపమా? నీతో సరసమాడక పోతే ఎవరితో ఆడతాడే? వచ్చాక ఎందుకన్నాడో మావయ్యనే అడుగుదువుగానీ ముందు నా వీపుమీదనుంచి లే తల్లి - కాస్త దొడ్డి దగ్గరికి వెళ్లి అప్పన్నని పిల్చుకురా, ఉత్తరంలో సంగతులు చెబుదాం.”

తులసి అమ్మమ్మ వీపుమీదనుంచి లేచి పక్కన కూర్చుంది, మినుములు ఎత్తి గుప్పెళ్లతో పోసి ఆడుతూ. చేటలోపడ్డ ఉత్తరాన్ని తులసివొట్లో పెట్టి చేట చేతుల్లోకి తీసుకుంటూ అంది అన్నపూర్ణమ్మ “రేపేకదూ ఆదివారం. ఆ పిల్లకి మన వంటలవీ ఎలా వుంటాయో! నా కేమో అంత సుతారంగా చెయ్యటంరాదు. ఆ నాలుగు రోజులూ

కాస్త పద్మని పిలిస్తే బాగుంటుంది కదూ? బస్తీ నంటలవీ దానికి తెలుస్తాయి.” తులసి మూతితిప్పి తేల్చి పారేస్తూ అంది.

“ఆ సింగినాదం, బస్తీ పిల్లయితే మాత్రం బంగారం తింటుందేమిటి? పద్మా వద్దు ఎవరూవద్దు. నేచేస్తా చూస్తూ!” అన్న పూర్ణమ్మ నవ్వింది.

“పోనీలే, ఏదో ఒకటి చేద్దాం గానీ అప్పన్నని పిల్చుకురా, నీళ్ళదొడ్డి కట్టమంటాను.”

“వెళ్తానుగానీ మావయ్యకి అంతా ఆరావేమిటి? నైకి ఏమీ పట్టించుకోనట్టే వుంటాడు. చీర పెట్టాలని కూడా తెలు కాబోలు!”

“అవును మరి. మొగపుటక పుడితేమాత్రం మంచి చెడ్డలు తెలియొస్తూ? ఇలాంటి సంసార విషయాలన్నీ తెలిసిన మగవాడైతే ఆడదానికెంతో సుఖం తెలుసా? అంతా నీ అదృష్టమేలే ... “తులసి నవ్వు దాచుకుంది.” జడ ముందు కేసుకొని సరిజేసికుంటూ అంది.” నాకు తెలీకదుగుతాను బస్తీపిల్ల మన పల్లెటూళ్ళో ఏం చూస్తుందీ? కాల్లు వుంటాయా; రైళ్ళు వుంటాయా?”

“ఏమో! ఏం చూస్తుందో? నాకు మాత్రం ఏం తెలుసు? ఆ వున్న నాలుగు రోజులూ కాస్త మర్యాదగా చూసి పంపిస్తే చాలు.”

“ఆ ఇందిర ఎలా వుంటుందమ్మా? బాగా మాట్లాడుతుందా?”

“నీ కన్నీ అనుమానాలేనే, మాట్లాడక పోట్లాడుతుందా? ఎలా వుంటుందేమిటి? నీకులా వుంటుంది. కాకపోతే ఎంతైనా బస్టిపిల్లకదూ? పైగా చదువుకుంటున్నది కాబోలు; నాజూగ్గా వుంటుంది.”

తులసికి మరో అనుమానం. అమ్మమ్మ ఎందుకైతే వూరుకోవటం ఎల్లప్పుడూ అలవాటు లేదయ్యే!

“పరాయి మగవాడితో యింకో వూరెలానస్తుందే? సిగు వెయ్యదూ? లేకపోతే భయం వెయ్యదూ?”

“ఎందుకూ భయం? మనమేం మనుషులంగామా?

“జతగా చదువుకునే పిల్ల కాబోలు! వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళు కూడా ధైర్యంగా పంపుతున్నారు. పరాయివాడేమిటి? నువ్వు సీతా క్రిందటేడాది రాఘవునితో తిరనాళ్ళ కెలా వెళ్ళావు? రోజూ వుయ్యాలదగ్గరికి పరిగెడతావ్. రాముడు వుయ్యాలూపుతుంటే నీకు సిగ్గేస్తుందా? వెధవ కబుర్లు చెప్పక లేచి వెళ్ళి అప్పన్నని పిల్చుకురా. బోలెడు పనుంది” మినుముల చేటపట్టుకు లేచింది అన్నపూర్ణమ్మ. తులసి జడకుచ్చుకు తిప్పుకుంటూ దొడ్లోకి పరిగెత్తింది.

ఆదివారం సాయంత్రానికి ఆ మండువా లోగిలి మామిడి తోరణాలతో కలకలలాడుతోంది. మేడమీద గదికి వసారాకి సున్నంకూడా వేయించింది. తులసి దగ్గరుండి రామితో, గచ్చంతా కడిగించి ముగ్గులెట్టింది. ఆ సాయంత్రం కాసిని అగరోత్తులుకూడా వెలిగించిపెట్టింది బల్లమీద.

రాత్రి భోజనంలోకి సున్నిత
వేపు దొడ్లో వేపచెట్టుకింద
తులసి హడవిడిగా తిరుగుతోం
వదిలి రావటంలేదు. అప్పన్న
కూర్చుని ఎడ్లని అదిలించాడు. ఎడ్లు
మువ్వలు మోగించుకుంటూ స్టేషన్ కి దారి

కృష్ణమోహన్ రైల్వోంచి ప్లాట్ ఫారం మీద
చూస్తున్న అప్పన్నని కేకపెట్టాడు...

“ఒరేయ్! అప్పన్నా! ఇటు-ఇటు”

అప్పన్న పరిగెత్తాడు. కృష్ణమోహన్ రెండుపెట్టెలు,
బెడ్డింగూ అందిస్తే వాటిని తీసికెళ్ళి బండిలోపెట్టి ఎడ్లని
అదిలించి బండి కట్టాడు. కృష్ణమోహన్ యిందిరా స్టేషన్
వక్క పొగడచెట్టుకింద నించున్న బండిదగ్గర కొచ్చారు.
రైల్వో వాళ్ళంతా చూస్తుండగా ఎడ్లబండిలో ఎక్కటం
సిగ్గునిపించింది యిందిరకి. ఇందిర బాధపడనవసరం లేకుండా
రైలు ఓ సారి కూతేసి నెమ్మదిగా కదిలి వెళ్ళిపోయింది.
ఆ చిన్న స్టేషన్ అప్పటి కప్పడే నిర్మాచవ్యమైపోయింది.
స్టేషన్ మాస్టర్ మాత్రం ఇందిరకేసి, ఎడ్లబండికేసే చూస్తూ
నిలబడ్డాడు బెంచీదగ్గర.

“ఎక్కు” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ఇందిరని చూస్తూ
నవ్వుతూ.

“ఎలా ఎక్కాలి?” అంది ఇందిర ప్రతిగా నవ్వి.

“కృష్ణమోహన్ చక్రం
దు.

“చీరంతా పాడై పోదూ?”

“అవును?” చక్రాలిండా బురదెందుకు
ఈవిడ చీరంతా పాడై పోదూ?” హాస్యంగా
అనున్నాడు కృష్ణమోహన్.

అన్న పకాలుమన్నాడు — “రాత్రి వానపడింది
పైగా దారి సరిలేదు. లేకపోతే ఇంతగా మట్టి
మకోపోవును. జండి యిప్పేస్తాను. తొట్లోంచి ఎక్కండి
అమ్మాయిగారూ!” అంటూ అప్పన్న పగ్గాలు వూడదీసి
తొట్టి నేలమీదికి దించాడు.

ఇందిర ఎడ్లు పొడుస్తాయేమోనని భయంగా, తొట్లోంచి
ఎక్కి బండిలో కూర్చుంది. అప్పన్న తిరిగి బండికట్టాడు.
కృష్ణమోహన్ చక్రంమీదనుంచి ఎక్కి తొట్లో కూర్చుని
పగ్గాలు చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. అప్పన్న ఎడ్లముందు దారి
సాగించేసరికి బండికదిలింది. ఎడ్ల మెల్లో మువ్వలు గలగలా
మోగసాగాయి. ఇందిరకి జోడెడ్ల బండి ప్రయాణం కొత్తగా
వుంది. బండిలో ఒత్తుగావేసిన గడ్డిమీద తుంగచాప, పైన
దట్టంగా గూడు! తడికకానుకు కూర్చుని కృష్ణమోహన్
బండి తోలటం చూస్తోంది ఇందిర.

“మీ కోసం అమ్మగారూ, తులశమ్మగారూ తెగ
హడావిడి చేసేస్తున్నారండీ అబ్బాయిగారూ.” అన్నాడు
అప్పన్న ముందు నడుస్తూ.

“తులసి మాడావిడికేలే. ఉరుకులూ! పరుగులూ! కాస్తంతవి గంపంత చేసేస్తుంది.”

ఈ పాటికి వూరంతా చాటుసి వుండి శుభవార్త!”

బండి పొలాలమధ్య పడింది. ఏపుగా ఎదిగిన వరికర్రలు గాలికి హాయిగా తలూపుతున్నాయి. కన్నానినంతమేరా పచ్చటి ఎరిచేలు! ఇందిర వింతగా చూస్తోంది పొలాలకేసి.

“టాపులేక పోతే బావుండేది.” అంది అప్రయత్నంగా దూరంగా చూస్తూ.

కృష్ణమోహన్ నవ్వాడు. “టాపు కాదిది ఇందిరా! గూడు! నువ్వు మీ పట్నానికీ, కాలేజీకీ దూరంగా నిజమైన ప్రకృతి సౌందర్యాల్ని చూడ్డానికొస్తున్నావు. ఈ నాలుగు రోజులూ ఆ ఇంగ్లీషుముక్కలూ, సిటీ మేనర్నూ మర్చి పోవాలి. నువ్వన్నట్టు గూడు లేకపోతేనే బావుండేది. కానీ నాలుగు చినుకులు పడితే మా క్షేంగానీ నువ్వు నాని పోతావ్. అసలే మీ వాళ్ళంతా జాగ్రత్తంటూ ఏకరభస! నీకే రొంపైనా పడితే నాను చేస్తారు వైద్యం-ఒరేయ్ అప్పన్నా! గూడు తీసేదాంరా? అమ్మాయిగానికి పొలాలు సరిగా కన్పించటంలేదట.”

“వద్దయ్యా! వానొస్తుంది.”

“బండింత ఖాళీగా వుంటే అతను నడవటందేనికీ?” స్వానుభూతిగా అంది ఇందిర.

“బరేయ్ అప్పన్నా! నువ్వు నడవ కూడదటోయ్. పాపం ఈ బుల్లెమ్మగారిది జాలిగుండె. వచ్చి తోట్లొకూర్చో. నే లోపలికెళ్తా.”

“మాటికి ముందిలా ఎక్కిరిస్తే నే నసలురాను. స్టేషన్ దగ్గర దింపెయ్ మా వూరు పోతాను.” అంది ఇందిర మూతి ముడుచుకుని చిరుకోపంగానే.

కృష్ణమోహన్ నవ్వాడు. “అడవాళ్ళు అలిగితే అప్పుడం సుమా!”

ఇందిర విన్పించుకోనట్లు దూరంగా జోగే పొలాల మీదికి చూపు మరల్చి కాళ్ళ చుట్టూ చేతులు చుట్టుకుని ముడుచుకూర్చుంది. చూస్తుండగానే సన్నగా జల్లు పారంభమైంది. అప్పన్న తలపాగా వూడదీసి తలమీద కప్పకోవటం చూసింది ఇందిర.

“అతను వర్షంలో తడిసిపోవటం లేదూ? అలా ఆ బురదలో ఎంత సేపని నడుస్తాడు! పెట్టెలు తోట్లొదేనికి? జెడ్డింగయినా లోపలపెట్టు. వర్షం రావటం తెలుస్తూదా అసలు?”

“బాబోయ్! ఏవీటీ సాధింపూ? వాటిమీద ఒంక పెట్టకపోతే చలేస్తోంది లోపలికి రమ్మంటే ధానూ?—” ఇందిర కృష్ణమోహన్ కళ్ళలోకి కోపంగా చురుగ్గా చూసింది.

“ఎందుకంత కోపం? నే నే మన్నాననీ?”

“చాల్లే. మాటలు నేర్పావ్” కృష్ణమోహన్ బండి ఆపు చేశాడు.

“ఓరేయ్ ! అప్పన్నా ! వర్షం జోరయ్యేలా వుందిరా ! తొట్లోకిరా ! నే లోపల కూర్చుంటా” అన్నాడు కృష్ణ మోహన్. పెట్టెలు, బెడింగ్ లోపలపెట్టి బెడింగ్ మీద కూర్చున్నాడు. అప్పన్న తొట్లోంచి కాస్త గడ్డిలాగి బురదంతా తుడుచుకొని తొట్లో ఎక్కాడు.

వర్షం జోరైంది. చలిగాలి రయ్యునుని ఎడాపెడా విసురుతోంటే ఇందిర పైటచెంగు తలమీదుగావేసి చెవులు కప్పకుని కూర్చుంది, గడిచినచ్చిన దారిమీద బురదలో బండి చక్రాల చాళ్ళుచూస్తూ.

“ముసుగులో నిన్నెప్పుడూ చూళ్ళేదు ఇందూ ! అర్ధగ్రహణం పట్టిన చంద్రబింబంలా.....” అన్నాడు కృష్ణమోహన్. ఇందిరచాపమీద చూపు గుచ్చింది.

“నువ్విలా సాధిస్తానని తెలిస్తే నే నసలు రాకపోదును ” ఎక్కడ అప్పన్నకి వినపడుతుందోననే భయంతో చాల నెన్నుదిగా అంది ఇందిర, దగ్గరగా జరిగికూర్చున్న కృష్ణమోహన్ కి దూరంగా జరుగుతూ.

“అరెరె. పడిపోతావ్ మరీ జరక్కు. నీ కెంతైనా పుణ్యం, “నే నేం అనన్లే-ఓరేయ్ అప్పన్నా ! కాస్త హుషార్ గా పోనీయరా ! ఈ చలిగాలికి రొంపపడితే చచ్చేయాతన.”

అప్పన్న ఓసారి ఎడ్లనదిలించి ఏదో పాటందుకున్నాడు. అప్పన్నపాటకి, మువ్వల మోతకీ జతకలిసింది. ఇందిర చాలా

సేపు కూర్చుంది ఆలోచిస్తూ. కృష్ణమోహన్ కచ్చీస్ తీసి చెవులకి కప్పకుని ఇందిరిని చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

“ఇంకా ఎంతసేపు?” ఉలిక్కి పడబడి అడిగింది ఇందిర కృష్ణమోహన్ కళ్ళలోకి చూస్తూ— “ఏమో నాకూ తెలీదు” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ మొహం అప్పన్న కేసి తిప్పి ఇందిర నవ్వింది— “ఏమోయ్ అప్పన్నా! ఇంకా ఎంతసేపు పడుతుందీ?” అంది ఇందిర గట్టిగా. అప్పన్న బండిలోకి చూసి చెప్పాడు— “వచ్చే శాం అమ్మాయిగారూ! మరి పది బారలుంటుం దంతే.” అన్నాడు.

ఇందిర కేం అర్థం కాలేదు. కృష్ణమోహన్ కి నవ్వాల్సింది.

“అలా చెప్తే బస్తీ పిల్ల కేం తెలుస్తుందిరా? ఇంకా ఎంత టైం పడుతుందో చెప్పాలి” అన్నాడు ఇందిర కేసి వారగా చూస్తూ.

“అది నాకెలా తెలుస్తది బాబూ? మీరు చెప్పండి” అన్నాడు అప్పన్న.

“ఇంకా ఐదు గంటలు పడుతుంది. అంటే తెల్లారు జాముకి చేరుకుంటాం. ఏం విసుగ్గావుందా? సుజాతా వాళ్ళ కార్లో పక్కన నడిచేవాళ్ళ బట్టల మీద బురద చిందులు పడేలా దూసుకుపోతున్నట్టు లేదా?”

“అహ్! కృష్ణమోహన్ బండిలో కుదుపులు తింటున్నట్టు వుంది.” అప్పన్న ఘక్కుమన్నాడు— “మా భలే

చెప్పారు. తులశమ్మగారూ యితే. మాటకి మాట!—
ఆ, వచ్చేశాం లేండి అమ్మాయిగారూ! ఆ కన్నడదే
వూరు.”

అప్పన్న మరోసారి అదిలించాడు ఎడ్లని—కాస్తేప్ప
టికి బండి పూళ్ళో ప్రవేశించింది. శాగా చీకటి పడిపోయింది.
పైగా మబ్బుల మయం! కారు చీకటిగావుంది. అక్కడో
దీపం, ఇక్కడోదీపం ఇళ్ళలోంచి మినుకు మినుకుమంటూ
కనిపిస్తున్నాయి— అప్పన్న తొట్లోంచి కిందికి దిగి నడుస్తు
న్నాడు.

“నా కేమిటో భయంగా వుండి” అంది ఇందిర
బెరుగ్గా కృష్ణమోహన్ దగ్గరికి జరిగి—“ఛ, ఎందుకా భయం!
నేను లేనూ? నికేం ఫర్వాలేదు. మా అమ్మ చాలామంచిది
ఇందూ!” చీకట్లో ఇందిర తల నిమిరి ధైర్యం చెప్పాడు.

“వీధి గుమ్మం దగ్గర ఆపమంటారా; దొడ్లోకి
పోనిమ్మంటారా?” అప్పన్న అడుగుతూంటే వీధరుగూడ
నించున్న అన్నపూర్ణమ్మ కలగజేసుకుని అంది—

“ఈ చీకట్లో దొడ్లో కెందుకురా? ఇక్కడే ఆపు
జెయ్యి. సామానేదైనా వుంటే లోపల పెట్టు. ఏడీ కృష్ణ
దిగడేం?”

కృష్ణ దిగాడు. అప్పన్న సామాను తీసికెళ్ళి చావిట్లో
పెట్టి వచ్చాడు. ఇందిర దిగటానికి తికమక పడిపోతూంది.
వాళ్ళన్నా అక్కడ లేకపోతే ఏదైనా అనేవాడే కృష్ణ.
లేకపోతే చెయ్యయినా అందించును.

“ఒరేయ్ అప్పన్నా ! చావిట్లో కుర్చీపీటవుంది. తెచ్చి వెయ్యిరా ?” అంది తులసి. అప్పన్న చావిట్లోకి పరిగెత్తాడు— ఇందిర పీటమీద కాళ్ళెట్టి నెమ్మదిగా కిందికి దిగి నించుంది.

“రామ్మా లోపలికి” అనునయంగా పిలిచింది అన్నపూర్ణమ్మ. ఇందిర కృష్ణమోహన్ వెనక నడుస్తూ చావిట్లో కొచ్చింది.

“అప్పన్నా ! ఎడ్లని సావిటిలో కట్టి గడ్డిపడేసి తొంగ రిగా రా ! స్నానానికి నీళ్ళు తోడుమవుగాని” అని దొడ్లోకి బండి తోలుకెస్తున్న అప్పన్నకి చెప్పి చావిటిలో కొచ్చింది అన్నపూర్ణమ్మ.

“బట్టలపీ తీసుకోండి కృష్ణా ! నీళ్ళు కాగివున్నాయి స్నానాలు చేద్దుకుగాని.”

“ఆ, చేద్దాంగాని—ఏం తులసీ కులాసా ? అలా మూతి ముడుచుకు నించున్నావేం ?” తులసి నిర్లక్ష్యంగా తల తిప్పు కుంది. అన్నపూర్ణమ్మ నవ్వుతూ అంది— “ఇళ్ళెట్టుకు తిరుగు తుందని రాశావట ఉత్తరంలో, అందుకూ ఆ కోపం”

“అదా కథ ? మరి తిరగని వాళ్ళకి కోపం చేనికి ? పోనీలే నువ్వు చాలా మంచిదానివి. ఇంత మంచి పిల్లని వృత్తి పుణ్యానికి అన్నందుకు తెంపలేసుకుంటాను. నీకు మంచి పుస్తకాలూ చీరలూ తెచ్చాను తీసుకో” అంటూ పెట్టె తెరచి పుస్తకాలూ చీరలూ తీసి తులసి కందించబోతే పుచ్చుకోకుండా అంది తులసి పెడసరంగా— “నాకేం అక్కర్లేదు.”

అన్నపూర్ణమ్మ మంజులించింది- “ఛ! ఏమిటి తులసీ? ఏదో సర్దాగా అన్నండు కంత పట్టుదల? మావయ్య సర్దాగా నీకోసం తెస్తే తీసుకోవేం? నీకు తెచ్చాడుగానీ నాకు తెచ్చాడా?” నవ్వింది- “ఐనా దాని దగ్గర మంచి మంచి చీరలుండగా నువ్వు వేరే తేవటం ఎందుకు కృష్ణా? కావలిస్తే వాటిల్లో దొకటి...”

“ఏమో! ఇది పరికిణీలు కడుతుందిగా! చీర లుంటాయనుకోలేదు” అన్నాడు కృష్ణ.

“అంతేనా? నాకు చీరలేం పనికొస్తాయనుకొన్నానా?” అంటూ వాటి నందుకుంది తులసి.

“రెండూను” పెట్టెలోంచి తుండుతీసుకుంటూ అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

ఆ సంతాపాన్ని ఇందిర కేరీ అంతుపట్టలేదు. తలుపు నానుకొని నించుంది.

“నువ్వు స్నానం చేస్తానా ఇంజరా?” కృష్ణమోహన్ ఇందిర నడిగాడు.

“పైనుంచి వర్షం పడుతోంటే దొడ్లో ఎలా స్నానం చేస్తుంది? నువ్వయితే ఏ చూరుకిందో పోసుకొస్తావు కావా లంటే ఆవిడ కూడా ఆ చూరుకిందే పోసుకోవాలి” అంది తులసి.

“ఐతే ఎలా? పోనీలే మానెయ్. మధ్యాహ్నమేగా స్నానం చేసింది? చలిగా కూడా వుంది” కృష్ణమోహన్ ఇందిరని చూశాడు. ఇందిర మానం ధరించింది.

“తులసీ ! గదిలోకి తీసికెళ్ళి కూర్చోబెట్టు మానయ్య స్నానం చేశాక భోంచేస్తురుగాని” అంది అన్నపూర్ణమ్మ లోపలి కెళ్ళి.

తులసి ఇందిరని దక్షిణంవేపు గదిలోకి తీసికెళ్ళి మంచం మీద కూర్చోమని లోపలి కెళ్ళి పెద్ద చెంబుతో వేస్సిళ్ళు తెచ్చి దొడ్డి చీడీలమీద పెట్టి “కాళ్ళు కడుక్కో” అంది.

ఇందిర కాళ్ళు కడుక్కు వచ్చి తులసి చెప్పిన ప్రకారం మంచంమీద కూర్చుంది గది అంతా కలియజూస్తూ. తులసి కూడా మానయ్య తెచ్చిన పుస్తకాలు దీపంబుడ్డి దగ్గరికి జరుపుకుని తిరగేస్తూ కూర్చుంది. ఇందిర అన్ని వస్తువుల్ని చూస్తూ తులసిని దీక్షగా చూడసాగింది. తులసి యింత అందంగా వుంటుందనుకోలేదు సుమా తను ! దృఢంగా వుంది. మంచి పెర్సనాలిటీ ! మోపెను కుచ్చెళ్ళ పరికిణీ. నోటీ ! చేతులకి బంగారపు గాజులనుధ్య నిడుగా మట్టి గాజులు ! కాళ్ళకి చక్కటి మువ్వల పట్టాలు ! మెల్లో కాస్త పొడినిపించే మూడు వరసల చందహారం ! బారెడు జడకి పొట్టి కుచ్చులు ! చెవులకి చిన్న జూకాలు ! - “వల్లెపడుచు” అనుకుంది ఇందిర తదేకంగా చూస్తూ.

తులసి కూడా ఇందిర మీద ఒక్కో చూపు విసుక్తూ పుస్తకాలు తిరగేస్తోంది. పల్చటి సిల్కు చీర ! చేతులకి రెంజేసి బంగారు గాజులు ! ఎడం చేతికి రాళ్ళ ఉంగరం ! చెవుకి ఒకే రాతిజోడు ! మెల్లో సన్నటి గొలుసు ! తన జడంత బారు కాకపోయినా పొడుగనిపించే నొక్కు జట్టు !

సన్నగా నాజూకైన శరీరం ! - “ఎంతైనా బస్తీ పిల్లకమా ? నాజూగ్గా వుంది. అందగత్తే” అనుకుంది తులసి. అలా మానంగా కూర్చోవటం ఇందిర కెలా వున్నా తులసికి దుర్భరంగా వుండి మాటల్లోకి దించింది — “నువ్వు మా మావయ్య చదువేనా ?”

“అవును. నువ్వేం చదువుకున్నావ్ ?” అంది వెంటనే ఇందిర సమయంకోసం కాచిపెట్టుకూర్చున్నట్టు. తులసి తేలిగ్గా తోసి పారేస్తూ “ఆ నే నేం చదువుకున్నామా ? ఏదో పల్లెటూరి చదువు. మా మావయ్య అప్పుడప్పుడూ పుస్తకాలు తెస్తూంటాడు. అందుకనే ఇటువంటివన్నీ చదివి అర్థంచేసుకోగలను.”

“ఇక్కడ చదువైపోగానే మీ మావయ్యతోపాటు బస్తీలో చదువుకోలేక పోయావా ?”

“అప్పుడు మావయ్యకే గగనమై పోయింది బస్తీ చదువుకు వెళ్ళటం. మా అమ్మ కిష్టముండేదికాదు బస్తీ కెళ్ళటం. ఏనా ఏలాగో వెళ్ళాడు. అప్పుడప్పుడూ నన్నూ చదివించాలనేనాడు. మా అమ్మకి ఇంట్లో సాయంగా వుండాలనీ, ఆడపిల్లని బస్తీలో వుంచటానికి బోలెడు శ్రమపడాలనీ ఏదై తేనేం; మా పల్లెటూరి వాళ్ళకి చదువు లెలా అందుతాయి?” అంది తులసి చదువుకోవాలనే కాంక్ష తనకీ వుండేదని బాధపడుతూ.

“అవును. అందరికీ చదువుకునే సౌకర్యాలులేవు. పుట్టిన స్కూళ్ళూ కాలేజీలు ఉండబట్టిగానీ లేకపోతే

మాగతీ యింతే. ఎంతైనా మన పెద్దవాళ్ళకి ఆడ పిల్లలు చదువుకోటం అంత యిష్టముండటంలేదు. ఎంతైనా ఖర్చు పెట్టి చదివించుకోగల స్త్రీమతుండి కూడా ఏమిటో నిర్లక్ష్యం". ఇందిర సానుభూతిగా అంది నెమ్మదిగా.

“ఊ బస్తీవాళ్ళదృష్టాంతాలు” అంది తులసినవ్వుతూ. ఇందిర మానంగా వ్రూకుతుంది. —“అమ్మమ్మ! తులసి! అన్నానికి రండి. మానయ్య నచ్చాడు.” అంటూ అన్న పూర్ణమ్మ కేక వెయ్యగానే తులసి లేచి నుంచుంది. ఇందిరని పెంటబెట్టుకు పడమటింటిలోకి వెళ్ళింది.

భోజనాల దగ్గర కృష్ణమోహన్ కి చెరోవైపు. ఇందిరా, తులసి! అన్నపూర్ణమ్మ ఇందిరకి అప్పన్న కోసితెచ్చిన అరిటాకులో వడ్డించబోతూంటే కృష్ణమోహన్ వారించాడు.

“మరేం ఫర్వాలేదు. పళ్ళెంలో పెట్టెయ్యి. వెండిదే కదూ! అంటు వుండదు. ఏం ఇందిరా? నువ్వు ఆకులో తింటానంటే మేమిద్దరం కూడా ఆకులోనే.”

“అవును మావయ్య!” అంది తులసి. ఇందిర నవ్వింది. అన్నపూర్ణమ్మ మూడు వెండి పళ్ళెలలో వడ్డించింది. పళ్ళెంలో ఒకవైపు వీశరాళ్ళలాంటి రెండు సున్నివుండలూ; మరోవైపు గిన్నెడు పులిహోరా! “ఎచ్చింది పల్లెటూరు కాబట్టి మావంటలన్నీ తినటం నేర్చుకోవాలి.” అంది తులసి నెయ్యి వేయించుకుంటూ.

“తినటమేగాదు. వండడం కూడా నేర్చుకోవాలి” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ఇందిర మొహంలోకి చూస్తూ.

ఇందిర ఆ రెండు సున్నివుండలూ ఎలాగూ తినలేదు కాబట్టి ఎంగిలి చెయ్యకండా తీసివెయ్యాలని తటపటాయిస్తూ అవి రెండూ తీసి తులసి పళ్ళెంలో పెడతూ అంది— “నేను తినలేను.”

“అదేమి టమ్మాయ్! ఒకటైనా తీసుకో” అంది అన్నపూర్ణమ్మ మండలింపుగా.

“అసలు చేసింది నీ కోసం నువ్వు తినకపోతే మేమెలా తింటాం?” అంది తులసి తిరిగియిస్తూ. ఇందిర చెయ్యి అడ్డం పెట్టి నాదాపు బ్రతిమాలు తున్నట్టే అంది. “లేదు తులసీ! ఇప్పుడు తిన్నేను.”

“పోనీలే తులసీ! బలనంతం చేనికీ?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ఇందిర స్థితి అర్థం చేసుకుని.

* “బస్తీవాళ్ళు నాజూగ్గా తింటారు కాబోలు” అంది తులసి వేశాకోశంగా.

“అవును మరి మరలా—అందులోనూ నీలాతింటారా మరి?” కృష్ణమోహన్ విసుడికి తులసికి పోరుషం పొడుచుకు వచ్చింది. “అది నాజూకు కాదోయ్ మానయ్యా! తిని మారాయించుకోగల శక్తి వుండొద్దూ? కాస్త తింటే కడుపు నొప్పి రేల్లారి డాక్టర్లూ! మీ బస్తీవాళ్ళ బడాయిలకేంటే!”

“మాశాన్ ఇందిరా? తులసి ఎలా మాటకిమాట అప్పజెప్పిందో!”

“అవును మరి! అంతా నాలా వుంటారే?” అంది ఇందిర. తులసి ఘక్కుమంది.

“ఓడిపోయాడోయ్ ! మే మిద్దరం; నువ్వుక్కడివే” అంది.

“కాదులే. మేమూ ఇద్దరం. మా అమ్మలేమా ?”

ఇందిర కాస్త పులిహోర తిన్నేక చెయ్యి కడిగేసుకుంది.

“అదేవీటీ ? అన్నం నడ్డించుకోవూ ?” అడిగింది. అన్నపూర్ణమ్మ ఆప్యాయంగా.

“వడ్డండి ! ఇదే ఎక్కువై పోయింది” అంది ఇందిర.

“పోనీ పెరుగు పోయ్యమ్మా వేరే పళ్ళెంలా” అంది తులసి.

“పెరు గసలు వద్దు. రాత్రిళ్ళు పెరుగు వేసుకోము.” అంది ఇందిర.

“భలే మనుషులే ! ఏమీ తినకపోతే మీరు తినేదే మిటి ?” అంది సాగదీస్తూ తులసి.

అన్నపూర్ణమ్మ వంటపాకలో కెళ్ళి దాలిమీద కాగు తున్న పాలు వెండిగ్లాసుడు తేచ్చి చల్లార్చి, పంచదారవేసి బలవంతంగా యిచ్చింది. బాగుండదని ఇందిర పాలు తీసుకుని తాగుతూ కూర్చుంది పీటమీద.

“అయితే మాకూ పాలే పోయ్యి” మారాం చేస్తున్నట్టు అన్నాడు కృష్ణమోహన్ పళ్ళెం ఖాళీచేసి—“నువ్వెంత పేచీ పెట్టినా లాభంలేదు మావయ్యా ! మనం పాలు తాగేస్తే రేపొద్దుటికి పెరుగు నాస్తి. ఆవు ఈనేరకూ ఇందిర కొక్కదానికే పాలు.”

అన్నపూర్ణమ్మ ఇద్దరి వశ్యేలనిండా పెరుగుపోసింది.

“అయితే మానయ్యా! ఈ వానాకాలం ఏం చూస్తారూ? ఏక బురద! జోరుమంటూ వాన! వేసంకాల మైతే హాయిగా వుండేదికదూ?” అంది తులసి పెరుగన్నం తింటూ.

“తెలివి తెల్లరిస్తే వుందివే. అసలు పల్లెటూళ్ళు చూడల్సిందే ఎర్నాకాలం. వేసవికాలం ఏం వుంటుందీ? నిద్రపోయే ప్రకృతి మేల్కొంటుంది తులసీ ఈ బురుగువులో.”

“ప్రకృతంకే ఏమిటి మానయ్యా?” అంది తులసి చిలిపిగా చూస్తూ. ఏం చెపుతాడోనని ఇందిర పెదాలు బిగబట్టి చూస్తూ కూర్చుంది. కృష్ణమోహన్ తటపటాయిం చాడు.

“ఇవ్వుడు చెప్పను. రేపు చూపిస్తాను”

“చెప్పటం చేతగాకపోతే సరి...” అంది పక్కమని నవ్వుతూ తులసి. ఇందిర పైట అడ్డు పెట్టుకుంది నవ్వుతూ.

“చాల్లే పల్లెలు తీసేస్తాగానీ అమ్మాయిని పైకి తీసికెళ్ళు. పొద్దుపోయింది.” అంది అన్నపూర్ణమ్మ మండ్లింపుగా. తులసి చెయ్యికడుక్కుని లేచి, ఇందిరని తీసు కెళ్ళింది. గదీ, వసారా విశాలంగా పరిశుభ్రం ఉన్నాయి. కొత్తగా సున్నం వేసినఘాటు! వెలుగుతూన్న అగకొత్తల సువాసన! మామిడి తోరణాల పరిమళం! వింతగా వుంది. రెండు మంచాలమీద తెల్లటి పక్కలు!

కిటికీదగ్గర బల్లమీద ఇందిర పెట్టె ! ఇందిర కిటికీ తీసిచూస్తూ నించుంది. కారుచీకటి ! కొత్తప్రదేశం. ఏమీ కనిపించటం లేదు. ఐనా కన్నానినంతవరకూ పేరుకు పోయివున్న చీకటి లీలగా కనిపించే చెట్లూ చూడాలనిపించింది. “కిటికీ తీసివుంచితే జల్లుకొడుతుంది గదిలోకి” అంది తులసి తలగడనానుకు కూర్చుంటూ. ఇందిర కిటికీమూసి వచ్చి మంచంమీద కూర్చుంది — “కృష్ణమోహన్ అమ్మ గార్ని నువ్వు అమ్మా అంటావేం ?” అంది ఎంతో సేపల్లుంచి ఉన్న అనుమానాన్ని తీర్చుకోవాలన్నట్టుగా.

“చిన్నప్పల్లుంచి అదే అలవాటు ! మావయ్య ఇంట్లో అలానే పిలుస్తూంటే నాకూ అలవాటైపోయింది. మా అమ్మని నే నసలు ఎరగను. చిన్నప్పడే...”

“అవునట మీ మావయ్య చెప్పాడు. మీ నాన్న గారు ఎప్పుడైనా వస్తుంటారా ?”

“ఆ, నేనూ వెళుతుంటాను. మా పిన్ని చాలామంచిది. ఐనా మా అమ్మ నన్నిక్కడే వుంచుకొంది. నా బాధ్యతంతా వీళ్ళదే. మా అమ్మకి పదేకరాలిచ్చారు. అవి నావే. గావయ్య చేయిస్తున్నాడు. ఈ ఏడాది నాడబ్బుపెట్టి మరో యిగ్గర దేకరాలు కొంటారట.”

“సీకు నగలేం ఉన్నాయి ?” అడిగింది ఇందిర కుమూ హలంగా.

“ఇంకా ఏం లేవు కానీ చేయించుకుంటాను. మా అమ్మే అశ్రద్ధ చేస్తోంది” అంది తులసి

“ఇంతవరకూ చిన్నదానినని పూరుకున్నారే. నీకు చాలా డబ్బుంది కాబట్టి మున్వల వడ్డణం-రన్వల అరవంకీ-పావుకాసులపేరూ-చక్కటి నెక్లెస్ లూ అన్నీ చేయించుకో!” అంది ఇందిర నవ్వుతూ తులసికూడా నవ్వుతూ-“నిజంగా అంటున్నావా; వేళాకోళమా? బస్తీనళ్ళు కటువంటి నగలు చేయించుకోమని సలహాయస్తారా?” అడిగింది- “నిజం తులసీ! నా కటువంటి నగలు చాలా యిష్టం. నీలాంటి పల్లెపడుచు అటువంటి నగల్లో మునిగి ఉంటే సాక్షాత్తు లక్ష్మీలా ఉంటుంది. నగలు ఉండడం ఆడదానికి పెద్ద అండకూడా” అంది ఇందిర.

“సరేగానీ బస్తీ పిల్లలు వాచీలు పెట్టుకుంటారు; బూట్లు వేసుకుంటారని చెప్తాడు మానయ్య. మరి నీకు...”

“ఉన్నాయి. కానీ తెచ్చుకోలేదు. అవన్నీ చూస్తే మీ పల్లెటూరి వాళ్ళేమనుకుంటారోనని భయపడ్డాను.”- ఇందిరకీ, తులసికీ చాలసేపు సంభాషణ జరిగింది. తులసిది సహృదయం-—స్నేహగుణం అని అర్థం చేసుకుంది ఇందిర. పెద్ద చదువులు మానయ్యతో సమానంగా చదువుకునే బస్తీ పిల్ల తనతో అంత సన్నిహితంగా మెలగటం తులసికి చాలా గర్వంగా, సంతోషంగా ఉంది- పల్లెటూళ్ళ ఆడవాళ్ళు అసభ్యతగా మోటుగా ప్రవర్తిస్తారేమోనని భయపడిన ఇందిర మనసు అన్నపూర్ణమ్మ ఆవ్యయతకి, తులసి అనురాగానికి కుదుటపడింది. ఆ రాత్రి కొత్త వాతావరణం లోనైనా హాయిగా నిద్రపోయింది.

కోడి కూతల జోరుకి ఇందిరకి మెలకువ వచ్చి ఉలిక్కి పడటం లేచి కూర్చుంది. తులసి లేదు. పక్క చుట్టిఉంది. దీపం చిన్నగా వెలుగుతోంది. లేచి కిటికీ తెరచి చూస్తూ నించుంది. తెల్లగా తెల్లారిపోలేదు. ఎత్తుమీదనుంచి చూసే వాళ్ళకి చింత గుబుర్లోంచి వస్తున్న లేత భాను కిరణాలూ అరుణరాగ రంజితమైన సూర్యబింబం ప్రశాంతంగా ఉంది. మనోహరమైన సూర్యోదయానికి చింతకొమ్మల మీదనుంచి పక్షులు కలకలా కూస్తూ మత్తుగా ఆకాశంలో ఎగురుతున్నాయి. అదే చింతకింద తడి ఇసుకలో నలుగు రై మగురు పిల్లలు బొమ్మరిళ్ళూ, పిచ్చిక గూళ్ళూ కట్టుకుంటున్నారు. ఎవరింటి గుమ్మంలో ఒక అమ్మాయి ముగ్గు పెడుతోంది. అరుగుపక్కన ఓ ఆసామీ మొహం కడుక్కుంటున్నాడు. పంచెళ్ళు పైకి పెట్టుకుని, భుజం మీద బిందె పెట్టుకొని వయ్యారంగా నడిచి వెళుతున్న యిద్దరు యువతుల్ని వేరుచేసి మధ్యనుంచి విసురుగా వస్తున్నా డో నీళ్ళకావిడి మనిషి. రోడ్డని చెప్పబడే ఆ దారంతా బురదగా ఉన్నప్పటికీ అంతా ఆ బురదలోనే తిరుగుతున్నారు హడావిడిగా. రాత్రి అతి నిశ్శబ్దంగా ఉన్న ఆ వాతావరణ మంతా తెల్లవారకుండానే సందడితో నిండిపోయింది.

“పల్లెటూళ్ళలో పెందలాడే లేస్తారు. తొందరగా పడుకుంటారు” అనుకుంది. ఇందిర పక్క చుడుతూంటే తులసి వచ్చింది.

“నువ్వెప్పు డెళ్ళిపోయావు ? అంత తొందరగా లేచి ఏం చేస్తావా?” అంది ఇందిర.

“ఏం చెయ్యట మేమిటి ? తొందరగా లేవకపోతే ఇంట్లో పనెలా జౌతుంది? రామి వాకిళ్ళూడిచి కళ్ళాపేస్తే నే ముగ్గు పెడతాను. అది అంట్లుతోమితే కడుగుతాను. తర్వాత గదులు నేనే వూడుస్తాను. మజ్జిగ మా అమ్మే చేస్తుందనుకో. ఒక్కోసారి నే కూడా చేస్తాను.

“మొహం గడుక్కోవాలి. పొయ్యిదగ్గర కాస్తా కూస్తా పని వుంటుంది. ఇనన్నీ ఎప్పుడౌతాయి ఆలస్యంగా లేస్తే. మేం మీ బస్తీ వాళ్ళలా అన్నిటికీ పని మనుషుల్ని పెట్టు కోము. ఇంట్లో ఆడవాళ్ళ ముండి ఏం చెయ్యాలి ?—ఎనా పొద్దెక్కేవరకూ పడుకోబుద్ధికాదు—ఆఁ నువ్వు మొహం కడుక్కుంటావా ; ఇంకాస్నేపు పడుకుంటావా ?” అంది తులసి నవ్వుతూ.

“మళ్ళా పడుకుంటే నువ్వూకుకోవులే పద ”

“ఏతే బ్రష్ అదీ వుంటుంది కాబోలు తెచ్చుకో, నీ పెట్టె యిక్కడే ఉంది.”

“తీసుకురాలేదు. ఇక్కడున్నప్పు డన్నీ యిక్కడి పద్దతులే.”

“అయితే బట్టలు తెచ్చుకో, నీళ్ళు కాగివున్నాయి. లేకపోతే నా పరికిణీలు కట్టుకుంటావా ?”

“అవి నీకే బావుంటాయి తులసీ ?” బట్టలు తీసుకు కిందికి వెళ్ళింది ఇందిర తులసితో.

వేపచెట్టుకింద దడిదొడ్లో స్నానంచేసి గదిలోకొచ్చి చీరకట్టుకుంటూంటే తులసి వువ్వా, కాఫీ తీసుకొచ్చింది యిద్దరికీ.

“ప్రొద్దుటే ఎందుకిదంతా? నా గురించి ఆర్భాటమేమీ వద్దు తులసీ! నేనూ మీలానే వుంటాను.” అంది ఇందిర నొచ్చుకుంటున్నట్టు.

“అబ్బే! ఆర్భాట మేముందీ! మావయ్య కెలాగూ చెయ్యాలి కదా!”

“అన్నటు కృష్ణమోహన్ ఇంకా లేవలేదూ? అతనినీ రానివ్వక పోయానా?”

“అయినగారు నిక్కీ నీలిగీ వచ్చేసరికి మన పని ఖాళీ! తిందూ! అన్నట్టు ఈ అరటిపండు ముందు తిను. ఇది నా తులసి ప్రసాదం.”

“నువ్వు తులసిపూజ చేస్తావా? కోట ఎక్కడుందీ?”

“పడమటి దొడ్లోవుంది, చూపిస్తాను. కాఫీ చల్లారి పోతూంది.” తులసి హెచ్చరించటంతో ఇందిర తిండి కుప్పక మించింది. కాఫీ మాత్రం డబుల్ స్ట్రాంగ్ గా వుంది.

కృష్ణమోహన్ ఆవలిస్తూ నచ్చాడు—“ఏమి తేమిటీ! ఇంత ప్రొద్దుటే ఇందిరాదేవి లేవటం—స్నానం—టిఫిన్ అన్నీ ఆశ్చర్యంగా వుండే!” ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

“తులసి సావాసం” నవ్వింది ఇందిర. కాఫీతాగుతూ.

“నిన్ను చూసి తులసే మారిపోతుం దనుకున్నాను. తులసిని చూసే నువ్వు మారుతున్నావన్నమాట. సరే! తులసీ

నీ అలవాట్లన్నీ ఇందిరకి నేర్పెయ్య. ముందు ముందు పని కొస్తాయ్” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ఇందిర మొహాలోకి చూస్తూ. ఇందిర చూపు తిప్పుకుంది.

“నా అలవాట్లేమున్నాయిలే మావయ్యా! రెండేసి, పళ్లెలు తినటమేగా!”

“ఇందిరా! దీనికి కోపం జాస్తీ! నోరు జారిందో పీకకట్టెనుకుంటుంది. నేనూ స్నానం చేసినస్తా” కృష్ణమోహన్ దొడ్లోకి వెళ్ళాడు. తులసి గ్లాసులూ, ప్లేటు తీసుకువెళ్ళా ఇందిర కూడా రమ్మంది. ఇందిర తులసి కోటదగ్గర నుంచుని దొడ్డంతా చూసింది. దొడ్డి చాలా విశాలంగా వుంది. నాలుగైదు నారింజచెట్లూ, కరివేపాకు చెట్లూ, రెండు మూడు వేపమొక్కలూ వున్నాయి. బంతిచెట్లూ వివరీతంగా వున్నాయి దొడ్డినిండా. నంట పాకమీదికి పాదులు దట్టంగా అల్లుకున్నాయి. కొన్నిపాదులు పందిరిమీదకూడా పాకి వున్నాయి. అరటిచెట్లుకూడా చాలా వున్నాయి. వర్షాకాలం కానటంచేత దొడ్డంతా బురదగా వుంది.

అన్నన్న కోడిపుంజుని తరిమి తరిమి పట్టుకొంటూంటే నూతిగట్టు మీద మొహం కడుక్కుంటూ అడిగాడు కృష్ణమోహన్— “ఏవిట్రోయ్ అప్పన్నా! ఎందు కదీ?”

“బస్తీలో అలసిపోయి వచ్చావు. విందు చేద్దామని” అంది తులసి గ్లాసులు కడిగి తీసుకెళ్ళుతూ.

“పేరు నాదీ, తిండి నీదీ లే. కానీ ఆవిడ మాంసం తినదు అనవసరంగా దాని ప్రాణం తియ్యకండి. కోడి

గుడ్లయితే ఎన్నైనా వేయించు. మరేం అభ్యరతరంలేదు” అన్నాడు కృష్ణమోహన్. “నిజం? నువ్వు మాంసం తినవూ?” అంది తులసి దగ్గరకొస్తూ ఇందిరతో.

“నిజమే, మానేశాను.” అంది ఇందిర. అప్పన్న ఏమీ పట్టించుకోకుండా పుంజుని దొరక బుచ్చుకునీ, “మహా తిప్పలు పెట్టేశావుగదే. ఇప్పుడు నిన్నేం చేస్తానో తెలుసా?” అన్నాడు కసికొద్దీ. “ఆ తెలుసు, వదిలేస్తావ్. చాలా పాటు పడ్డావుగానీ ఆవిడ మాంసం తినదట. వదిలెయ్” అంది తులసి నవ్వుతూ. అప్పన్న తెల్లబోయాడు. పుంజు చేతుల్లోంచి జారి పరిగెత్తింది.

“నాకు కాస్త పనుంది వంటదగ్గర. ఇక్కడ కూర్చుంటావా; పైకి వెళతావా? నేనూ తొందిరగా వచ్చేస్తాను.” అంది తులసి ఇందిరతో. ఇందిర గదిలో కెళ్తుంటే తులసి వెనక్కే పిల్చి, కిటికీలో పోసివున్న కనకాంబరాలు తెచ్చిస్తూ,

“ప్రాద్దుటే కోశాను. కట్టటానికి తీరికలేకపోయింది. పైకి వెళ్ళి మాల కడ్తూ కూర్చో, దారంకూడా వీటిలో వుంది.” అంది.

ఇందిర పూలు చెంగులో పోసుకు పైకెళ్ళి మంచం కిటికీ దగ్గరకే లాక్కుని కూర్చుంది మాలకడుతూ. కాస్సేపటికి కృష్ణమోహన్ స్నానంచేసి కాఫీ తాగుతూ పైకివచ్చాడు. వస్తూనే అడిగాడు— “ఎలా వుంది యిల్లు? నచ్చిందా? కాబోయే గోడలికి ఇల్లు నచ్చకపోతే గొడవాస్తుంది.”

ఇందిర కృష్ణమోహన్ మొహంలోకి చూసింది. తక్షణం— “ఏమిటిది? ఎవరైనా వింటే ఏమనుకుంటారు?” అంది మందలింపుగా.

“ఏమనుకుంటారు? కాబోయే దంపతులు కబుర్లాడు కుంటున్నారనుకొంటారు” అన్నాడు — కిటికీ రెక్కలు మూసి మంచంమీద కూర్చుంటూ. ఇందిర లేచి కిటికీ తెరిచి కిటికీ కానుకు నుంచిని అంది— “నీ ధోరణి నాకేం బాగులేదు. ఎప్పుడో జరిగితే జరగొచ్చు. అస్తమానూ అదే పోదేమిటి? నాలుగు రోజులుండి పోదామని వచ్చాను. గౌరవంగా ఉండనీ, అల్లరిపాలు చెయ్యకు నన్ను.”

“ఛ, ఎందుకంత భయం ఇందూ? ఈ ఇల్లు నీది. నువ్వు అల్ల రెందుకు పడతావు? ఏ తూ.నై.నా నా కోరిక వెల్లడించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను. ఎప్పుడో జరగబోయే — వాస్తవాలని యిప్పుడే వ్రాపించుకోవటంలో ఎంతానంద ముంటుందో తెలుసా? సరేలే, నే వెళ్తాను. మా స్నేహితు ల్నెవర్నీ కలుసుకోలేదు. తులసిని పంపిస్తాను.” అంటూ కృష్ణమోహన్ మెట్లు దిగి వెళ్తుంటే తులసి హడావిడిగా యిద్దరాడవాళ్ళని వెంటేనుకు ఎదురుపడింది. అందులో ‘ముత్తయిదువ హాస్యంగా అంది—ఎదురొచ్చేకృష్ణమోహన్ తో “చూశావరా కృష్ణా! ఎంతైనా కాబోయే మొగుడివికదా? ఇది సిగ్గుపడటం, తొలగటం ఏమైనా వుందేమో చూడూ?” “ఛ, పో అత్తా!” తులసి బుంగమూతి పెట్టినుంచుంది. కృష్ణ మోహన్ నవ్వాడు. “పాపం సిగ్గుపడుతూనేవుంది కదూ

పెద్దమ్మా ! ఇక తొలగటం అంటావా ? మనివంత మనిషి నల్లపూ సెలా విపోతుంది చెప్పు !— దానికేంగానీ యింత పొద్దుటే...”

“మీ బళ్ళో పిల్లనరో నచ్చిందటగా, చూద్దామని...” అంటూ వాళ్ళంతా పైకి వెళ్ళారు. ఇందిర మాట చెరిసగం చేస్తూ కూర్చుంది.

“నిన్ను చూదామని వచ్చారు మా అత్త వాళ్ళు” అంది పైకి వెళ్తునే తులసి. ఇందిర మర్యాదగా లేచి నుంచుంది — “నన్ను పిలిస్తే నేనే వచ్చేదాన్ని కదూ ? కూర్చోండి” వాళ్ళిద్దరూ మంచంమీద కూర్చున్నారు. ఇందిరని నిశితంగా పరిశీలిస్తూ. తులసి వెళ్ళిపోయింది. వాళ్ళిద్దరూ ఇందిరని ప్రశ్నల్లో ముంచేశారు— “మీ నాన్నగారి కేం పని ? మీ అన్న దమ్ము లెంతమంది ? చదునయ్యాక ఉద్యోగం చేస్తావా ? పెళ్ళిచేసుకొనేదానికింత చదువెందుకూ ? మీ కెంతాస్థి ఉంటుందీ ? బస్తివాళ్ళకి పొరుగుాళ్ళు పంపటానికి పట్టింపుండదనుకుంటా !” ఇలా ఇలా దాడిచేసిన ప్రశ్నలకి సాధ్యమైనంతవరకూ వినయంగా జవాబులు చెప్పింది ఇందిర. “అమ్మలక్కలంటారు. ఇలాంటివాళ్ళనే కాబోలు” అనుకుంది.

“ఐతే అమ్మాయ్ ! పల్లెటూళ్ళో ఏం చూస్తావూ ?” అంది ఒకావిడ.

ఇందిర కాస్తేపు తటపటాయించి—“పంట—పొలాటూ— పళ్ళ తోటలూ అవీ...” నసిగింది. రెండో ఆవిడ ఫకాలున

నవ్వింది— “ఇన్నేళ్లుగా కాపురాలు చేస్తున్నాంగానీ ఒక్కసారీ పొలాలమీదికి వెళ్ళలేదు. ఏం వుంటుంది చూట్టానికి... ఇక వెళ్దామే” అంటూ లేచింది. వాళ్ళతో ఇందిరకూడా క్రిందికొచ్చింది. వాళ్ళిద్దరూ అన్నపూర్ణమ్మతో ఏవో మాట్లాడి వెళ్ళిపోయారు. ఇందిర వంట పాకలోనే కూర్చుండి చాలా సేపు.

పది గంటలకి పిండివంటలతో భోజనం; మధ్యాహ్నం ఫలహారం పూర్తయ్యాయి.

“ఇవ్వాళ చేలమీది కెళ్దాం. తొందరగా తెమలండి” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“జాగ్రత్తగా వెళ్ళండి. వానకురిసినగట్లు, బురదగా ఉండి జారిపోతాయి బోదెలవీ దాటేటప్పుడు. తులసీ! ఇందిర చెయ్యిపట్టుకు జాగ్రత్తగా తీసుకెళ్ళు. తొందరగా నచ్చెయ్యండి. జాగ్రత్త సుమా! కాలుజారితే బెణుకుతుంది.” అంటూ అన్నపూర్ణమ్మ పదే పదే హెచ్చరించింది

వానకి నాని కాశేస్తే జారిపోతున్న గట్లమీద నడవటం కష్టంగానే ఉంది ఇందిరకి. పాదాలమీద పడే కుచ్చెళ్ళు చేతుల్తో పట్టుకుని బొటనవేళ్ళు బురదలోకి గుచ్చి నెమ్మదిగా నడవసాగింది. తులసి నిర్భయంగా కుచ్చులూపుకుంటూ జోరుగా నడిచిపోతోంది ముందు. కృష్ణమోహన్ ఇద్దరికీ వెనక మాటమాటకీ ఇందిరని హెచ్చరిస్తూ వస్తున్నాడు.

కనుచూపు మేరలో పచ్చటి పొలాలు ఆనుతున్నాయి—
 “ఆ బోదిదాటితే చేల మధ్య పడతాం” అన్నాడు కృష్ణ.
 మోహన్. పదిబారలు నడిచేసరికి బోది రానేవచ్చింది. తులసి
 అవలీలగా దూకేసి అవతలి గట్టున నించుంది ఎదురుచూస్తూ.
 ఇందిర తటపటాయిస్తూ ఆగిపోయింది—“అవతలిగట్టు జారుడు.
 గావుంది. దూకేసరికి కాలుజారిపోదూ?” అంది భయంగా.
 “నీతో బలే చిక్కే! బస్తీపిల్లకి పల్లె విహారాలెందుకో?...
 ఊ...చెయ్యి అందించు. నెమ్మదిగా రా” అన్నాడు కృష్ణ.
 మోహన్ అవతలికి గట్టుమీదనుంచి చెయ్యిచాస్తూ. ఇందిర
 తటపటాయించింది. “అడేమిటీ నించుని చూస్తావ్ చెయ్యి
 అందించూ” అంది తులసి. ఇందిరకి తప్పలేదు. చెయ్యి
 అందించింది. కృష్ణమోహన్ అందుకుని దాటిస్తూ “చేతగాక
 పోయినా సిగ్గెక్కువే పిల్లకి...పట్టుకుని నడిపిస్తాను. పద”
 అన్నాడు చెయ్యివదలకుండా. తులసి నవ్వింది.

“అక్కడేదు విడు” అంటూ విడిపించుకుంది ఇందిర.

“సరే ఇంతకన్నా పెద్ద బోదులున్నాయి ముందు.
 అప్పుడు నేనసలు పట్టుకోను” అన్నాడు కృష్ణమోహన్—
 “నేపట్టుకుంటాను” అంది తులసి నవ్వుతూ.

సన్నటి గట్టుకి రెండు వైపులా గుండెలవరకూ తాకే
 పచ్చటి వరిచేలు! ఎంతలెక్కచూసినా సమతలంలో కన్నుల
 పండుగ చేసే పరచిన కంబళీ! పంటచేలని అంత దగ్గరగా
 చూడటం అదే తొలి తీవ్రత తగ్గిస్తూ ఉడమటి సూర్యకిరణాలు
 పచ్చటి వరి వెన్నులమీదా, కంకులమీదా పడి మిల మిలా

మెరుస్తున్నాయి. చల్లగాలికి చేసంతా మృదువుగా వూగుతూ అతిథుల్ని ఆహ్వానిస్తోంది. ఇందిర కుచ్చెళ్ళు నదిలేసి రెండు చేతులూ వరి కంకుల మీదనుంచి పోనిస్తూ నడవసాగింది.

“అరె ! ఇందిరా ! చేతులు తీసెయ్. వరి ఆకులు పొడిగా వుంటాయ్. చేతులు తెగుతాయ్ !” అన్నాడు కృష్ణ మోహన్ ఆదుర్దాగా. ఇందిర నిర్లక్ష్యంగా నడుస్తూ బురదలో కుచ్చెళ్ళు అడ్డుపడి తూలింది— “అబ్బబ్బ ! చెప్తే వినిపించు కోవు. మెయిన్ రోడ్లో నడిచినట్టు నడవకపోతే కాస్త ఆ చీర చేత్తో పట్టుకోరాదూ ? తులసి చూడూ ? ఎలా దూసుకు పోతుందో !”—నిభమే ! తులసి పాదాలకంటని పొట్టి పరికిణీ చేత్తో పట్టుకో నవసరం లేదు. త్రాచులాంటి జడని ముందు కేసుకుని కుచ్చులు వూపుకుంటూ పోతూంటే గాజుల గల గలా, మువ్వల పట్టాల మృదువైన చప్పుడూ కలిసి మనో హరంగా పంటచేల మధ్య వనలక్ష్మి పరిగెడుతోందేమోననే భ్రమ పుడుతుంది. ‘నాలాంటి బస్తీవాళ్ళకి ప్రకృతిలో చోటు లేదేమో ! ఎంత కలిసినా ఎరువుగానే వుంటుంది’ అనుకుంది ఇందిర.

ఈసారి పెద్ద బోదిమీద తాటిపట్టి కూడా ఉంది. తులసి దాటేసి వెళ్ళిపోయింది. ఇందిరకి దానిమీద నడుస్తూంటే కాళ్ళు గజగజా వణికాయి. భయంతో కృష్ణ మోహన్ బుజం గట్టిగా పట్టుకుంది— “నదులు, నన్నంటు కోకు,” అన్నాడు హాస్యంగా. కృష్ణమోహన్ పట్టి మధ్య కొచ్చాక వదిలించుకుంటూ. ఇందిర బెరుగ్గా వదలకుండా పట్టు

కుంది. “నీ అనసరమా ఇది?” అన్నాడు ఇందిర మొహంలోకి చూస్తూ. ఇందిర మానంగా యివతలి గట్టుకొచ్చి అంది విసుగ్గా, “ఇవన్నీ వుంటాయని తెలిస్తే రాకపోదును” — “తులసీ! అమ్మ దగ్గరుండి తీసికెళ్ళమని చెపితే నువ్వలా ముందు ముందు పోతావేం? ఇందిర రాదట” కృష్ణమోహన్ తులసిని కేకేశాడు.

“నువ్వున్నావుగా. నేను తాటితోపులో కూర్చుంటాను వెళ్ళి” అంది దూరంగా తులసి.

“నా కాళ్ళు నొవ్వులెడుతున్నాయి. ఇంకెంతసేపు?” అంది ఇందిర.

“రెండు మైళ్ళు మాత్రమే నడువవలెను. నది బోదులు దాటవలెను” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

ఇందిర నవ్వి అంది—“ఫర్వాలేదు కానీ ఎకరం అంటే ఎంత వుంటుంది?”

“మనం నచ్చినదంతా తులసి పొలం. చూడూ! మొదటి బోది దగ్గర్నుంచీ ఆ కనపడే తాళ్ళవరకూ ఎనిమిదేకరాలు. ఎకరం అంటే సుమారుగా ఇటువంటి పెద్ద పెద్ద మడులు నాలుగొతుంది.”

“ఎకరాని కెన్ని బస్తాలు పండుతుందీ!”

“పొలం బలాన్నిబట్టి. ఇప్పుడిక్కడ వెన్నుపెడితే ఎకరానికి రెండు పుట్లు— అంటే ఇరవై బస్తాలు యీజీగా రాల్తుంది ధాన్యం. తులసిపొలం ఎప్పుడూ బాగానే పండుతుంది—అదిగో తులసి! ఎలా కూర్చుందో తాళ్ళకింద.”

ఇందిర వెళ్ళి తులసి ప్రక్కన కూర్చుంది— “ఇక్కడీ చెరువేమిటి?” అంది పరిసరాలు చూస్తూ.

“ఇది ఆకుమళ్ళ చెరువు. అంటే వరి విత్తనాలకి ఈ నీరు సరఫరా అవుతుంది. చెలకి వేరే కాలవ నీరు నస్తుందనుకో!” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ బాగా పంగిన తాటిమీద కూర్చుంటూ.

చెరువుకి ఇందిరా వాళ్ళు కూర్చున్న గట్టు తూర్పు వైపుది. ఎత్తుగా పరిశుభ్రంగా వుంది. గట్టు పొడుగునా చెరువుచుట్టూ తాటిచెట్లు. అందుకే అది తాళ్ళతోపు! తాళ్ళ తోపులో ఆకుమళ్ళ చెరువు; చెరువునిండా పరచిన తామరాకులు! తాళ్ళ నీడలూ!

“మావయ్యా! మొన్న మొన్నటి వరకూ తాటి కాయలు తెగ తినేశాం నేనూ అప్పన్నా. అమ్మ తిడుతూనే వుండేది. వాడు చాటుగా తేవటం; నేను దాలిగుంటలో కాల్చటం. ఒక్కోసారి అమ్మని బ్రతిమాలి రొట్టెలు కాల్చిం చేదాన్ని. పెంకలన్నీ దొడ్లో పాతర వేయించాను కూడా. అప్పన్న రోజూ బుర్రగుంజు కొడతా నంటాడు. నేనే విన్నించుకోవటం లేదు. రేపు కొట్టించుకుందామా?” అడిగింది తులసి మావయ్యని కృష్ణమోహన్ ఇందిరను చూస్తూ అడిగాడు— “బుర్రగుంజు ఎప్పుడైనా తిన్నావా? ఇష్టమేనా?”

“ఏమో అదెలా వుంటుందో నే చూడలేదు” అంది ఇందిర చెల్లోకి చూస్తూ.

“పొరపాటై పోయింది మానయ్యా! బట్టలు తెచ్చుకుంటే స్నానం చేసేవాళ్ళం” అంది తులసి, లేచి వెళ్ళి రేవులో తాటిపట్టీలమీద కూర్చుని కాళ్ళు నీళ్ళలోపెట్టి ఆడిస్తూ. నిశ్చలంగావున్న నీటిలో చిన్న చిన్న అలలు లేస్తున్నాయి. అలలమీద పడ్డ సూర్యకిరణాలు తులసిమొహం మీద ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. పరిశుభ్రమైన నీటిలో తులసి మున్వల పట్టాకాలు పద్మంలా కదలటం చూస్తూ కూర్చుంది ఇందిర.

“మొన్న నాగుల చవితికి కూడా ఇక్కడే స్నానం చేసి ఆ పుట్టలో పాలుపోశాం” అంది; తులసి లేచి వస్తూ. ఇందిర పుట్టకేసి చూచి హడలి పోయింది. “ఏమిటి? ఇది పుట్టా? ఇందులో పాము లుంటాయా? ఎంత పెద్దదో!” అంది భయంగా ఆశ్చర్యంగా.

“ఎందు కంత భయం? మనకేం ఫర్వాలేదులే కూర్చో - అన్నట్టు నువ్వెప్పుడైనా బట్టలతో చెర్లో స్నానం చేశావా?” అడిగాడు కృష్ణమోహన్.

“ఛ! అంత పబ్లిగ్గా స్నానం ఎలా?” అంది ఇందిర. నుదురు చిటిస్తూ.

“భలేది మా వయ్య ఇందిర! చెర్లో స్నానం బావుండేదట.”

“అందుకే రేపు తోటలో చెరువులో చేయిద్దాం. ఇక్కడొద్దు. కొత్తవాళ్ళకి లోతుగా వుంటుంది ఈ చెరువు.”

“నే చెయ్యను బాబూ! అంత బాహుటంగా స్నానం చెయ్యటం ఇష్టంలేకే పుష్కరానికి మావాళ్ళంతా రమ్మంటే వెళ్ళలేదు” అంది ఇందిర.

“ఇదేం స్నానం కాదు. జల విహారం. రేపు చూద్దవు గానిలే.”

“ఇక పోదాం మావయ్యా! పొద్దు పోతోంది” రాను రాను చీకటి అలముకుంది. అంత మనోవాగమైన ఆ పరిసరాల విడిచి వెళ్ళాలనిపించలేదు ఇందిరకి.

“మరోసారి నద్దాం కదూ?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ లేస్తూ. తులసి ఇందిర చెయ్యిపుచ్చుకుని నెమ్మదిగా నడిచింది.

మర్నాటి సాయంత్రం తోట పికారుకు సన్నాహం.

“బట్టలు తెస్తున్నారా స్నానానికి?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“చెను వెలా వుంటుందో ఇవ్వాలి చూసి రేపుచేద్దాం అంటున్నది ఇందిర. కానీ నూమిడిచెట్టుకు వుయ్యాల వెయ్యటానికి పలుపులు తెస్తున్నాడు అప్పన్న” అంది తులసి.

“ఏం? ఇందిరాదేనికి వుయ్యాలమీదికి మనసు మళ్ళిందా?”

“నాకేం తెలీదు. తులసి చెప్తే నేనూ వూరుకున్నాను.”

“సర్దాగా చెరువులో ఆడుకుందామంటే కేన్సిల్ చేసి పారేశావా? మీ బాద్ రూం కంటే బాగానే ఉంటుంది తోటలో చెరువు.”

“ఐనా ఈ వర్షాకాలం చెరువులో స్నానా లేమిటి ? జలుబు చేస్తుంది. తోటలో కాస్తేపు కూర్చుని నచ్చెయ్యక” మందలించింది అన్నపూర్ణమ్మ.

“మావయ్యా ! తోటలో తినటానికి మంచి టిఫిన్ తయారుచేశాను” అంది తులసి.

“మంచిదానివిలే. అవన్నీ అప్పన్న తెస్తాడు కానీ త్వరగా తెమలండి.”

సాయంసమయం తోటలో తిరగటం బలే సర్దాగా ఉంది. విశాలమైన మామిడితోట ! ప్రశాంతమైన వాతావరణం ! దగ్గర దగ్గరగా పెరిగిన మామిడిచెట్లు ! పైభాగాన ఒకదాన్నొకటి అందుకోబోతున్న పాడుగాటి కొమ్మలు ! వర్షాలకు ముదురెక్కిన ఆకు గుబుర్లు ! చెట్లకింద రాలి నానుకున్న పండుబాకులు ! రెండు రోజుల్నుంచీ వాన లేక గట్టి పడిన కాలి దార్లు ! కిందనుంచి నడుస్తూంటే తలకి తగిలే ఆకుల్ని చేత్తో తుంచుతూ ఉల్లాసంగా నడుస్తోంది ఇందిర. ఏ చెట్టు చూసినా భూమి మీదికి వంగిన కొమ్మలతో తల నిమిరుతూ ఇక్కడే వుండమని అర్థిస్తున్నట్టే తోచింది ఇందిరకి— “ఈ కొమ్మ లెంత కింద కన్నాయో ! వీటిమీద కాస్తేపు కూర్చుందాం” అంది ఇందిర కృష్ణమోహన్ ని చూస్తూ— “తోటంతా చూడాలి; ఉయ్యాల లూగాలి. చెరువుగట్టుమీద కూర్చుని ఫలహారం తినాలి. ఇవన్నీ ఎప్పుడూ యిక్కడ కూర్చుంటే ?” అంది తులసి కలగజేసుకుని.

“తులసికి నచ్చకపోతే లాభంలేదు. వచ్చేటప్పుడు
 పందాంలే ఇందిరా!” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ము-
 దుకు నడుస్తూ. అప్పుడే వచ్చి తమలో కలుసుకున్న అప్పన్నకి
 పురమాయించింది తులసి—

“మాతో ఎందుకూ? చెరువుగట్టుమీది మామిడి
 చెట్టుకి ఉయ్యూళ్ళు వేసి ఆ పొట్లం చెట్టు మొదట్లో పెట్టి
 నువ్వటు కొబ్బరి మడిలోంచి వెళ్ళిపో. ఇంటిదగ్గర పనుం-
 టుంది.”

అప్పన్న తాళ్ళు బుజంమీద వేసుకు వెళ్ళిపోయాడు.

ముగ్గురికి తోట పికార్లో చాలా చాలా కబుర్లు దొర్లి
 పోతున్నాయి.

“పళ్ళకాలంలో అంటే వేరవికాలం తోటని అమ్మేస్తాం.
 కొనుక్కున్నవాళ్ళే శ్రద్ధగా కాపలా కావిస్తారు. మనకి కొన్ని
 వందల కాయలూ పళ్ళూ యిస్తారు. తర్వాత తోట మనకే
 అప్ప చెపుతారు— ఈ తోట సరిగా వయసులో వుందన్నమాట
 మీ యిద్దరిలా. కాని కొన్నే సేళ్ళకి కొత్తమొక్కలు నాటు
 తూండాలి. ముదురు చెట్లుడిగిపోతే లేరచెట్లెందుకుంటాయి.”
 కృష్ణమోహన్ చెప్పుకుపోతూంటే— “గట్టుమీద ఉయ్యాల
 నాదీ — ఇందిరా! నీకూ నాకూ పోటీ!” అంటూ పడు
 గెత్తింది తులసి.

“ఇదేనా మీరు చెప్పిన చెరువు?” అంది ఇందిర.
 పరిసరాలు పరిశీలిస్తూ రెండో వుయ్యాల లందుకుంది.

కృష్ణమోహన్ చెరువుగట్టుమీద చెట్టుమొదట్లో
నుంచున్నాడు రెండు వుయ్యాళ్ళు చూస్తూ.

తులసి వుయ్యాల దాదాపు చెరువు మధ్యలోకి వెళ్ళి
వస్తున్నది. కాళ్ళ వేళ్ళు ఎత్తయిన ఆకుల్ని అంటుకుంటు
న్నాయి. అంత విసురుగా పూగటం ఇందిరకి చేతకాలేదు.
నెమ్మదిగా పూగుతూ బాణంలా దూసుకుపోతున్న తులసి
ఉయ్యాలని చూస్తూ కూర్చుంది.

“పాపం ఇందిరకి చేతకావటంలేదు తులసీ! నీ
పూపుతాను నీతో సమానంగా” అంటూ కృష్ణమోహన్
ఇందిర వారిస్తున్నా విన్నించుకోకుండా బలంగా పూపసాగాడు.
నాలుగైదు పూపుల వరకూ పుగ్గబట్టుకూర్చుని అంత
విసురుకీ తమాయించుకోలేక పుక్కిరిబిక్కిరై పోయింది
ఇందిర.

“బాబోయ్! చాలు! ఆపు! ఆపు” అంటూ భయంగా
కెవ్వుమని అరిచింది.

ఉయ్యాల ఆగీ అగగానే తాళ్ళు వదిలేసి కింద
కూర్చుండిపోయింది, కళ్లు మూసుకుని.

“ఏమైంది ఇందిరా! భయమేసిందా?” ఒంగుని
అడిగాడు కృష్ణమోహన్.

“కళ్ళు చీకట్లుకమ్ముతున్నాయి. కడుపులో వికారంగా
దడగా వుంది. ఆషమని గోలెడుతుంటే విన్నించుకోవు. అంత
మోటు మనిషివేం?” విసుక్కుంది కళ్ళు చేతుల్తో మూసు
కుంటూ.

“కొత్తవాళ్ళ కలాగే వుంటుంది మావయ్య !
రేవులోకి తీసుకెళ్ళి మంచినీళ్ళు పట్టించు” అంది జోషిగా
వూగుతూ తులసి. కృష్ణమోహన్ ఇందిరని సముదాయం
చాడు — “నన్ను తర్వాత నీ యిష్టం వచ్చినట్టు తిమమవుగాని
కాస్త లేచి నడుస్తావా? మంచినీళ్ళు తాగితే వికారం
పోతుంది.”

ఇందిర రేవులో వేసిన కొయ్యమీద కూర్చుని
మొహం కడుక్కుని మంచినీళ్ళు తాగింది.

“అబ్బా! ఎంత భయం వేసిందీ! పడిపోయావను
కున్నాను” అంది జోషిగా.

“అమ్మో! పడిపోనిస్తానా? పట్టుకుంటానుగానీ—
తులసి మామూ! ఎంత ధైర్యంగా వూగుతూందో?”

ఇందిర దృష్టి మనోహరమైన చెరువుమీదకి పోయింది.
పెద్దదీ చిన్నదీ కాని చెరువు! చెరువుచుట్టూ గోళాకారంలో
లేత మామిడిచెట్లు! చెరువుమీదికి వంగిన కొవ్వూలు!
ప్రశాంతమైన నీటిలో ప్రతిబింబించే కొమ్మల నీడలు!
వర్షాలు పడి జేగురు రంగు తేలిన నీరు! చెరువులో పల్చ
పల్చగా తేలుతూన్న తామరాకులు! వ్రాద్దుటే విచ్చి వాడి
పోయిన తామరపూవులు! అబ్బా! ఎంత ఆహ్లాదంగా వుందీ!
విశాలమైన తోటా; ప్రశాంతమైంది చెరువు!

“ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావ్ ఇందూ!”

“ఈ తోటా ఈ చెరువు ఎంతో బావున్నాయి.
పట్నంలో ఎన్ని వార్కులైతే మాత్రం ఈ శోభనస్తుందీ?”

“అవును. ఈ ప్రకృతి దృశ్యాలన్నీ చూడటానికి కళాదృష్టి వుండాలి. కాని ఇంచూ! ఇంత మనోహరమైన ఈ చెరువులో మనం జంటగా విహరిస్తే మన బావుంటుంది కదూ?” కృష్ణమోహన్ ఇందిర కన్నులలోకి చూడబోతే ఇందిర చూపు తిప్పకుని అంది—“ఛ, తులసి వింటుంది.”

తులసి ఉయ్యాల వదిలేసి గజ్జెల గుర్రంలా పరుగెడుతూ నచ్చింది—“మీ నీడలు నీళ్ళలో బలే కన్పిస్తున్నాయి. మీ మధ్య నేనూ! జరగండి— జరగండి” అంటూ చొరవగా యిద్దరి భుజాలమీద చేతులేసి ఇద్దర్నీ దూరంచేసి మధ్యలో కూర్చుని అంది. “చూడు మావయ్యా! నా నీడ కూడా పడింది—”

“అవునులే. నువ్వు లేకపోతే చెరువు చిన్నబోదూ?” నవ్వాడు కృష్ణమోహన్.

“నువ్వు వెటకారంగా అన్నావేమోగానీ— నిజమంటే — ఆ ఇందిరా ఈ పొట్లం ఏమిటో చెప్పకోగలవా?”

“చెప్పకోకపోతే నీకు లేదు.” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“నాకు వెట్టకపోతే మీకు అరగదు లెండి—కాస్త ముట్టుకుని చెప్తాను.” అంది ఇందిర నవ్వుతూ.

“ఓ వాసన కూడా చూడొచ్చు.” అంది తులసి ఇందిర పొట్లం నలిపి నలిపి బాగా శల్యపరీక్ష చేసిందిగాని చెప్పకోలేకపోయింది. “విప్పితే చూసి చెప్పకుంటాను.” అంది చివరికి చిలిపిగా.

తులసి పొట్లం విప్పింది. ఇందిర ఎంతాలోచించినా చెప్పకోలేకపోయింది.

“నువ్వు మావయ్యా!” అంది తులసి.

“ఓన్! నాకు తెలీనట్లు చెప్పకు. నే నేం బస్టిపిల్లని కాదు. ఇది బుర్రగుంజు.”

“నిన్న చెప్పింది ఇదేనా? మర్చిపోయాను. ఎప్పుడూ చూడందే ఎలా తెలుస్తుందే?” “రేపు మరో తాయిలం పట్టండి.” అంటూ తులసి బుర్రగుంజు పంచింది.

“నీ తాయిలాలు తినలేక చస్తున్నాను వచ్చిన దగ్గున్నుంచి ఒకటే తిండి. ఈ లెక్కన తింటే పీపాలా అవుతాను. రేపు వెళ్ళిపోతాను బాబూ!” అంది బుర్రగుంజు తింటూ ఇందిర.

“ఆవు ఈనాలి, జన్ను తినాలి. జన్నుపాలు తాగాలి. అప్పడూ వెళ్ళటం” అంది తులసి, చిన్నముక్క చెగ్లోకి విసురుతూ. నిశ్చలంగా ఉన్న నీటిలో చిన చిన్న అలలు లేచాయి.

“ఛ. ఎందుకలా అల్లకల్లోలం చేస్తావ్?” మందలించాడు కృష్ణమోహన్.

“చేపలు తినటానికి పైకొస్తాయి, చూస్తుండు.” మరో ముక్క విసిరింది తులసి నీళ్ళలోకి.

“నీళ్ళు కదులుతూంటేనే బావుంటుంది. సూర్య కిరణాలు పడి మిలమిల్లాడుతాయి.” అంది ఇందిర అలలను చూస్తూ.

“సరిపోయింది. ఇద్దరికీ నిశ్చలంగా ఉండడం యిష్టం లేకపోతే తన్నుకోండి.” నవ్వాడు కృష్ణమోహన్.

“మే మిద్దరం ఎప్పుడూ జట్టే. ఇద్దరం కలిసి నిన్ను... తన్నుతాం.” శక్కుమంది తులసి. ఇందిరకూడా చాలాసేపు నవ్వింది. తులసి అన్నట్లుగానే నీళ్ళలోంచి ఓ చిన్న చేప పైకొచ్చి బుడుంగున మునిగిపోయింది. తులసి సంతోషంగా చప్పట్లు చరిచింది. దగ్గరున్నదంతా నీళ్ళలోకి విసిరేసింది. ఇందిర తన దగ్గర మిగిలింది కూడా యిచ్చేసింది. కృష్ణమోహన్ యివ్వనన్నాడు.

“స్నానం చేస్తూంటే చేపలు కరవ్వా” అంది ఇందిర అకస్మాత్తుగా గుర్తొచ్చి.

“మన్ని కరవ్వు. మనం తింటానికి పెట్టాం కదూ? మానయ్యని కరుస్తాయి.”

“ఓ నా కేం భయంలేదు. వాటిని మచ్చిక చేసుకోటానికి నాకేం ఖర్చు?”

“నువ్వు రాకు. రేపు మే మిద్దరం వచ్చి స్నానం చేస్తాం.” అంది ఇందిర కృష్ణమోహన్తో.

“ఏమూ? నే నేం పాపం చేసుకున్నామా!”

తులసి కిలకిలా నవ్వింది. ఇందిర చిన్నగా నవ్వింది.

“ఇక పోదాం.” తులసి లేచిపోయింది.

“ఈ ఉయ్యాళ్ళు ఇలాగే ఉంటాయా?”

“మరేం ఫర్వాలేదు. ఆ పలుపుల్లో పని వచ్చేనరకూ ఇలాగే ఉండిపోతూంటాయి” ఇందిర కొయ్యమీదనుంచి నీళ్ళలోకి కాళ్ళు జాపి అల్లలాడించి లేచి నుంచుంది.

మర్నాటి పొద్దుట ఇందిర నిద్రలేచి కిందకొచ్చేసరికి చావిట్లో అప్పన్న వడ్లు దంచుతున్నాడు. ఇందిరని చూస్తూనే అన్నాడు అప్పన్న సంతోషంగా, “మన ఆవు ఈనిందమ్మాయి గారూ ! దూడ చూడ ముచ్చటగా వుండండి !”

“ఏం దూడ ? ఆడదా ; మొగదా ?” అడిగింది ఇందిర మెట్లు దిగుతూ.

“ఆడపిల్ల ! అచ్చు నీలాడంది. పేరు ఇందిర.” దొడ్లోంచి చావిట్లో కొస్తూ అన్నాడు కృష్ణ.

“మధ్యలో నా పేరెందుకూ ?”

“నువొచ్చాకే నీలాంటి ఆడపిల్ల పుట్టిందిగదా ? కిందటి రెండేతలకీ మొగపిల్ల లే.”

యలసి హడావిడిగా చావిట్లో కొచ్చింది—“పాకలో కెళ్ళి నేను చూసివచ్చాను ఇందిరా, దూడని. బలే ముద్దుగా ఉంది. నీన్నూ తీసికెళ్తాను, దొడ్డిలోకెళ్ళి మొహం కడుక్కో గమ్మన—ఒరేయ్ అప్పన్నా ! గంట నించీ దంచుతున్నావ్ ఇవ్వాల్సి కొతందా నీ దంపు ? ఏం మావయ్యా ? అప్పుడే వచ్చే శావేం పాకలోంచి. అప్పన్న వచ్చేదాకా వుండలేక పోయావా ? కాకులన్నీ పొడుస్తాయి దూడని.” అంటూ

ఓసారి అందర్నీ అదమాయించేసి వెళ్ళిపోయింది. ఇందిర నవ్వుతూ దొంగ్గోకెళ్ళింది.

ఇందిర మొహం కడుక్కున్నాక గొడ్డపాకలోకి తీసికెళ్ళింది తులసి.

ఆవు నుంచుని ముద్దలా పడుకునివున్న దూడ ఒళ్లంతా నాకుతోంది. అప్పన్న ధూడగోళ్ళు గిల్లి ఆవు నోటికంది స్తున్నాడు. అది చూస్తుంటే ఇందిరకి కడుపులో దేవింది. దూడమాత్రం బలే ముద్దుగా ఉంది. తెల్లటి తెలుపు! తోక మీద, నుదురుమీద నల్లటి వచ్చలు! అప్పుడే పుట్టిన దూడని తదేకంగా చూస్తూ నించుంది—“అదిగో! ఆ గేదె కూడా రేపో మాపో ఈనుతుంది. ఈ ఆవు బలే పాలిస్తుందిలే. ఇక పోదాం” అంటూ తీసుకొచ్చేసింది తులసి.

మధ్యాహ్నానికి జన్ను తయారైంది. ఇరుగు పొరుగు లకి, మొహమాటస్తులకి జన్ను పెట్టడం ఐంది. మూడు గిన్నెలతో జన్ను తీసుకు పైకొచ్చింది తులసి.

“గంట క్రింద కడుపునిండా అన్నం తిని ఇప్పుడే గిన్నెడు జన్ను తినాల్సిందే! అంత వద్దు. కాస్త నువ్వు తీసుకో తులసి!” బ్రతిమాలింది ఇందిర.

“అదే ఏల్లేదు. నువ్వు నాజాగ్గా తింటే నేకేనా మోటుగా తినేది?” అంది తులసి.

“అసలు నీకు జన్ను రుచి తెలుసా ఇందిరా! తెలిస్తే అలా అంటావా? పోనీ పోక నీను తినా.” తను కానిస్తూ

అన్నాడు కృష్ణమోహన్. అంతా తినేసరికి జన్నంతు అసహ్యమనిపించింది ఇందిరకి.

“సాయంత్రం చెయ్యో స్నానం ! రెడీయేనా షూరిద్దరూ” అడిగాడు కృష్ణమోహన్.

“ఓ !” అంది ఉమ్మడిగా తులసి. ఇందిర వశానం వహించింది.

“మానం అర్థాంగీకారం. అవునా ?” అడిగాడు కృష్ణమోహన్.

“అవును. అర్థ అనంగీకారం కూడా.” నవ్వింది.

“అదే పిల్లేడు. ఇవ్వాలి సాయంత్రం చెయ్యాలి. మళ్ళీ చెప్పేది లేదు. నేనలా పాటేసి వెళ్ళొస్తాను.” నెల్లిపోయాడు కృష్ణమోహన్.

సాయంత్రం మానయ్య ఇంటికి రాగానే కొత్త సమాచారం అందజేసింది. తులసి. “ఇవ్వాలి కూడా నీ ప్రోగ్రాం రద్దయిపోయింది. మేం పేరంటానికి వెడుతున్నాం. అత్తయ్యగారి సుబ్బులు అనుకోకుండా పేరంటం పెట్టింది.” అంది పట్టు పరికిణిలో టుట్టబొమ్మలా తిరుగుతూ. కృష్ణమోహన్ వుసూకుమన్నాడు. “పేరంటంక్కల్లా తయారవటం చూడగానే గుండెల్లో రాయిపడిపోయింది. ఛీ, ఛీ, ఈ ఆవవాళ్ళతో ఏదో అడ్డు అనుకున్నది చస్తే జరగదు-ఇందిరా దేవికి పేరంటాలమీ దెత్తిందేం ?”

“బావుందిలే వరస ! నేనేం చేశాను మధ్య !” అంది ఇందిర జక్జెటంచు వేళ్ళతో రాస్తూ.

“రేపు తప్పకుండా వెళాంకదూ మావయ్యా చెరువుకి. పేరంటానికి వెళ్ళకపోతే అత్తయ్యకి కోపం వస్తుంది. ఆ కోపం కంటే నీ కోపమే నయం.” అంది తలసి మావయ్యని సముదాయిస్తున్నట్లు.

కృష్ణమోహన్ కోపంగా బయట కెళ్ళిపోయాడు.

“ఊరికే ఎలా వెళ్తావా? మొన్న మావయ్య తెచ్చిన గుడ్డల్లో ఒకటి పట్టుకెళ్ళు” అంది అన్నపూర్ణమ్మ. “దీనికెళ్ళి వో గుడ్డ తీసుకొచ్చి పసుపుబొట్లు పెట్టి వుకుంది. బస్తీలో పేరంటాని కెళ్ళటానికి బద్ధకించే టూరి పేరంటా తెలా వుంటాయో చూడాలని డింది. మెయిన్ రోడ్లోనైనా చకచకా నడచే టూరి సంకుల్లో నడవడానికే తడబడింది. రమ్మగా చూచోట్ల ఎవళ్ళెలాపోయినా ఎవరిక్కావాలి? కానీ ఖాళీ సంకుల్లో బస్తీసిల్ల నడుస్తూంటే అంతా విరగబడి చూస్తారు.

పేరంటానికి ముత్తయిదువలు, పడుచువాళ్ళూ పిల్లలూ చాలామంది వచ్చారు. మండువా అంతా కిటకిటలాడిపోతున్నది. అంతా పట్టుచీరలూ జరిచీరలే కట్టుకున్నారు. జడల్లో మోపెడేసి సూలగుత్తులు ! తులసి వెళ్తూనే అండర్నీ ఓసారి కలేసింది. ఇందిరని అండరికి పరిచయం చేసింది. అంతమంది ఆడవాళ్ళు ఒక్కసారి తెనని చూడటంతో ఇందిర సిగ్గుతో ముడుచుకుపోయింది. పక్కగదిలోకి తీసికెళ్ళిందొకావిడ. గదిలో పచ్చితాటాకులమీద తెల్ల జరిచీర కట్టుకు కూర్చుంది సుబ్బులు తెలవంచుకుని. దూరంగా వెండి పళ్ళెంలో చాలా

రవిక గుడ్డలున్నాయి. చాలామంది పేరంటాళ్ళు ఆ పిల్లని వేళాకోళాలు చేస్తున్నారు. “ఏవమ్మోయ్! కూతురు పెద్దదయిందని సంబరపడితే కాదు. అల్లుణ్ణి తేనాలి.” అందొకా విడ సుబ్బలు తల్లి నుద్దేశించి.

“కక్కొచ్చినా కళ్యాణ మొచ్చినా ఆగడమ్మోయ్ వదినా! తేనక్క రేకుండానే వస్తాడు అల్లుడు.” అందొకా జవాబుగా. వింటూ నుంచున్న ఇందిరని “పసుపు పూయించుకుందాం రా.” అని దొడ్లోకి తీసికెళ్ళింది తులసి. ఓ అమ్మాయి ఇందిరకీ తులసికీ కాళ్ళు కడిగి తడిమీద పసుపు పూసింది. తర్వాత తిలకం బొట్టుమీదే కుంకుం బొట్టు పెట్టింది. చాలసేపు కూర్చున్నారు చావిట్లో అంతా. తర్వాత బెల్లం కలిపి నానబియ్యం, నువ్వు చిమ్మిరీ, అరటిపళ్ళూ తామరాకుల్లో పెట్టియిచ్చారు. ఇంటికొచ్చేసరికి పొద్దుపోయింది.

విశేషాలన్నీ అన్నపూర్ణమ్మకి చెప్పింది తులసి. ఆమె పట్టు పరికిణీ విప్పేసి సాదాబట్టలు కట్టుకుని అంది— “నీచీర కూడా విప్పదువుగాని పద” ఇద్దరూ పైకి వెళ్ళారు. కృష్ణమోహన్ పిట్టగోడ కానుకు నించుని చింతకేసి చూస్తున్నాడు, తులసి ఇందిరా రావటం గమనించనట్లు.

“ఏమిటో అంత దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నావ్!” అంది ఇందిర పక్కన నుంచుని.

“ఏదో హోటి, నాతో మాట్లాడకండి.”

తులసి నవ్వింది. “నో, మావయ్యకి కోపం వచ్చింది ఇందిరా” అంది.

“అయితే మనమే మాట్లాడుకుందాం. చూడు తులసి! పాదాలమీద పసుపు కుచ్చెళ్ళ జరికంటింది. పోనీలే మీ పూళ్ళో జరిగిన పేరంటానికి ఆనవాలుగా వుంటుంది కదూ?” కృష్ణమోహన్ చలించలేదు.

“ఏతే ఇందిరా! పాపం రాయి తగిలి బొటనవేలు నెత్తురు కారింది కదా ఇప్పు డెలావుంది.” అంది తులసి. కళ్ళతో సైగజేస్తూ “అబ్బ! చాలా బాధగావుంది తులసీ! అసలు నిలబడేకపోతున్నాను.” అంది బాధగా ఇందిర పిట్టగోడకి జేరబడి.

“అంత కళ్ళు నెత్తిమీద పెట్టుకు నడవడం దేనికీ. బాగా నెప్పిగా వుందా?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ఆదుర్దాగా. తులసి ఘక్కుమంది— “అంతా వుత్తదోయ్” అంటూ...

“ఓడిపోయావు నువ్వు.” నవ్వింది ఇందిర. కృష్ణమోహన్ తెల్లబోయినా తమాయించుకుంటూ “నీ దగ్గరెప్పుడూ వోడిపోతాను ఇందిరా!” అన్నాడు.

కొయ్యమీదే కూర్చుని చెరువులోకి దిగనని మొండికేసింది ఇందిర.

“లోతువుండదు. అడుగునంతా యిసుక. మేము చాలాసార్లు స్నానం చేస్తుంటాం ఇందిరా! ఏమీ భయం ఉండదు” అని చెప్పింది తులసి. ఇందిర చాలాసేపు ఆలోచించింది.

“మరి బట్టలెక్కడ మార్చుకోటం ?” సందేహం వెలిబుచ్చింది ఇందిర.

“ఇన్ని చెట్లన్నాయి. దేని చాటునైనా మార్చుకోవచ్చు.”

“పోనీ నేను తొమ్మిదిమైళ్ళు వెళ్ళిపోయి కూర్చుంటాను. మీరు పిలిచేదాకా రాను. సరే ?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్. ఇందిర నవ్విందిగానీ అప్పటికీ ఒప్పుకోలేదు. “మీరు దిగండి చూస్తాను.” అంది.

“ఇదేం కుదరదు తులసి ! నువ్వా రెక్కట్టుకో.” అంటూ కృష్ణమోహన్ బలవంతానికి పూనుకొనేసరికి ఇందిర బ్రతిమాలుకొంది— “ఒద్దొద్దు. నే దిగుతున్నాను.”

తులసి చొరవగా కొయ్యమీదనుంచి నీళ్ళలోకి దిగి అలా అలా లోతుకెళ్ళింది. ఇందిర భయం భయంగా ముందు కాళ్ళు జార్చి నెమ్మదిగా దిగి నుంచుంది.

“ఏమిటా భయం ? నీ ప్రాణమేనా అంత తీపి ?” అంటూ నాలుగడుగులు ముందుకు లాక్కెళ్ళాడు కృష్ణమోహన్. నీరు నెమ్మదిగా చల్లగా తాకుతూ పైకెక్కుతోంది. నీళ్ళమీద చీర గొడుగులా లేచింది. “బట్టలు బలవంతాన నీళ్ళలో ముంచెయ్యాలి.” అంది నీళ్ళలో తేగ తిరుగుతూ. ఇందిర చీరని చేతుల్తో అదిమిపట్టి మరికొంత దూరం వెళ్ళేసరికి నీరు గుండెలదాకా పాకి పైట లేచి నీళ్ళమీద తేలియాడసాగింది. కంఠంవరకూ తిడుపుకుని కాస్త వెనక్కెళ్ళి

నుంచుంది ఇందిర. చలికి ఒళ్ళంతా గగుర్పొడిచింది. వణుకుతూ నుంచుంది ఇందిర.

“చూడు తులసీ! ఇందిర నిలుచుండిపోయింది మలిచిన శిల్పంలా.” అన్నాడు కృష్ణమోహన్. తడిబట్టలు ఒంటి నంటి పోవటం చూసి ఇందిర సిగ్గుతో చితికిపోయింది.

“తడిశాక గాలిలో నుంచుంటే చలేస్తుంది ఇందిరా! కంఠంవరకూ నీళ్ళలో మునిగిపో, ఇలా రా! అదిగో ఆ తామరకాడ అందుకోగలవా?” అంటూ తులసి ఇంకాస్త దూరం వెళ్ళి తామరకాడలు తేంచి గొలుసులు చెయ్యసాగింది. ఇందిర నిర్భయంగా నీళ్ళలో దిగింది చొరవచేసి.

“నువ్వు కాస్త దూరంగా వెళ్ళు కృష్ణమోహన్.” అంది ఇందిర నీళ్ళని చేతుల్తో సర్దాగా పోగుచేస్తూ.

“నే వెళ్ళు. ఇది నా చెరువు. నన్ను దూరంగా పొమ్మనబానికి నువ్వెవరవి?” అన్నాడు హాస్యంగా కృష్ణమోహన్ ఇద్దరిమీద నీళ్ళు జల్లుతూ.

“ఏయ్! తల తడుస్తుంది. ఇలా ఏతే నే నుండను” అంది తులసి చిరుకోపంగా.

“ఉండకపోతే వెళ్ళు. నేనూ ఇందిరా ఆడుకుంటాం ఎంచక్కా!”

“నే నసలే వుండను. రా తులసీ పోదాం! చాలు గానీ” అంది ఇందిర తులసికి కళ్ళతో సైగచేస్తూ. ఇద్దరూ కోపం నటిస్తూ రేవుకేసి మళ్ళారు. ఇద్దర్నీ కొయ్యదాకా వెళ్ళనిచ్చి చెరోరెక్కా పట్టుకు బరబరా ఈడ్చుకెళ్ళాడు

కృష్ణమోహన్ లోపలికి. తులసి కిలకిలా నవ్వేసింది. ఇందిర బుంగమూతి పెట్టింది నీళ్ళను చేతుల్లో చెల్లాచెదురుచేస్తూ.

“తులసి! మీకూ నాకూ పందెం. మీరు కొయ్య దగ్గరికి కెళ్ళేవరకూ ఇక్కణ్ణంచి కదలను. కొయ్య ఎక్కు తోంటే గమ్మునొచ్చి వెనక్కి లాక్కొస్తాను. నే వొచ్చే లోపునే మీ రెక్కిపోతే నే నోడిపోయినట్టు. మీ రెక్కలేక పోతే మళ్ళీ కాసేపు నీళ్ళలో తిరిగివెళ్ళాలి ఒప్పుకుంటారా?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ ఇద్దర్నీ చూస్తూ.

“నేను ఒప్పుకుంటాను. నవ్వా?” అంది తులసి.

“సరే.” అంది ఇందిర.

కృష్ణమోహన్ దూరంగా వెళ్ళి నించున్నాడు. ఇద్దరూ కొయ్యదగ్గరి కొచ్చేశారు.

“వచ్చేస్తున్నాను.” అంటూ అంతమూరం నుండి వచ్చేస్తున్నాడు కృష్ణమోహన్. జూడుకొయ్య తొందరగా ఎక్కబోతుంటే జారిపోతుండేది. పైగా కంగారు. ఇంతలోకి కృష్ణమోహన్ రావటం ఇద్దర్నీ వెనక్కు లాక్కుపోవటం. తులసి విరగబడి నవ్వుతోందీ ఆటకి. ఇద్దరు నాలుగై దుసాదు వోడిపోయారు. వోపట్టులో తులసి ఎక్కేసిందికొయ్య. ఇందిర వోడిపోయి వెనక్కిపోయింది. కృష్ణమోహన్ ఇందిరని దాదాపు మధ్యకి తీసికెళ్ళిపోయాడు గట్టిగా పట్టుకుని— “ఇక నేనాడలేను. అలుపుగావుంది. వెళ్ళిపోదాం.” అంది ఇందిర జాలిగా. అతను ఇందిరని తీసి కొచ్చేశాడు. తులసి చెయ్యపట్టుకుంది. ఇందిర గట్టుమీద కొచ్చింది.

కృష్ణమోహన్ తుండు, బట్టలు తీసుకుని దూరంగాపోయాడు. తులసి, ఇందిర చెరువుగట్టుమీద బట్టలు మార్చుకున్నాడు. తడిబట్టల నీళ్ళు పిండేసి, సంచిలోకుక్కి చెట్టుమొదట్లో పెట్టింది తులసి— ఆనక అప్పన్న తెస్తాళ్ళే అంటూ.

“ఆకలి, ఆకలి, ఏదీ నువ్వు తెచ్చినతాయలం తొందరగా పెట్టు.” అంటూ పొడిబట్టలు కట్టుకుని తుండు చెట్టు మొదటికే విసిరేసి హడావిడిగావచ్చి ఇద్దరి మధ్యా కూర్చున్నాడు కృష్ణమోహన్.

“అంత కంగారైతే ఎలా? కాసిని తామరాకులు కొయ్యిముందు ఈతాయలం ఏమిటో ఇందిర చెప్పకోవాలి.” అంది తులసి టీఫిన్ కారెయరు ఊడదీస్తూ.

“ఇందాక చెప్పే కోసేవాణ్ణికదా.” అంటూ గట్టు మీదనుండి వంగి నాలుగైదు తామరాకులు కోసి తెచ్చాడు కృష్ణమోహన్. ఇందిర కాస్సేపాలోచించి “పరమాన్నం” అంది టీఫిన్ చూసి.

“తప్పావులే. నువ్వు మావయ్యా.” అతనికికూడా అంతుపట్టలేదా తాయలం.

“ఇదేదో పరమాన్నంలావుంది. ఏమిటి చెప్పా? ఆ, అటుకులు పాలలో.....”

“అటుకులా? చాలాసార్లు చూశానుగానీ తెలుసుకోలేక పోయానే.” అంది ఇందిర తింటూ. “పంచదార చాల్లేదు తులసీ!” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“ఛ, ఎక్కువైంది” అంది ఇందిర.

“కాదు. సరిపోయింది.” అంది తులసి. కడుపులు నిండుతున్న కొద్దీ కబుర్లు పూరుతున్నాయి.

“నువ్వు ఏతాం-మోటబావి-దిగుడుబావి చూశావా?” అంది వున్నట్టుండి తులసి.

“పేర్లు విన్నట్లు గుర్తువక్కడో, నేనెప్పుడు చూశానో?” అంది ఇందిర.

“అయితే మావయ్యా! రేపు రాఘవులతోటకి వెళ్దాం ఇందిర చూస్తుంది.” అంది తులసి

“అవి పనిచేసే టైంలో చూస్తే బావుంటుంది. ఇప్పుడెందుకూ? వద్దు” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“అదేమిటి? అన్నీ చూపిస్తానని తీసుకొచ్చి.” అంది ఇందిర ఆశగా.

“ఏతే చూస్తావా? సరే వెళ్దాంలే ”

“లే, అంటేకాదు. వెళ్దాం అవెలావుంటాయో యోచిస్తాను. తులసి! చేతులు కడుక్కుందాం వస్తావా?” ఇద్దరూ వెళ్ళి కొయ్యమీద నుంచుని చేతులు కడుక్కున్నారు. టిఫిన్ తో నీళ్ళు తెస్తే కృష్ణమోహన్ కూడా కడుక్కున్నాడు.

“ఇక వెళ్దాం. కిందికి వంగిన కొమ్మలమీద కాస్సేపు కూర్చుందాం ” అంది ఇందిర.

“నిన్న పుయ్యాల సరిగా పూగేలేదు. కాస్సేపు పూగి వెళదాం.” అంది తులసి పుయ్యాలకేసి వెళ్తూ. ఇందిరకూడా రెండో పుయ్యాల అందుకుంది.

మొన్నకంటే నయంగా వుంది. చెరువుగట్టున ఎత్తయిన కొమ్మలకి వేసిన తాళపుయ్యాలను పోటీగా పూగడం ఎంత సరదాగా వుంటుంది ! తోటంతా చెట్లన్నీ చెరువుకూడా దూరంగా వెళ్ళినస్తున్నట్లు నిపించింది. కాసేపటికి ఇందిర పూగలేనని దిగిపోతే కృష్ణమోహన్ పూగాడు ఉయ్యాలెక్కి.

“ఇదివరకు నేను ఉయ్యాల ఊగడానికి వెళ్తుంటే మానయ్య నన్ను తిట్టేవాడు. ఇప్పుడు మనతో చేరి ఆడపిల్లలాటలాడుకున్నాడు.” అంది తులసి ఇందిర దగ్గరికొస్తూ తరువాత చాలాసేపు తోటషికారు !

మర్నాడెక్కడి కెళ్ళడానికీ వీలేకపోయింది. సన్నగా వాన లంకించుకుంది పొద్దుటినుంచి.

“పంచాయితీలో కేరెమ్ము బోర్డుఉంటుంది. తెప్పించనా ? ఆడుకుందాం” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“వద్దు. మేం పచ్చీసు ఆడుకుంటాము.” అంది తులసి.

“ఏతే నా కేం ఊసుపోతుందీ ? ఎక్కడికన్నా పోనా మంటే ఈ చినుకు లొకటి. ఏం ఇందిరా ! కేరెమ్ము నీకెంతో ఇష్టం కదూ ? తులసికూడా నేర్చుకుంటుంది.”

“పచ్చీసెలావుంటుందో నేర్చుకోంటాను. కేరెమ్ము తెలిసిందేగా ? పల్లెటూరి పద్ధతులు నేర్చుకోమన్నావుకదూ ?” నవ్వింది ఇందిర నిగూఢంగా.

“సరసుని తీసుకొస్తాను. అదివుంటే ఆట బావుంటుంది. అంటూ పరిగెత్తింది తులసి.

“ఈ వర్షంలో ఎలావస్తుం దా అమ్మాయి?” అంది ఇందిర.

“వాళ్ళెళ్లు దగ్గరేలే. ఐతేమాత్రం రాకపోతే పూరుకుంటుందేం ఇది? నేపోతాను. వాళ్ళంతా వస్తే ఇక్కడ చిక్కడిపోవాలి.” లేచాడు.

“అప్పుడే ఐదురోజులైంది, అమ్మా వాళ్ళు ఏమను కుంటున్నారో ఇంటిదగ్గర.”

“ఆ, వెళ్ళవచ్చులెద్దూ నిన్ను ఊమంగా అప్పజెప్పే బాధ్యత నాది. పోనీ రేపోకాదురాయి. అత్తవారింటో ఊమంగావున్నాను అని.” ఇందిర నవ్వింది. కృష్ణమోహన్ నవ్వుతూ వెళ్ళి పోయాడు. మరుక్షణంలో తులసి ఇద్దరమ్మాయిల్ని వెంటేసుకుని పచ్చీసు బల్ల, గవ్వలడబ్బా తీసుకొచ్చింది.

“ఈ అమ్మాయి సరస్వతీ; ఆ అమ్మాయి రాధ, నలుగురిమీదా ఆట బావుంటుంది.” అంటూ నాలుగురకాల పావులు వేరువేరుగా పెట్టి గవ్వలు చేతులోకి తీసుకుంది తులసి.

“అసలీ ఆటకి పద్ధతులేమిటో సింపుల్ గా చెప్పలేక పోతే ఎలాగాడ్డం?” అంది ఇందిర.

“చూస్తుండు. అదే తెలుస్తుంది. మొత్తం ఐదుపం దాలు, అంతా పావులెక్కించుకునే దాకా వొకరొకరు చంపుకోడానికి వీల్లేదు. చంపుడుపందెం దొరికెతేకానీ పంట కెళ్ళకూడదు.”

“అబ్బో ! బోలెడు నియమాలు. అసలు ఆట ఆడనీ అదే బోధపడుతుంది.” అంటూ తులసి గవ్వలు గులకరించి పోసింది. “పచ్చీసు” అంది వుమాగుగా.

చేతులో గవ్వలు కదిపి కిందపోస్తే అవి ఇవ్వంవచ్చి నట్లు పడడం—

‘దాన్నిబట్టి పందాలు, పచ్చీసులూ, తీసులూ, దాన్లూ బలే సరదాగా వుండే.’ అనుకుంది ఇందిర. ఆటలో వాకళ్ళు చంపుకోటం ! తిరిగి ఎక్కించుకోడం ! చంపినవాళ్ళకి సంతోషం ! చచ్చినవాళ్ళకి కోపం ! రాధ వుత్త వుడుకుమోతు పిల్ల. పావు చచ్చినప్పడల్లా బిక్కమొహం పెట్టేసేది. తిరిగి పందెం చచ్చినదాన్ని బ్రతికించుకునే వరకూ వట్టేసేది. ఒకటే ఆరాటం ! మొదటి ఆటలో సరస్వతి ముందు పండింది. ఇందిర వోడిపోయింది, తరువాత రెండోటల్లో ఇందిరే వోడి పోయేసరికి బాధనిపించింది. నేర్పుగా, పట్టుదలగా ఆడి ముందు పండింది నాలుగో ఆటలో, మొత్తానికి పచ్చీసు పట్టుపడింది. పైగా సరస్వతితోనూ, రాధతోనూ స్నేహం కలిసింది.

“మాయింటి కొకసారి రండి!” అంది సరస్వతి ఆప్యాయంగా ఇందిరతో.

“అలాగే మరి చినుకులు పడుతున్నాయీకదా?” తప్పుకో బోయింది ఇందిర.

“మరేం ఫరవాలేదు. మేం రాలేదేమిటి ?

పద పెళ్లాం వాళ్ళిళ్ళు చూద్దువుగాని” అంటూ ఆట ఎత్తేసిందితులసి. మధ్యలో ఆటెత్తేసినందుకు కోపంవచ్చింది రాధకి.

“ఏమిటేకంగాను? నీతో ఏదైనా ఇంతే. అయ్యేదాకా ఆరాటం— అయ్యేక.....”

అంటూ విసుక్కుంది. తరువాత నలుగురూ ఆ చినుకుల్లోనే దొడ్డిదారిన సరసూవాల్పింటి కెళ్ళారు.

“బస్తీవాళ్ళు మా పల్లెటూరి వంటలు తింటారా? అంటూ నెల్లాళ్ళ క్రిందట వండి భోషాణంలో భద్రపరచిన అరిసె పెట్టింది సరస్వతి. పెట్టింది వూరుకోక తినేవరకూ బలవంతపెట్టింది. ఇందిర ఓ అరిసె తినటానికి ఆపసోపాలు పడింది. తర్వాత వాల్పిల్లూ దొడ్డి చూపించింది సరస్వతి. “మా ఇంటికి రండి తులసీ! ఇక్కడేకదూ?” అడిగింది రాధ.

“రేపొస్తామండి తప్పకుండా. ఇప్పుడు నాకు తలనొప్పి గావుంది.” అంటూ తప్పకోబోయింది ఇందిర ఆవిడేం బూరెలు పెడుందోనని భయమేసి. ఇందిర ఎత్తేం సాగలేదు. రాధ మరీమరీ అడిగేసరికి తులసి ఆ చినుకుల్లోనే రాధా వాల్పింటితోపాటు నాలుగైదు త్రిప్పి సాయంత్రాని కింటికి తీసుకొచ్చింది. “నీ తిరుగుడు ఆ అమ్మాయిక్కూడా నేర్చేసేలా వున్నావు తులసీ!” అంటూ హాస్యంగా మందలించింది అన్నపూర్ణమ్మ ఇంటికి రాగానే.

“నా ఐడియా అంతా తల్లక్రిందులై పోయిందమ్మా! ఇందిరని చూసి తులసి కుదురు నేర్చుకుంటుందనుకున్నాను. తులసిని చూసి ఇందిరే అల్లరి నేర్చుకుంటుందేమిటి?” ఆశ్చర్యం వెలిబుచ్చాడు కృష్ణమోహన్.

“కాబట్టి ఇందిరని చూసి నువ్వుకూడా అల్లరి నేర్చుకో” అంది తులసి నవ్వుతూ.

“ఈపూట జన్నుపాలు విరిగిపోయాయి తులసీ! దాలిమీద పెట్టాను. కాగాయేమో చూసి తాగండి.” అంది అన్నపూర్ణమ్మ. తులసి ఒక్క పరుగున వెళ్ళి మూడుగ్లాసుల్లో పాలు తీసుకొచ్చింది.

“మూవయ్యకేమో తీసి ఎక్కువుండాలి. ఇందిరకి! తక్కువ!” అంది పంచదార కలుపుతూ. ఇందిరకి ఈ తాగటాలూ — తినటాలూ ఘోరమైన సమస్యైపోయింది తను తినకపోతే కృష్ణమోహన్ తిననంటాడు కృష్ణమోహన్ తినకపోతే తులసి తిననంటుంది. అంతా మానేస్తే వాళ్ళమ్మ గారు ముట్టుకోరు. ఈ పెరుగులూ, పాలూ — పిండినంటలూ — నాలుగేసి కూరలూ తినేసరికి ఇందిర తలప్రాణం తోకకొచ్చేది. కాదన లేక జన్నుపాల గ్లాసందుకుంది.

“రాఘవుల తోటకి తీసికెళ్తాను. ఆ తర్వాత కొబ్బరి తోటలోంచి మన తోటకొచ్చి కాస్తేపు చెరువులో ఆడుకుందాం — లేకపోతే తీసికెళ్ళు” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“బావుంది పరతు” అది మూతి ముడుచుకుని ఇందిర.

“బావుండకపోతే మానెయ్. మోటబావీ లేదు. ఏమీ లేదు.”

“తీరా అవి చూడక చెల్లో దిగమంటే?” ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది ఇందిర.

“అబ్బో! గడుసుదానివే! ఎత్తుకు తీసికెళ్తాను చెల్లోకి - ఇంతకీ నా బలవంత మేమీ లేదు సుమా! చక్కగా రాఘవులతోటా - మోటా బావీ చూడాలంటే నీ యిష్టం.”

“సరే” అంది ఇందిర - ఆ సాయంత్రం ముగ్గురూ మోటాబావి చూట్టాని కెళ్ళారు. అదికూడా మామిటోటో. తోటకు మధ్య అగాధంలాంటి బావి! బావికి చుట్టూ ఏమీ లేదు. ఒకవైపున కొయ్యలు పాతివున్నాయి. వాటికిముందు నాలుగైదు గజాలవరకూ చోటు నలిగి వుంది.

“తోలుతో కుట్టిన పెద్ద పెద్ద బానలుంటాయి. బానని లావుపాటి తాడుకు కడతాకు. ఈ కాస్త మేరలో ఎక్కువెనక్కి ముందుకీ నడుస్తూంటాయి. వెనక్కి నడిచి బావి దగ్గరికి రాగానే బాన నీళ్ళలో మునుగుతుంది, ఎక్కు ముందు నడుస్తూంటే పైకొచ్చి ఆటోమేటిగ్గా నీరు బోదిలోపడుతుంది. బోదివెంట చెట్లకీ పోతుంది దీన్ని మోటా తోలటం అంటారన్నమాట. తెలిసిందా?” విశదీకరించాడు కృష్ణ మోహన్ బావిని చూపిస్తూ. దగ్గరకెళ్ళి చూడటానికి భయమేసింది ఇందిరకు - “వెళ్ళొద్దు. కళ్ళు తిరుగుతాయి” అన్నాడు కృష్ణమోహన్.

“మావయ్యా! మన వూరికి కరెంటు వస్తే నీళ్ళు తోడటానికి మిషన్ పెట్టిస్తాడట రాఘవులు” అంది తులసి.
 “ఆ ఇప్పట్లో ఎక్కడా మనకి కరెంటూ?” అన్నాడు.

“మరీ ఏతాం ఎలా వుంటుందీ?” అంది ఇందిర.

“వెడదాం. అది ఇలా నుయ్యిలా వుండదు. కాస్త వెడల్పుగా చిన్న కుంటలా వుంటుంది. చూస్తే తెలుస్తుంది పదండి.”

నాలుగైదు మళ్ళు దాటించి ఏతాం దగ్గరికి తీసి కెళ్ళాడు.

“ఇలాంటిది ఏదో సినిమాలో చూశాను నేను” అంది ఇందిర ఏతం చూస్తూనే.

“దీనికి ఎడ్లని ఉపయోగించరు. అదిగో, కొయ్య మీదికి మనిషే ఎక్కి కాస్త వెనక్కి వస్తూంటాడు. ఒడ్డు దగ్గరికి వచ్చిన నీటిని ధొప్పల్ని మరో మనిషి అందుకుని పక్క బోదిలోకి పోస్తాడు. పని చేసేటప్పుడు చూస్తే బావుంటుంది ఇందిరా! ఈ వర్షాకాలంలో నీ రెవరి క్కావాలి?” అన్నాడు కృష్ణ.

“దిగుడు బావంటే అదేలా ఉంటుంది?” అంది ఇందిర.

“బలే దానివే నువ్వు. తులసి కబురురట్టుకు నా ప్రాణాలు తోడేస్తున్నావు, మోట తోడినట్టు. అసలే వూళ్ళో దిగుడు బావులే లేవు. నువ్వెక్కడ చూశావ్ తులసీ.”

“మా నాన్నగారి ఊళ్లో చూశాను. నువ్వు చూశావా అని అడిగాను గానీ ఇక్కడన్నాయనా ఏమిటి?” అంది తులసి మూతి మూడువంకర్లు తిప్పి.

“దిగుడు బావంటే ఏం లేదు ఇందిరా! లోపలికి దిగటానికి ఒడు వేంటే గుండ్రంగా నీళ్ళదాకా మెట్లుంటాయి. సుజాత వాళ్ళ నత్తగ్గుల్ల మేడ మెట్లెక్కటం నీ కలవాటే కదూ? అదే మాదిరి. కాని చాలా ధైర్యం కలవాళ్ళు తప్ప దిగలేరు. ఇహ పోదాం పదండి మన తోటకి.”

ఇందిరకి సుజాత గుర్తొచ్చింది. ‘ఆ పల్లెటూల్లో ఏం చూస్తావ్ ఇందూ? హాయిగా హైదరాబాద్ ఎక్స్‌క్లూజివ్ వెళదాం’ అంది తనభిప్రాయం వినగానే ‘అవునులే. ఎంతైనా అత్తవారి ఊరు. చూసిరా’ అంటూ హాస్యం చేసింది, తన పట్టు మార్చుకోనందుకు. కానీ వెళ్ళాక సుజాతకి తను చూసినవన్నీ చెప్తే ఏమంటుందీ? పూస గుచ్చినట్టు చెప్పాలి. “ఏమిటి? మాటా మంచి లేకుండా తెగ ఆలోచించేస్తున్నా రిద్దరూ!” అన్నాడు కృష్ణమోహన్—“సుజాత గుర్తొచ్చింది” అంది ఇందిర.

“మరి నీకు?”

“మా నాన్న జ్ఞాపకాని కొస్తున్నాడు” నవ్వింది తులసి.

“ఓహో! ఇలా ఊహల్లో కొట్టుకుపోతే చాలా చిక్కు. చెర్లో ఒక్క మునుగు మునిగితే కావలసినంత హుమార్” అన్నాడు ఊహగా కృష్ణమోహన్.

“అన్నట్టు మనం కొబ్బరి మడి చూపించనేలేదు ఇందిరకి. ఐతే కాస్సేపిక్కడ కూర్చుందాం?” అంది తులసి. ముగ్గురూ మెత్తటి పచ్చగడ్డిమీద కూర్చున్నారు. చెట్లు దూర దూరంగా చాలా ఎత్తుగా ఉన్నాయి. సన్నని కొబ్బరాకులు గాలికి ఊగుతున్నాయి. చాలా చెట్లకి గెలలు వేలాడుతున్నాయి.

“అప్పన్న వుంటే కొబ్బరి బొండాలు దింపును. ఈసారి వాణ్ణి తీసుకొద్దాం” అంది తులసి.

“కొబ్బరితోట తిరిగాక చెర్లో ఆట! ఉయ్యళ్ళు ఊగటం! కిందకున్నమామిడి చెల్లెక్కటం!”

“మాట్లాడ్డానికే సిగ్గుపడే ఇందిరకి అల్లరెలా పట్టు బడిందీ?” అనుకున్నాడు కృష్ణమోహన్.

“దాగుడుమూత లాడుకుందాం. ఈ చెట్టు తల్లి. నేను దొంగని. మీరు పరిగెత్తండి” అంది తులసి సంతోషంగా.

“నాకు పరిగెత్తటం రాదు బాబూ! తొందరగా దొంగైపోతాను. నా కెవరూ దొరకరు” అంది ఇందిర.

“నే దొరికిపోతాలే. పల్లెటూర్లో పది రోజులాండి పరిగెత్తటం నేర్చుకోపోతే షేమ్ కదూ! మరి పరిగెత్తు. తులసి ఎచ్చేస్తోంది” ఇందిర చెయ్యి పట్టుకు పరుగెత్తాడు కృష్ణమోహన్. చాలాసేపు తులసి మావయ్యనే కవ్వించింది. ఎంతకీ దొరక్కపోతే ఇందిరని అంటేసుకుంది. ఇందిర

దొంగైంది. కృష్ణమోహన్ వెనక పరుగెత్తింది. రెండు నిమిషాలు అందఁకుండా తిరిగి ఎక్కడ ఆటమానేస్తుందో నని భయమేసి దొరికిపోయాడు. “అదేమిటి? నాకంటే బాగా పరిగెత్తినదా ఇందీర? కావాలని దొరికిపోతే నేననస లాడను” అంటూ వెళ్ళి కింద చతికిలబడింది తులసి కోపంగా. దాన్ని బ్రతిమాలి ఆటలోకి తీసికొచ్చేసరికి పెద్దలు దిగొచ్చారు. కృష్ణ ఇందీరని కాసేపు కవ్వించి నదిలేసి తులసిని తరిమి తరిమి పట్టుకున్నాడు.

“ఇక చాలు బాబూ ఆట!” వగురుస్తూ అంది తులసి.

“అబ్బా! ఎంతపరుగు తీసింది! చచ్చాను పట్టుకో టానికి. అప్పటికైనా జడ దొరక్కపోతే—” కృష్ణ మోహన్ అలుపుగా చతికిల బడ్డాడు గడ్డిలో. ఇందీర దర్జాగా కూర్చుంది కొమ్మెక్కి.

హారం చాటింది. రెండు రోజులు క్రిందట ఇంటికో కాద్ద రాసింది ఇందీర, నాలుగు రోజుల్లో పస్తానని. కానీ పల్లె వాతావరణం పట్నాన్ని మరిపిస్తున్నది. సహజమైన ప్రకృతికోభ చూస్తున్నకొద్దీ పట్నంలో పాక్కులూ, బీచీలు, కృత్రిమంగా తోస్తున్నాయి. తల్లి ప్రేమని మరపించే అన్న పూర్ణమ్మ ఆదరణ! కొన్ని హద్దుల్లో స్నేహం చేసే కాలేజీ స్నేహితుల్ని తోసిరాజనే తులసి అమాయకమైన స్నేహం;

తనే సర్వస్వంగా ప్రేమించి మురిసే కృష్ణమోహన్ అనురాగం; నోటి నుంచి మాట రాకుండానే సంతోషంగా ఆప్యాయంగా ప్రవర్తించే అప్పన్న దాస్యం!— అన్నీ ఇందిరకి తన్మయత కలిగించాయి. చాలా చీకటితో కోడి కూత వింటూనే లేవటం సర్దాగానే వుంది. ఆ వసకచీకటిలోనే వీధులన్నీ సందడిగా వుంటాయి. వంటపాకలో కూర్చుంటే అన్న పూర్ణమ్మ బస్తీ కబుర్లు, తమ ఇంటి సమాచారాలూ అడుగుతుంది, చనువుగా. స్నానం అయ్యేసరికి రెండు పూల దండలు తయారు చేస్తుంది తులసి. పది దాటితే కబుర్లు చెప్పుకుంటూ భోజనాలు! మధ్యాహ్నం ఏదో ఆట లేదా చావిట్లో పిచ్చాపాటీ! సాయంత్రం తాళ్ళ తోపుకో, మామిడితోటకో పికారు. ప్రాగ్రాం ఇందిరే సెలెక్ట్ చేస్తుంది. దీపాలు పెట్టేవరకూ దాగుడుమూతలో వుయ్యాలూ గటమో చెల్లో ఆటో ఏదో ఒకటి! రోజులు ఊణల్లా దాటిపోయాయి.

“లాస్టియర్ కూడా! ఇంటి కెళ్ళి ఏమైనా పుస్తకాల బూజు దులుపుకోటం వుందా; ఏకంగా కాపురం వుండి పోతావా!” వూగే వుయ్యాల ఆపుచేసి తాళ్ళపట్టుకుని అడిగాడు కృష్ణమోహన్.

“వెళ్ళిను. వెళ్ళాలని లేదు” నవ్వింది ఇందిర.

“ఒక్క ఏదారు నెలలు కళ్ళు మూసుకో ఇందూ! తర్వాత పెద్ద ఉయ్యాల వేయించుకు జంటగా ఊగుదాం.”

“సరేలే! విడు— తులసి వస్తుంది.”

“వస్తే వస్తుందిలే. ఎన్నో దాగుడు మూతలు? ఏనాటికైనా తెలియూల్సిందే!”

తులసి అప్పన్నతో కొబ్బరి బొంబాలు దింపించుకొచ్చింది. నలుగురూ లేత కొబ్బరి తింటూ కూర్చున్నారు. తులసి ఆనాడు ఇందిర కోరికమీద చీర కట్టుకుంది. హుందాగా వుంది.

“తులసి చీరలోనే బావుంది నాకు” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ పరకాయించి చూస్తూ.

తులసి సిగ్గుపడింది — “మానయ్య నన్నే చూస్తూ వుంటాడు కాబోలు!” అనుకుంది. ఏనా పై మాటగా “ఇందిర కంటేనా?” అంది. కృష్ణమోహన్ ఇందిర కేసి చూశాడు.

“తులసి ఎర్రగా దృఢంగా వుంటుంది. ఇందిర తెల్లగా సన్నగా వుంటుంది. అందుకని తులసి నిగనిగలాడే ముదురాకు! ఇందిర నవనవలాడే లేచిగురు! అవును కదూ అప్పన్నా?” అన్నాడు కృష్ణమోహన్ అప్పన్నని మధ్య వర్తిగా పెట్టుకుని.

“మీ మాట లేమిటో నాకు బోధపడలేదండి అబ్బాయి గారు!” అప్పన్న నవ్వాడు.

“పోనీ మీ అబ్బాయిగా రెలా వుంటారో చెప్పు అప్పన్నా!” అంది ఇందిర నవ్వుతూ.

“మా అబ్బాయి కేమండి రాజా! అబ్బాయిగారి భార్య చాలా అదృష్ట వంతురాలు” తులసి దూరంగా

చూస్తూ కూర్చుంది ఎవరికేసీ చూడలేక. ఇందిర నవ్వింది నాజూగ్గా !

ఆ రాత్రి భోజనాల తదనంతరం పడుకోడానికి పైకి వచ్చిన తులసి మంచినీళ్ళు తేవటం మర్చిపోవటంవల్ల కింద కెళ్ళింది; ఆ వెళ్ళిన వెళ్ళటం ఎంతసేపు ఎదురు చూచినా రాలేదు. గంటా గంటన్నరా కూడా గడిచిపోయింది. ఇందిరకి నిద్రపట్టటం లేదు. తులసికోసం రాబోతూంటే తులసి ఎదురు పడింది విసురుగా.

“ఏమిటి ? వెళ్ళి వెళ్ళినట్లే వుండిపోయావ్ ?” అంది ఇందిర వెనక్కిస్తూ. తులసి మాట్లాడలేదు. మానంగా వచ్చి మంచంమీద అటు తిరిగి పడుకుంది. ఇందిర కేమీ అర్థం కాలేదు.

“ఏమిటి తులసి ? ఎవ రేమన్నారు ?” అడిగింది.

“ఎవరే మంటారూ ? అంటే ఏం ఊరుకోరు” ఛెళ్ళుమని జవాబు చెప్పింది. ఇందిర తెల్లబోయింది. ఈ పది రోజుల్లో ఎప్పుడై నా తులసి ఇంత నిరసనగా మాట్లాడిందా ?

“ఏతే నీకు కోపం దేని కొచ్చిందీ ?”

“నా కేం కోపం లేదు; తాపం లేదు. నాలాంటి దానికి కోపం వచ్చి ఏం లాభం ?”

“ఏమిటి తులసి ? చిత్రంగా మాట్లాడుతున్నావ్ ! నే నేం చేశాననీ ?”

తులసి మాట్లాడ లేదు. ఇందిర తులసి మంచంమీద కూర్చుని అంది— “నీ కెందుకో నామీద కోపం వచ్చింది

తులసీ ! నే నేం పొరపాటు చేసినట్టు గుర్తులేదు. ఒకవేళ ఏదైనా జరిగితే ఏమీ అనుకోకు తులసీ ! ఇన్నాళ్ళు కలిసీ మెలిసీవుండి తీరా వెళ్ళిపోయేటప్పుడు...”

“పిచ్చిదాన్ని కాబట్టి కలిసీ మెలిసీ వున్నాను. ఎంతైనా బస్తీదానివితే.”

ఇందిరకు కాస్త కోపం వచ్చింది— “నే చేసిన పొరపాటుమీటో సూటిగా చెప్పి చీవాట్లు. అంతేగానీ నువ్వెంత గొప్పదానివైనా పూరికే మాట అనకు” ఇందిర తులసి మంచంమీదనుంచి లేచి కిటికీకి జేరగిలబడి నించుంది.

“నిన్ను చీవాట్లయ్యడానికి నే నెవరి? ఇంటికి అధికారిణివి.”

“ఎవరు చెప్పారు?”

“మావయ్య అమ్మతో చెప్తున్నాడు. మీరు స్నేహితులే అనుకున్నాను. ప్రేమికులు కూడానా?” వెటకారంగా అంది తులసి లేచి కూర్చుని. ఇందిర గుండెలో బండ పడింది. ఐనా ధైర్యం చేసుకుని— “ఐతే నీకు కోపం దేనికి మధ్య?” అంది కిటికీలోంచి బయటికి చూస్తూ.

తులసి విస్తుబోయింది— “నాకు గాకపోతే ఎవరి కోస్తుంది కోపం? మావయ్యకీ నాకూ పెళ్ళవుతుందని తెలుసా?...” ఇందిర వులిక్కిపడి చిత్రంగా చూసింది తులసి మొహంలోకి.

“ఎందు కలా చూస్తావ్? మా అమ్మ చచ్చిపోయిన తుణుకునంచీ మా అమ్మమ్మ అదే ఉద్దేశంతో దగ్గరికి తీసింది.

పెళ్ళంటూ జరగలేదుగానీ మావయ్య పెళ్ళాంగానే చెలామణి అవుతున్నాను. ఇంతవరకూ మావయ్య కూడా అడ్డు చెప్పలేదు. మరి నిన్ను చూసి మోజుపడ్డా దేమో తెలీదు. “మా ఇద్దరి మధ్య నువ్వెలా రావాలనుకున్నావ్?”

ఇందిర పరిస్థితి ఘోరంగా వుంది. తన చెవులని తను నమ్మలేకపోయింది. కలవరపాలు కనపడనీయకుండా నెమ్మదిగా అంది— “నా కీ సంగతేమీ తెలియదు తులసీ! అసలు మొదట్లో కృష్ణమోహన్ కి మేనగోడ లంటూ ఒకమ్మాయి వుందనుకోలేదు. స్నేహం చాలా దృఢపడ్డాక గానీ ఒకరి కుటుంబ వ్యవహారా లొకళ్ళం తెలుసుకోలేదు. నీ గురించి చెప్పాడే గాని ఇలా మీ పెళ్ళి విషయం మాట మాత్రం కూడా అన్నేదు. ఆదిలో తెలిస్తే ఈ విషయం ఇంతవరకూ వచ్చేది కాదు.”

“ఇప్పు డేం మించిపోలేదు. ఇప్పుడు తెలిసిందిగా!” ముసుగు తన్నిపెట్టి పడుకుంది తులసి. ఇందిర కాస్సేపు నుంచుని లెటు తగ్గించి పడుకుంది. బుర్ర ఆలోచనల్లో నిండి పోయింది. ఇంత దగాచేసిన కృష్ణమోహన్ను ఆ చెంపా ఈ చెంపా వాయింది తల వాచేలా చీవాట్లు పెట్టాలనిపించింది. ఒకవేళ కృష్ణమోహన్ కి నిజంగా తులసంటే ఇవ్వంలేదేమో! ఏది ఏమైనా కృష్ణమోహన్ తో ఖచ్చితంగా మాట్లాడి రేపు వెళ్ళిపోవా లనుకుంది. ఎంత ప్రయత్నించినా నిద్రపట్టటం లేదు. తులసి కూడా కదులుతూనే వుంది. దాదాపు ఇందిర ఆ రాత్రి జాగారం చేసింది. తెల్లవాగుజాము నెప్పుడో

మహిళా ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA 103 B162
పుస్తకం పేరు	ఆంధ్రాశ్మశాసనము
తారీఖు	25-10-2024
ముందు లెక్క	no
వెనుక లెక్క	no
మొత్తం పేజీలు	161
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
ఖాళీ పేజీలు	no
లేని పేజీలు	1+04
తయారు చేసినది	Rehana
పేజీలు విడదీసినది	thasin
సూచన చేసినది	Mounika
పరిశీలన చేసినది	thasin
పేజీలు పరిశీలించినది	
ఫైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
సూచన చేయబడినది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	Good